

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΜΣ στην Οργάνωση και Διοίκηση Δημοσίων Υπηρεσιών, Δημοσίων Οργανισμών και Επιχειρήσεων

**ΑΠΟ ΤΗΝ ΦΤΩΧΕΙΑ ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟ:
ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΤΟ
ΔΗΜΟ ΤΡΙΠΟΛΗΣ**

**ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑ**

ΤΡΙΠΟΛΗ 2020

«Η δύναμη βρίσκεται στις διαφορές, όχι στις ομοιότητες»
Stephen Covey, 1932-2012, Αμερικανός συγγραφέας αυτοβοήθειας

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΑΠΟ ΤΗΝ ΦΤΩΧΕΙΑ ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟ	
1. 1.Ιστορική αναδρομή μετάβασης από την Φτώχεια στον Κοινωνικό Αποκλεισμό	3
1.2.Διαφοροποίηση Φτώχειας από τον Κοινωνικό Αποκλεισμό	4-5
1.3.Το πρόβλημα της Φτώχειας - Ερμηνεία	6-8
1.3.1. Απόλυτη Φτώχεια	8-9
1.3.2. Σχετική Φτώχεια	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ	
2.1. Ιστορική Αναδρομή	10-11
2.2. Προσεγγίσεις Κοινωνικού Αποκλεισμού	11
2.3. Εννοιολογικός Προσδιορισμός	11-12
2.4. Κοινωνικά Ευπαθείς Ομάδες	13
2.5. Αιτίες Κοινωνικού Αποκλεισμού	13-14
2.6. Χαρακτηριστικά Κοινωνικού Αποκλεισμού	14-15
2.7. Διαβαθμίσεις του Κοινωνικού Αποκλεισμού	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΕ ΕΕ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ	
3.1.Χαρακτηριστικά Κοινωνικού Αποκλεισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση	16
3.1.1.Αριθμός Ατόμων που κινδυνεύουν από Κοινωνικό Αποκλεισμό	16-26
3.1.2. Ανάλυση Πληθυσμών σε κίνδυνο	26-30
3.2. Χαρακτηριστικά Κοινωνικού Αποκλεισμού στην Ελλάδα	30-32
3.2.1. Στατιστικά Στοιχεία – Δείκτες	32-35
3.3. Χαρακτηριστικά Κοινωνικού Αποκλεισμού στην Περιφέρεια Πελοποννήσου	35-38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ	
4.1. Πολιτικές Αντιμετώπισης από Διεθνείς Οργανισμούς	39-40
4.2. Πολιτικές Αντιμετώπισης στην Ελλάδα	40-42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ	

5.1. Βασικά κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του Δήμου	
Γεωγραφικά χαρακτηριστικά	43-44
Πληθυσμιακά χαρακτηριστικά	44-45
Δημογραφικά Χαρακτηριστικά	45-46
Οικονομικά Χαρακτηριστικά	46-47
5.2. Διοικητική Δομή του Δήμου Τρίπολης	44-50
5.3 Κοινωνική Πολιτική του Δήμου Τρίπολης	50
5.3.1. Σύγχρονες Δομές και Δράσεις καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού	50-51
5.3.2. Δράσεις αντιμετώπισης κοινωνικού αποκλεισμού	51-57
5.3.3. Τοπικές Δράσεις για κοινωνικής ένταξης ευάλωτων ομάδων (ΤΟΠ.ΕΚΟ.)	57-58
5.3.4. Τοπικά Σχέδια Δράσης (ΤΟΠ.ΣΑ)	59
5.3.5. Δημιουργία Περιφερειακών Υποστηρικτικών Μηχανισμών	59
5.3.6. Ευαίσθητες Πληθυσμιακές ομάδες	59
5.3.6.1. Κοινωνική δράση που υλοποιεί ο Δήμος σχετικά με τους Ρομά	60-61
5.3.7.Κοινωνική δράση που υλοποιεί ο Δήμος σχετικά με τους άπορους	61-62
5.3.8.Λειτουργία Κέντρου Κοινότητας και κινητής Μονάδας	62-63
5.4 Στρατηγικός Προγραμματισμός Δήμου Τρίπολης	63
5.4.1. Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων Community Lead Local Development - CLLD)	63-64
5.4.2.URBACT III : Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Εδαφικής Συνεργασίας	64
5.4.3.Το Πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020»	65
5.5. Κριτική αξιολόγηση - SWOT Ανάλυση	65-69
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	70-71
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	72-73
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	74-77

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Είναι ευρέως γνωστό ότι από την αρχαιότητα η διαφορετικότητα των ανθρώπων αντιμετωπιζόταν με περιφρόνηση και τρόπο υποτιμητικό. Μία προκατάληψη που ξεκίνησε από το μακρινό παρελθόν. Οι αδύναμες ομάδες σε κοινωνικό επίπεδο, με βασικό χαρακτηριστικό διαφοροποίησης τους την διαφορετική «ράτσα¹», δέχονταν τον αποκλεισμό, την περιθωριοποίηση και τον ρατσισμό διαδικασία που συνέβαλε στη δημιουργία κοινωνικών χασμάτων.

Εναρκτήριο λάκτισμα του κοινωνικού αποκλεισμού αποτέλεσε το φαινόμενο της περιθωριοποίησης περίπου το 1960, με αποτέλεσμα κοινωνικοί επιστήμονες ευαισθητοποιήθηκαν απέναντι στην αδικία. Ο κοινωνικός αποκλεισμός εστιάζει στο φαινόμενο του στιγματισμού, στην περιθωριοποίηση του ανθρώπου και στη φτώχεια όπου με την ψήφιση νομοθετικού πλαισίου και την ανάπτυξη κοινωνικού, στοχεύουν στην καταπολέμησή του.

Στις μέρες μας παρακολουθούμε ότι η διαδικασία καταπολέμησης του του κοινωνικού αποκλεισμού πραγματοποιείται στηριζόμενη στην οργάνωση και στην επιτυχημένη κινητοποίηση και τη στήριξη που προσφέρουν τόσο οι κρατικοί όσο και οι κοινωνικοί φορείς, με τη βοήθεια του νομοθετικού πλαισίου, αλλά και την κάθε προσωπική πρωτοβουλία στήριξης. Η δημιουργία κοινωνιών που η ισότητα και ο αλληλοσεβασμός υπάρχουν, αποτελεί δημιούργημα της έμπρακτης αποδοχής ότι ο συνάνθρωπος διαφέρει αλλά καις το σεβασμό προς αυτή την διαφορετικότητα.

Στην προσπάθεια να αποτυπώσουμε τις διάφορες κοινωνικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή της Τρίπολης, σχετικά με το σύνολο των προγραμμάτων αντιμετώπισης του κοινωνικού αποκλεισμού, η αντιμετώπιση από τα εμπλεκόμενα μέρη ήταν θετική με ευχερή συνεργασία και ολοκληρωμένη πληροφόρηση για τα προγράμματα που λειτουργούν.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας αυτής θα γίνει μία απόπειρα παρουσίας της μετάβασης από την κατάσταση της φτώχειας σε κατάσταση κοινωνικού αποκλεισμού, και ανάλυση στην μεταξύ τους διαφοροποίηση. Θα γίνει παρουσίαση της ερμηνείας της φτώχειας και κατηγοριοποίηση σε Σχετική και Απόλυτη φτώχεια.

¹ Η λέξη προέρχεται από την αραβική *ras* και σημαίνει κεφάλι.

Στο επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζονται αναλυτικά τα αίτια και οι κατηγορίες που μπορεί να εμφανίσει ο κοινωνικός αποκλεισμός. Αναλύονται τα χαρακτηριστικά του εν λόγω φαινομένου αλλά και η κατηγοριοποίηση των ομάδων εκείνων που χαρακτηρίζονται ως «Ευπαθείς».

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναλυτική παρουσίαση του φαινομένου μέσω στατιστικής απεικόνισης τόσο στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εστιάζει στα χαρακτηριστικά του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα.

Εστίαση πραγματοποιείται σε εθνικές πολιτικές που εφαρμόζονται για την αντιμετώπιση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας, τα οποία στηριζόμενοι στους σκοπούς επίτευξης για τους οποίους δημιουργήθηκαν θα υποστηρίξαμε ότι χαρακτηρίζονται από υπεραισιοδοξία χωρίς να λαμβάνονται αποτελεσματικά μέτρα για την αντιμετώπισή του.

Στο τελευταίο κεφάλαιο χρησιμοποιούμε την πόλη της Τρίπολης ως μελέτη περίπτωσης για την κοινωνική και θεσμική ελαχιστοποίηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Αναλύονται δράσεις του Δήμου, συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα και τρόπους αντιμετώπισης του φαινομένου. Γίνεται αναφορά στον Στρατηγικό Προγραμματισμό του Δήμου και σε όλα τα σχέδια δράσης.

Η παρούσα εργασία ολοκληρώνεται με προτάσεις συνεργασίας για την βελτίωση των ανωτέρω δράσεων ώστε να μειωθεί και να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού στον Δήμο της Τρίπολης.

ABSTRACT

From ancient times, the humiliating and disparaging way of dealing with people's diversity has been known. So prejudice for the different man has its roots in the very distant past. The socially disadvantaged groups, with their dominant characteristic of the different 'race', accepted the process of exclusion, marginalization and racism that contributed to the creation of social divisions.

Social exclusion was invented around 1960, when the phenomenon of marginalization began to concern social scientists and sensitive people with injustice. Today it encompasses stigmatization, marginalization and poverty and social and legislative measures aimed at combating it.

Today, social exclusion is becoming more organized and effective nowadays, given the successful mobilization and support provided by both state and social actors, legislative frameworks and other initiatives of other groups. Respect for each other's diversity, as well as its practical acceptance, contribute to the creation of societies characterized by ideas of equality, mutual respect and fair treatment.

In attempting to reflect the various social policies implemented in the wider geographical area of Tripoli on all social exclusion programs, the response from the stakeholders was positive with easy cooperation and comprehensive information on the programs that operate.

The first chapter of this paper will attempt to present the transition from poverty to social exclusion and analyze their differentiation. The interpretation of poverty will be presented and categorized into Relative and Absolute Poverty. The second chapter deals with the inherent concept of social exclusion, covering both the causes and the forms that social exclusion can take. The characteristics of this phenomenon are analyzed, as well as the categorization of those groups that are classified as 'vulnerable'.

The third chapter provides a detailed presentation of the phenomenon through statistical representation both in the European Union and in Greece. It focuses on the characteristics of social exclusion in Greece. Chapter four presents international programs and national policies on social exclusion and poverty. If these programs are judged in relation to the stated goals and their outputs, we would say that they are largely over optimistic, without recognizing bold initiatives.

In the last chapter we use the city of Tripoli as a case study for the social and institutional response to social exclusion. Actions of the Municipality, participation in European programs and ways of dealing with the phenomenon are analyzed. Reference is made to the Strategic Planning of the Municipality and to all Action Plans.

The present work concludes with proposals for cooperation to improve the above actions in order to reduce and tackle the phenomenon of social exclusion in the Municipality of Tripoli.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι ευρέως γνωστό ότι από την αραιότητα η διαφορετικότητα των ανθρώπων αντιμετωπιζόταν με περιφρόνηση και τρόπο υποτιμητικό. Μία προκατάληψη που ξεκίνησε από το μακρινό παρελθόν. Οι αδύναμες ομάδες σε κοινωνικό επίπεδο, με βασικό χαρακτηριστικό διαφοροποίησης τους την διαφορετική «ράτσα²», δέχονταν τον αποκλεισμό, την περιθωριοποίηση και τον ρατσισμό διαδικασία που συνέβαλε στη δημιουργία κοινωνικών χασμάτων.

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του κοινωνικού αποκλεισμού αποτελεί η αναφερόμενη ετερότητα, δηλαδή λόγω αυτής της διαφορετικότητας ο άνθρωπος εντάσσεται σε μία μικρότερη πληθυσμιακή ομάδα. Έτσι το άτομο που χαρακτηρίζεται από την εν λόγω ετερότητα οδηγεί το άτομο να ανήκει σε μία «ευπαθή» ομάδα στο κοινωνικό στερέωμα, κατέχοντας θέση αδυνάμου.

Εναρκτήριο λάκτισμα του κοινωνικού αποκλεισμού αποτέλεσε το φαινόμενο της περιθωριοποίησης περίπου το 1960, με αποτέλεσμα κοινωνικοί επιστήμονες ευαισθητοποιήθηκαν απέναντι στην αδικία. Ο κοινωνικός αποκλεισμός εστιάζει στο φαινόμενο του στιγματισμού, στην περιθωριοποίηση του ανθρώπου και στη φτώχεια όπου με την ψήφιση νομοθετικού πλαισίου και την ανάπτυξη κοινωνικού, στοχεύουν στην καταπολέμησή του.

Ανέκαθεν αλλά περισσότερο σήμερα, η κοινωνική πραγματικότητα χαρακτηρίζεται ως μία πολυδιάστατη και πολύπλοκη κατάσταση. Παρακολουθούμε γύρω μας χιλιάδες άνθρωποι να υποφέρουν λόγω στιγματισμού, αποκλεισμού, συναντώντας εμπόδια κατά την άσκηση των φυσικών δικαιωμάτων τους, όπως είναι η αυτοπραγμάτωση και η απόλυτη ελευθερία μέσα στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Οι γρήγοροι ρυθμοί, η έλλειψη σταθερών συνθηκών δείχνουν πως κάθε κοινωνική θέση μπορεί να είναι επισφαλής. Μπορεί ο καθένας μας να βρεθεί σε μία αντίστοιχη κατάσταση. Συνεπώς όλοι πρέπει να αναγνωρίσουμε και να αποδεχτούμε τη διαφορετικότητα, σε συνθήκες ισότητας και ισονομίας. Κάθε άνθρωπος που είναι διαφορετικός, διεκδικεί και αυτός με τον δικό του τρόπο μία θέση που δικαιωματικά του ανήκει στο κοινωνικό πλαίσιο, εστιάζοντας στο ευ ζην και σε μία ζωή που θα χαρακτηρίζεται από ποιότητα.

² Η λέξη προέρχεται από την αραβική *ras* και σημαίνει κεφάλι.

Όπως αναφέρεται και στην Ευρωπαϊκή Ένωση μία από τις θεμελιακές αρχές της χαρακτηρίζεται η Διαφορετικότητα, δηλαδή το σύνολο εκείνων των συνειδητών πρακτικών που αποδέχονται το διαφορετικό. Ως κινητήρια δύναμη η διαφορετικότητα προωθεί σήμερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση βελτιωμένη δημόσια κατανόηση σχετικά με τις διακρίσεις και τον αγώνα κατά αυτών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στοχεύει στην παύση των διακρίσεων μεταξύ των ατόμων που έχουν διαφορετική εθνικότητα, προέρχονται από διαφορετική φυλή, πιστεύουν σε διαφορετική θρησκεία ή έχουν διαφορετικές πεποιθήσεις σε θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού, ηλικίας ή αναπηρίας. (1)

Στις μέρες μας παρακολουθούμε ότι η διαδικασία καταπολέμησης του του κοινωνικού αποκλεισμού πραγματοποιείται στηριζόμενη στην οργάνωση και στην επιτυχημένη κινητοποίηση και τη στήριξη που προσφέρουν τόσο οι κρατικοί όσο και οι κοινωνικοί φορείς, με τη βοήθεια του νομοθετικού πλαισίου, αλλά και την κάθε προσωπική πρωτοβουλία στήριξης. Η δημιουργία κοινωνιών που η ισότητα και ο αλληλοσεβασμός υπάρχουν, αποτελεί δημιούργημα της έμπρακτης αποδοχής ότι ο συνάνθρωπος διαφέρει αλλά καις το σεβασμό προς αυτή την διαφορετικότητα.

1.1. Ιστορική αναδρομή μετάβασης από την Φτώχεια στον Κοινωνικό Αποκλεισμό

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση ο κοινωνικός αποκλεισμός εμφανίστηκε ως έννοια η οποία αποτελεί συνέχεια και αντικατάσταση της έννοιας της «φτώχειας» με παράλληλη διεύρυνση του περιεχομένου του.

- ✓ Κατά την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατά την ολοκλήρωση της δεκαετίας του '70 ο όρος της «φτώχειας» συνδεόταν άρρηκτα με τις αποκαλούμενες ευπαθείς ομάδες . Σε αυτή την περίπτωση η φτώχεια σχετιζόταν με τα αγαθά και αναφερόταν σε εκείνες της συνθήκες όπου τα άτομα διαβίωναν βρισκόμενα κάτω από ένα συγκεκριμένο επίπεδο που θεωρούνταν τόσο ικανοποιητικό όσο και κατάλληλο από τη συγκεκριμένη κοινωνία.
- ✓ Το 1975 στηριζόμενοι στην απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορίστηκαν ως «φτωχοί», τα άτομα εκείνα όπου οι πόροι τους ήταν περιορισμένοι σε τέτοιο βαθμό ώστε να αποκλείονται από τον κατώτατο αποδεκτό τρόπο διαβίωσης στη χώρα – μέλος που ζουν. (Φτώχεια I: πρώτο κοινοτικό πρόγραμμα για την καταπολέμηση της φτώχειας). (Τσαούσης, 1998: 90- 91).(2).
- ✓ Το 1984 ο όρος της «φτώχειας» διευρύνεται στηριζόμενοι στην απόφαση του ανωτέρου Συμβουλίου που υιοθετεί το πρόγραμμα Φτώχεια II. Το σύνολο των ατόμων στους οποίους απευθύνεται, διευρύνεται αναφερόμενο σε οικογένειες, συγκεκριμένα πρόσωπα και κοινωνικό ιστό προσώπων ενώ εστιάζει περισσότερο στην έννοια των πόρων, αναφέροντας «υλικούς, πολιτιστικούς και κοινωνικούς» πόρους. (3)
- ✓ Το 1989, το Συμβούλιο της ευρωπαϊκής κοινότητας στο πρόγραμμα Φτώχεια III, μέσω της υιοθέτησης μιας απόφασης για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού σηματοδοτεί τη μεταφορά από την «φτώχεια» στον όρο «κοινωνικός αποκλεισμός». (4).

Πολλά από τα κράτη – μέλη δεν δύναται να αποδεχτούν εύκολα τον όρο φτώχεια εκφράζοντας επιφυλάξεις, για το λόγο αυτό, δηλαδή για περισσότερο πολιτικού κόστους πραγματοποιήθηκε η γέφυρα από την φτώχεια στον κοινωνικό αποκλεισμό

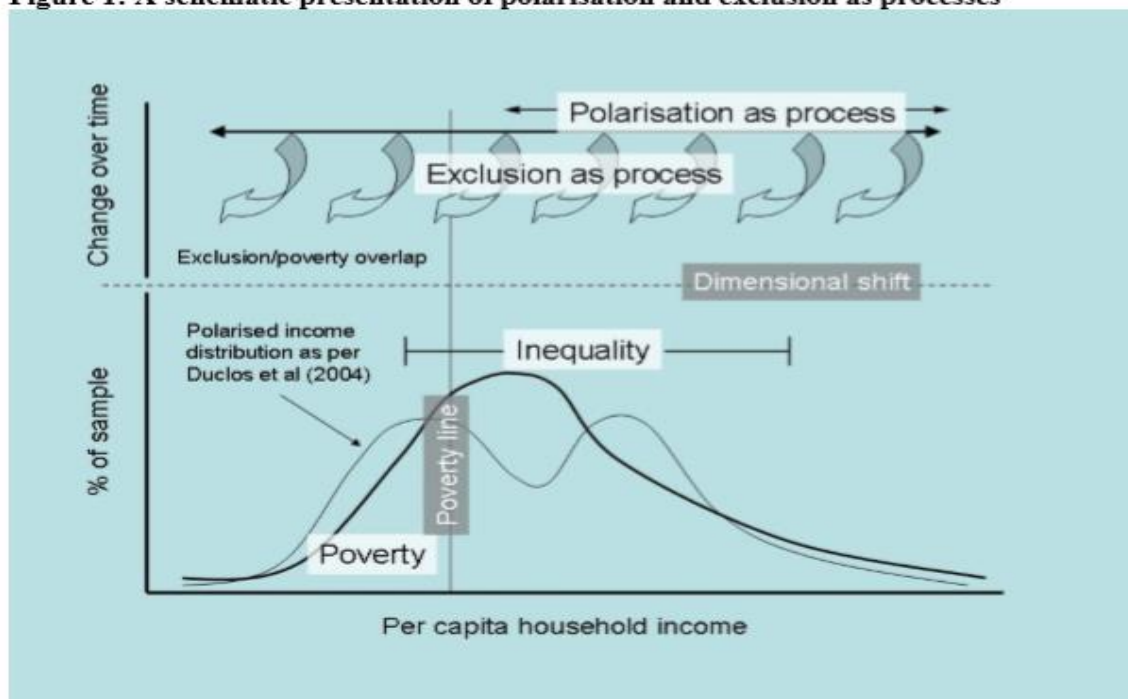
Θεωρήσαν λοιπόν, ότι ο όρος «κοινωνικός αποκλεισμός» αποτελεί κατάλληλη έννοια περιγραφής των κοινωνικών προβλημάτων. (5)

1.2. Διαφοροποίηση Φτώχειας από τον Κοινωνικό Αποκλεισμό

Ο κοινωνικός αποκλεισμός μπορεί να επαναπροσδιοριστεί ως διεξαγωγή παρεμπόδισης και απόρριψης, διαφοροποιώντας τον από την φτώχεια. Ο αποκλεισμός συμβαίνει σε όλα τα επίπεδα μιας κοινωνικής ιεραρχίας. Επιπρόσθετα, οι αποκλεισμοί που δεν οδηγούν απαραίτητα στη φτώχεια μπορεί να έχουν ισχυρές επιπτώσεις στις κοινωνικές διαδικασίες όπως είναι οι συγκρούσεις. (6).

Διάγραμμα 1.: Σχηματική παρουσίαση της πόλωσης και του αποκλεισμού ως διαδικασία

Figure 1: A schematic presentation of polarisation and exclusion as processes

Πηγή: Fischer, A. M. (2008:23).

Στο ανωτέρω διάγραμμα η έντονα μαύρη γραμμή στο κάτω μέρος δείχνει μια τυπική κατανομή του εισοδήματος των νοικοκυριών, όπως αυτή της αγροτικής Κίνας στο τέλος του 1990. Επίσης, η λιγότερο μαύρη και λεπτότερη παρουσιάζει μια πολωμένη κατανομή του εισοδήματος των νοικοκυριών.

- ✓ στο πάνω μέρος του διαγράμματος η πόλωση αντιπροσωπεύει ένα «τέντωμα»

της διανομής του εισοδήματος, ενώ ο αποκλεισμός αντιπροσωπεύει πτωτικές πιέσεις σε ολόκληρη τη διανομή του εισοδήματος.

- ✓ η επάνω αριστερή γωνία αντιπροσωπεύει το χώρο όπου ο αποκλεισμός οδηγεί και επομένως επικαλύπτεται με τη φτώχεια, όπου επικεντρώνονται οι περισσότερες εργασίες στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Η πολωμένη κατανομή περιγράφει καλά την κατανομή του εισοδήματος των αγροτικών κατοικιών στο Qinghai, ιδιαίτερα μετά από ξηρασία το 2000 πάνω στην οποία μπορεί να υπολογιστεί μια ποικιλία μέτρων ανισότητας.

Επιπρόσθετα, ο αποκλεισμός μπορεί να θεωρηθεί ότι συμβαίνει σε όλα τα επίπεδα μιας κοινωνικής ιεραρχίας, όχι μόνο στο κατώτατο σημείο, όπως υπονοείται από τις έννοιες της φτώχειας. Αυτή η κατανόηση είναι σημαντική επειδή ο αποκλεισμός που δεν οδηγεί απαραίτητα στη φτώχεια μπορεί να έχει ακόμα αντίκτυπο στις κοινωνικές διαδικασίες όπως οι συγκρούσεις. Επομένως, ο αποκλεισμός αποτελεί αυτοτελή αναγκαιότητα και δεν πρέπει να απαιτεί επικάλυψη με τη φτώχεια. Το πιο σημαντικό είναι ότι ο αποκλεισμός που γίνεται κατανοητός με αυτόν τον τρόπο αποφεύγει την τάση να κατηγορεί τη σύγκρουση που προκαλείται από ανισότητες στα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα. (7).

Ολοκληρώνοντας τη γέφυρα από την φτώχεια στον κοινωνικό αποκλεισμό, υποστηρίζεται ότι το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού πρέπει να διακρίνεται σαφώς από τη φτώχεια. Προτείνει την αναθεώρηση του κοινωνικού αποκλεισμού, όχι ως στατική κατάσταση, αλλά ως «*διαρθρωτικές, θεσμικές ή πρακτικές διαδικασίες απόρριψης ή παρεμπόδισης*». (7).

Αυτός ο ορισμός περιλαμβάνει τις διαδικασίες που συμβαίνουν κατακόρυφα σε όλες τις κοινωνικές ιεραρχίες, όχι μόνο στα χαμηλότερα στρώματα τους. Δίνει τη δυνατότητα στον κοινωνικό αποκλεισμό να ενημερώνει τις αναλύσεις της διαστρωμάτωσης, του διαχωρισμού και της υποταγής, ιδίως σε πλαίσια υψηλών ή αυξανόμενων ανισοτήτων. Ο επαναπροσδιορισμός αυτός μπορεί να εφαρμοστεί σε καταστάσεις:

- ✓ όπου οι εξαιρέσεις οδηγούν σε στρωματοποίηση ή φθορά τροχιών χωρίς βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα φτώχειας,
- ✓ όπου η ανοδική κινητικότητα των φτωχών ανθρώπων παρεμποδίζεται από εξαιρέσεις που συμβαίνουν μεταξύ των μη φτωχών

- ✓ σε καταστάσεις ανισότητας που προκαλούνται από τη σύγκρουση.

1.3. Ερμηνεία του προβλήματος της Φτώχειας

Θέλοντας να ερμηνεύουμε φαινόμενα όπως είναι η φτώχεια και η μονομέρεια θα πρέπει να εστιάσουμε στη σχέση που συνδέει την οικονομική μεγέθυνση, μέσω της αύξησης του ΑΕΠ, και την ευημερία σε κοινωνικό επίπεδο. Μία σχέση η οποία καθορίζει τον χαρακτήρα σε επίπεδο κοινωνικής παρέμβασης η οποία έχει ως στόχο τη μείωση της μονομέρειας και της φτώχειας.

Είναι λοιπόν απαραίτητο να αποσαφηνιστούν όροι και συγκεκριμένα:

- ✓ *το κράτος πρόνοιας*: είναι το κράτος εκείνο που χαρακτηρίζεται από τον καπιταλισμό, το κράτος εκείνο που δραστηριοποιείται μέσω της κοινωνικής διοίκησης, εστιάζοντας στην μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων. Επιπρόσθετα περιλαμβάνει την αρχή της δικαιοσύνης σε κοινωνικό επίπεδο, με σκοπό να διασφαλίσει υπηρεσίες στο κοινωνικό γίνεσθαι όπως η κοινωνική ασφάλιση αλλά να δημιουργήσει και ένα πλαίσιο εγγύησης ενός ελάχιστου βιοτικού επιπέδου (8).
- ✓ Μέσω ενός κράτους πρόνοιας αναπτύσσεται εκείνο το πλαίσιο θεσμών, το οποίο παρέχει κοινωνικά δικαιώματα σε τομείς όπως η εκπαίδευση και η υγεία, και γενικότερα παροχή κάθε κοινωνικής υπηρεσίας. Μορφή του καπιταλιστικού κράτους αποτελεί το κράτος πρόνοιας σύμφωνα με τη σύγχρονη μορφή της διοίκησης. (9).
- ✓ *το κοινωνικό κράτος*: παρουσιάζει συγκεκριμένα κανονιστικά χαρακτηριστικά, ενώ αναφέρεται σε ένα μικρότερο σύνολο του λεγόμενου κράτους πρόνοιας. Επιπλέον εκφράζει μια συγκεκριμένη διοικητική-οργανωτική και συνταγματική τυποποίηση διαφόρων ρυθμιστικών λειτουργιών του κράτους. (10).

Στηριζόμενοι στο υπολειμματικό μοντέλο κοινωνικής προστασίας και σύμφωνα με το θεσμικό μοντέλο αναδιανομής λαμβάνουμε μία ιεράρχηση των εν λόγω μοντέλων με θεμελιακό χαρακτήρα κοινωνικής προστασίας με βασικό γνώμονα επιλογής την παρέμβαση από το κράτος. (11).

- ✓ Η θέση του κράτους πρόνοιας στο υπολειμματικό μοντέλο είναι περιορισμένος και συγκεκριμένα διασφαλίζει ένα «δίκτυο προστασίας - ασφάλειας» το οποίο ενεργοποιείται όταν οι δυνάμεις της ελεύθερης αγοράς δεν δύναται να καλύψουν ένα κατώτατο επίπεδο αξιολογίας συνθηκών διαβίωσης. Το εν λόγω μοντέλο στηρίζεται σε μηχανισμούς κάλυψης τους λεγόμενους επιλεκτικούς μηχανισμούς, εφόσον υλοποιηθεί τόσο ο έλεγχος των εισοδημάτων όσο και ο έλεγχος των αναγκών των δικαιούχων.
- ✓ Στο θεσμικό-αναδιανεμητικό μοντέλο το κράτος πρόνοιας παρεμβαίνει όταν υφίσταται η ανάγκη κι όχι η εργασιακή επίδοση. Η δράση του εστιάζει στην οικουμενική κάλυψη αναγκών, ανεξάρτητα από τις δυνάμεις της ελεύθερης αγοράς.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει προσδιοριστεί το Ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο το οποίο στηρίζεται σε αξίες όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, την έλλειψη μονομέρειας, τη δημοκρατία, την ανάπτυξη ίσων ευκαιριών, την αλληλεγγύη και την επίτευξη της κοινωνικής ευημερίας. Ο Delors υποστήριξε ότι τόσο η κοινωνική όσο και η οικονομική εξέλιξη στις χώρες της ΕΕ στηρίζει τα θεμέλια της στην αρμονία μεταξύ της κοινωνικής αλληλεγγύης και της ανταγωνιστικότητας. (12).

Συγκεκριμένα, υποστήριξε ότι το εν λόγω κοινωνικό μοντέλο εμφανίζει τα παρακάτω κοινά χαρακτηριστικά:

- Σχετικά με τους όρους της εργασίας να κατοχυρώνονται οι ελάχιστες προδιαγραφές.
- Τη διασφάλιση της δυνατότητας πρόσβασης σε υπηρεσίες του δημοσίου και συγκεκριμένα στον κλάδο της υγείας, της εκπαίδευσης και του πολιτισμού.
- Την προστασία των εργαζομένων από δυνητικούς κινδύνους μέσω ανάπτυξης συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης καθώς και της δημιουργίας παρεμβατικών συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας.

Σημαντική διαφοροποίηση της ευρωπαϊκής προσέγγισης είναι ότι δεν εξομοιώνεται με τους υπόλοιπους παραγωγικούς συντελεστές. Επιπρόσθετα η κοινωνική προστασία συνδέεται άρρηκτα με την αποτελεσματική λειτουργία της οικονομίας. Τέλος το εν λόγω μοντέλο προσανατολίζεται στο χαρακτήρα του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας που είναι δημόσιος, στην οικουμενική πρόσβαση και στην χρηματοδότηση

του η οποία αυξάνεται λόγω γενικής φορολογίας. Εστιάζοντας στο φαινόμενο της φτώχειας δεν θα πρέπει να συγχέονται οι έννοιες «φτώχεια» και «φτωχοποίηση».

- ✓ Το μέσο εισόδημα είναι αυτό που καθορίζει τη φτώχεια, και συγκεκριμένα η απόκλιση του από το χαμηλότερο εισόδημα που εμφανίζεται σε μία κοινωνία. Συγκεκριμένα αναφέρεται στο κοινωνικό εκείνο τμήμα του οποίου η θέση είναι χειρότερη από το μέσο επίπεδο εισοδηματικής ευημερίας.
- ✓ Η φτωχοποίηση όπως αναφέρει και ο Αριστοτέλης προϋποθέτει την ύπαρξη μιας ισχυρής μεσαίας τάξης, δεδομένου ότι οι πλούσιοι στοχεύουν στην εγκαθίδρυση της ολιγαρχίας, Επιπρόσθετα οι φτωχοί έχουν τάση προς την κατάργηση του νόμου και την οχλοκρατία, που αναπτύσσει ένα προστατευτικό πλαίσιο για τους πλούσιους. (13)

1.3.1. Απόλυτη φτώχεια

Η απόλυτη φτώχεια σύμφωνα με την μεθοδολογία της Eurostat συνδέεται με ένα επίπεδο διαβίωσης, όπου τα άτομα με το εισόδημα που διαθέτουν αδυνατούν να καλύψουν βασικές τους ανάγκες. Η Παγκόσμια Τράπεζα προσδιορίζει ως απόλυτη φτώχεια το ποσοστό του πληθυσμού που ζει με λιγότερο από ένα καθορισμένο ποσό δολαρίων τη μέρα. Σύμφωνα με μελέτη του ΟΟΣΑ τα άτομα που βρίσκονται κάτω από το όριο φτώχειας είναι τα άτομα που λαμβάνουν 1,25 δολάρια ανά ημέρα. Για την αποτελεσματική αξιολόγηση της στρατηγικής για την «Ευρώπη 2020», η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε τους παρακάτω δείκτες.

- το ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, όπου το εν λόγω ποσοστό αναλύεται στο ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή στο ποσοστό του πληθυσμού που στερείται υλικών αγαθών ή στο ποσοστό του πληθυσμού που διαβιώνει σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας.
- το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας το οποίο υπολογίζεται με το κατώφλι της φτώχειας σε συγκεκριμένη στιγμή στο παρελθόν.

Βασικός δείκτης αξιολόγησης της πραγμάτωσης των στόχων της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης έως το 2020, σχετικά με το φαινόμενο του κοινωνικού

αποκλεισμού, είναι ένα πληθυσμιακό ποσοστό που συνδυάζει και ικανοποιεί τουλάχιστον μία από τις παρακάτω καταστάσεις. Στρατηγικός σκοπός της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού είναι να μειωθούν κατά 20.000.000 άνθρωποι, του συνόλου των ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή υφίστανται κοινωνικό αποκλεισμό. Με τον συγκεκριμένο δείκτη εκτιμάται το επίπεδο διαβίωσης και συγκεκριμένα μετράει το ποσοστό των ατόμων στα οποία εμφανίζεται στέρηση τουλάχιστον από τέσσερα αγαθά ή υπηρεσίες από την παρακάτω λίστα:

- Έλλειψη οικονομικής δυνατότητας για την εξόφληση λογαριασμών.
 - Έλλειψη οικονομικής δυνατότητας για μία εβδομάδα διακοπών
 - Έλλειψη οικονομικής δυνατότητας για όσον αφορά τη διατροφή.
 - Έλλειψη οικονομικής δυνατότητας για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών
 - Έλλειψη οικονομικής δυνατότητας για διάθεση τηλέφωνο
 - Έλλειψη οικονομικής δυνατότητας για διάθεση έγχρωμης τηλεόρασης
 - Έλλειψη οικονομικής δυνατότητας για διάθεση πλυντηρίου ρούχων
 - Έλλειψη οικονομικής δυνατότητας για διάθεση αυτοκινήτου.
 - Έλλειψη οικονομικής δυνατότητας για διάθεση ικανοποιητικής θέρμανσης
- (14).

1.3.2. Σχετική φτώχεια

Ορίζεται ως το ποσοστό των ατόμων που βρίσκεται κάτω από τη γραμμή- ορίζοντα της φτώχειας και αναφερόμαστε στην εν λόγω έννοια όταν αναλύουμε κοινωνικές στατιστικές. Ο ορίζοντας της φτώχειας υπογραμμίζεται στο 60% του διάμεσου ισοδύναμου συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού σε συγκεκριμένη στιγμή. Μία μέθοδος με την οποία δύναται να γίνει η σχετική μέτρησή της είναι να λάβουμε υπόψη μας το σύνολο των δαπανών ενός νοικοκυριού και να μην γίνει μέτρηση των εισοδημάτων των ατόμων του αντίστοιχου νοικοκυριού. Συγκεκριμένα, και στηριζόμενοι στην μεθοδολογία που εφαρμόζεται από την Eurostat, η σχετική φτώχεια χαρακτηρίζεται ως το ποσοστό των ανθρώπων όπου το ατομικό τους εισόδημα είναι χαμηλότερο από εκείνο που αντιστοιχεί στο τρέχον κατώφλι της φτώχειας, και συγκεκριμένα του 60% του μέσου εθνικού εισοδήματος.

Ο κοινωνικός αποκλεισμός υπήρχε πάντοτε ως ένα κοινωνικό πρόβλημα αλλά στις μέρες μας του αποδίδεται ο όρος «αποκλεισμός». Υπήρξαν και συνεχίζουν να υφίστανται κοινωνίες όπου ανάλογα με την κοινωνική ομάδα που ανήκει το άτομο έχει προνόμια έναντι των υπολοίπων και σε κάποια άλλη υπάρχει απουσία δικαιωμάτων. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι αναφερόμαστε σε ένα κοινωνικό φαινόμενο το οποίο χαρακτηρίζεται από καθολικότητα, συνοδεύοντας κάθε οργανωμένο κοινωνικό σώμα στην εξέλιξη και στην μεταβολή του.

2.1. Ιστορική Αναδρομή

Σύμφωνα με την ιστορική αναδρομή, κατά το 20^ο αιώνα, τόσο η επιτάχυνση της καπιταλιστικής ολοκλήρωσης στο σύνολο της Ευρώπης όσο και οι ανακατατάξεις στην Ανατολή, οδήγησαν σε κοινωνικοπολιτικές και δημογραφικές μεταβολές που αποτέλεσαν «εναρκτήριο λάκτισμα» για την σημερινή μορφή του κοινωνικού αποκλεισμού.

Το διαρκώς αναπτυσσόμενο χάσμα μεταξύ των χωρών που βρίσκονται στο Βορρά και των χωρών που βρίσκονται στο Νότο, το μεταβαλλόμενο οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον στην Ανατολική Ευρώπη καθώς και η πολιτική κρίση στη Μέση Ανατολή χαρακτηρίστηκαν ως βασικά αίτια που οδήγησαν τους πληθυσμούς χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε κατάσταση κοινωνικού αποκλεισμού.

Η έννοια του «αποκλεισμού» με τα χαρακτηριστικά που έχει σήμερα αποδίδεται στον όρο εκείνον που είχε ως αρχή τη Γαλλία το **1974** και ισχύει μέχρι σήμερα.(15).

Σύμφωνα με τους Durkheim και Weber ο αναφερόμενος όρος απορρέει από τη γαλλική φιλοσοφική παράδοση. Ο όρος εισάγεται στο Ευρωπαϊκό Λεξιλόγιο στις αρχές του '70.
(16)

Στο έργο «Les exclus, un Français sur dix» του Rene Lenoir, υψηλόβαθμο στέλεχος της γαλλικής διοίκησης, ο όρος εμφανίζεται ενισχύοντας τη θέση του στο κοινωνικό πλαίσιο. (17).

Η έννοια του «κοινωνικού αποκλεισμού» στην Ευρωπαϊκή Ένωση, χρησιμοποιήθηκε το 1989, όπως ήδη έχει αναφερθεί στην παρούσα.

Σήμερα παρακολουθούμε να χρησιμοποιείται λανθασμένα ο όρος «κοινωνικός αποκλεισμός» ο οποίος χρησιμοποιείται ως συνώνυμο της «φτώχειας», του «ρατσισμού» και της «μακροχρόνιας ανεργίας». Πρέπει να γίνει ευρέως γνωστό ότι ο κοινωνικός αποκλεισμός διαφοροποιείται τόσο από την φτώχεια όσο και από την περιθωριοποίηση (18).

2.2. Οι Προσεγγίσεις Κοινωνικού Αποκλεισμού

Οι έννοιες του κοινωνικού αποκλεισμού καθίστανται ολοένα και πιο διαδεδομένες στο πλαίσιο των προσεγγίσεων κοινωνικής πολιτικής στους αναπτυξιακούς οργανισμούς. Οι εν λόγω προσεγγίσεις προέκυψαν από την μετατόπιση κατά την εξέταση της φτώχειας ως πολυδιάστατης διαδικασίας, μέσω των οποίων αποτυπώνονται τόσο οι υλικές όσο και οι πολιτιστικές πτυχές της στέρησης. Στηριζόμενοι στην ανάλυση του Jackson, από εμπειρία στην Ινδία, την Ινδονησία, τη Μαλαισία και το Νεπάλ έχουμε τα εξής συμπεράσματα:

- ✓ Η περιθωριοποίηση δεν είναι απαραίτητως αρνητική. Προσφέρει τόσο περιορισμούς όσο και ευκαιρίες.
- ✓ Η ενσωμάτωση δεν είναι απαραίτητως θετική, αλλά συνήθως έχει ένα τίμημα για τις εν λόγω κοινωνίες. Οι γυναίκες στις συγκεκριμένες χώρες, αντιμετωπίζουν πρόβλημα κατά την επιλογή μεταξύ ένταξης τους και δουλειάς ή αυτονομίας με κακουχίες.
- ✓ Ο αποκλεισμός δεν είναι απαραίτητα ακούσιος, όπως θεωρούν οι θεωρητικοί του κοινωνικού αποκλεισμού.
- ✓ Το φύλο παίζει ρόλο σε μορφές αποκλεισμού, αλλά δεν παράγει κατηγορίες ατόμων αποκλεισμένων με ομοιόμορφο τρόπο.
- ✓ Τα άτομα διαμορφώνουν κοινωνικές διαδικασίες και θεσμούς και δεν είναι μόνο παθητικοί παραλήπτες των αποτελεσμάτων τους.(19)

2.3. Εννοιολογικός Προσδιορισμός

Δεδομένου τα ανυπαρξίας ενός απόλυτου ορισμού του κοινωνικού αποκλεισμού, μπορεί να χαρακτηριστεί ως «έννοια-ορίζοντας».(19).

Επιπλέον συνδέεται ο εναλλακτικός χαρακτήρας του κοινωνικού αποκλεισμού με τις κοινωνικές ανισότητες και την φτώχεια. Επίσης, τον ορίζουν ως μια πολυδιάστατη διαδικασία, που αποκλείει άτομα και κοινωνικές ομάδες από τα κοινωνικά συστήματα, κοινωνικό, οικονομικό, θεσμικό, τυπικό, σύστημα συμβολικών αναφορών (20).

Ορίζεται ως η διαδικασία έκπτωσης που συνδέεται με την ανισότητα και τη φτώχεια. (21).

Ο κοινωνικός αποκλεισμός έχει πολυδιάστατη φύση και αναφέρεται και σε συναισθηματικούς παράγοντες, σε κοινωνικούς παράγοντες αλλά και στην έκταση της ενεργής συμμετοχής των πολιτών στα κοινωνικά δρώμενα.(22).

Την δεκαετία 1990- 2000 ο όρος ο «κοινωνικός αποκλεισμός» εξελίχθηκε ουσιαστικά σε οικουμενική χρήση, ενώ το 1989 χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στο κοινοτικό κείμενο. Επίσης, μέσω του κοινωνικού αποκλεισμού τοποθετούντο όρια τόσο σε κοινωνικά όσο και σε οικονομικά προβλήματα, καθώς και δραστηριότητες, μέτρα και δράσεις για την καταπολέμηση τους.(23).

Από την ανωτέρω ανάλυση συμπεραίνουμε ότι δεν αναφερόμαστε σε μία στατική ούτε μετρήσιμη κατάσταση αλλά σε μία δυναμική διαδικασία και στα αποτελέσματα αυτής.

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση περί των ορισμών του κοινωνικού αποκλεισμού, ορίζεται σαν μία διαδικασία κοινωνικής έκπτωσης του ατόμου και τον διακρίνει σε τρία στάδια:

- Το στάδιο της αστάθειας που αναφέρεται στην κατάσταση την οποία το άτομο βιώνει την αβεβαιότητα στο πλαίσιο των κοινωνικών και εργασιακών επαφών.
- Το στάδιο της εξάρτησης που αναφέρεται στην κατάσταση την οποία το άτομο απομακρύνεται από την εργασία και αρχίζει να συνδέεται και να εξαρτάται από τις παροχές της κοινωνικής πρόνοιας.
- Το στάδιο της πλήρους ρήξης με τους κοινωνικούς δεσμούς, όπου το άτομο βιώνει στην καθημερινότητα του συσσωρευμένες αρνητικές καταστάσεις (ανεργία, έλλειψη στέγης, έλλειψη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης). (24).

2.4. Κοινωνικά ευπαθείς ομάδες

Στην περίπτωση που κάποιο άτομο απέχει ή έχει αποξενωθεί από μία ή περισσότερες από τις παραπάνω καταστάσεις μπορεί να κατανοηθεί ως άτομο που βρίσκεται σε κοινωνικό αποκλεισμό.

- ✓ ενσωμάτωση σε αστικό επίπεδο, που σημαίνει αναγνώριση της ιδιότητας του ατόμου ως πολίτη σε μία κοινωνία
- ✓ ενσωμάτωση σε οικονομικό επίπεδο, δηλαδή το άτομο να έχει πρόσβαση στην αγορά εργασίας
- ✓ ενσωμάτωση σε κοινωνικό επίπεδο, που επιτρέπει στο άτομο να προάγει την πρόσβαση στην κρατική βοήθεια χωρίς στιγματισμό και περιθωριοποίηση
- ✓ ενσωμάτωση σε διαπροσωπικό επίπεδο, δηλαδή το να έχει το άτομο οικογένεια, συμμετοχή σε κοινωνικά δίκτυα.(25)

Ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με το εκπαιδευτικό και βιοτικό επίπεδο, την κοινωνική τάξη του ανθρώπου αλλά και με τον τρόπο που επιδρούν στην πρόσβασή του στις ίσες ευκαιρίες.

Παιδιά – νέοι – ηλικιωμένοι	Ανήλικοι Παραβάτες
Άτομα εκτός της εκπαιδευτικής διαδικασίας	Οι ψυχικά πάσχοντες
Μετανάστες/πρόσφυγες / παλινοστούντες	Α.μ.ε.Α.
Οι άποροι - οι άστεγοι	Γυναίκες (φύλο), (26)

2.5. Αιτίες Κοινωνικού Αποκλεισμού

Σύμφωνα με το Πράσινο Βιβλίο της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αιτίες κοινωνικού αποκλεισμού θεωρούνται:

- η παρακμή των παραδοσιακών μορφών αλληλεγγύης
- η ελαχιστοποίηση των παραδοσιακών μορφών αλληλεγγύης
- η παρακμή των αντιπροσωπευτικών θεσμών
- η μακροχρόνια ανεργία
- οι νέες μορφές μετανάστευσης
- βιομηχανική αλλαγή σε εργαζομένους χωρίς κάποια ειδίκευση.

Υπάρχουν τρεις τύποι στάσεων και κοινωνικών πρακτικών που οδηγούν σε αποκλεισμό.

- ✓ Κινητοποίηση της θεσμικής προκατάληψης: Πρόκειται για την ύπαρξη αξιών, πεποιθήσεων και διαδικασιών που στόχο έχουν την σταθερή λειτουργία για όφελος συγκεκριμένων ομάδων μειώνοντας την ευημερία σε κάποιους άλλους.
- ✓ Κοινωνική απομάκρυνση: Πρόκειται για τρόπο με τον οποίο «οι κοινωνικές δομές στοχεύουν στη μεγιστοποίηση ανταμοιβής μειώνοντας ή περιορίζοντας την δυνατότητα πρόσβαση σε πόρους σε συγκεκριμένο κύκλο ατόμων.

Αυτό συνεπάγεται τη μονοπώληση ορισμένων ευκαιριών που βασίζονται σε χαρακτηριστικά ομάδας, όπως η φυλή, η γλώσσα, η κοινωνική προέλευση και η θρησκεία. Τα κρατικά ιδρύματα προκαλούν αποκλεισμό όταν σκόπιμα εισάγουν διακρίσεις στους νόμους, τις πολιτικές ή τα προγράμματά τους.

- ✓ Αθέμιτες πρακτικές: Αναφέρονται στα κενά μεταξύ των κανόνων- νόμων και της εφαρμογής αυτών, κενό όπου μπορεί να εμφανισθεί κοινωνικός αποκλεισμός (Υπάλληλοι Δημοσίου Τομέα – Κοινωνικές Προκαταλήψεις)

Οι διαδικασίες αποκλεισμού δεν περιορίζονται στα χαμηλότερα επίπεδα μιας κοινωνικής ιεραρχίας. Η περιθωριοποίηση, τα μειονεκτήματα και οι διακρίσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν ανεξάρτητα από τη φτώχεια και έτσι η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού δύναται να διαδραματίσει πρωταρχικό ρόλο στην υποβοήθηση της κατανόησης των κοινωνικών διαδικασιών, όπως οι συγκρούσεις.

2.6. Χαρακτηριστικά του κοινωνικού αποκλεισμού

Ως βασικά χαρακτηριστικά του κοινωνικού αποκλεισμού παρουσιάζονται τα εξής:

Πολυδιάστατη έννοια: όπως αναφέρθηκε ο κοινωνικός αποκλεισμός μπορεί να έχει θύματα σε κάθε επίπεδο μιας κοινωνικής ιεραρχίας. Μπορεί να εμφανιστεί σε ανόμοια άτομα που βιώνουν την καθημερινότητά τους σε διαφορετικές συνθήκες.

Έννοια πολιτικής διαχείρισης: Οι όροι «αποκλεισμός» και «ένταξη» όπως προηγουμένως αναφέρθηκε, εστιάζουν στο να εξυπηρετήσουν την ανάγκη για πολιτική διαχείριση των διαθρωτικών αλλαγών σε κοινωνικό- οικονομικό επίπεδο και των κρίσεων σε πολιτικό επίπεδο.

Έννοια «ορίζοντας»: αποκαλείται έτσι δεδομένου ότι εγκαινιάζει νέα πεδία στην κοινωνική έρευνα και στην επιστημονική σκέψη.

Έννοια Διαδικασίας: ο κοινωνικός αποκλεισμός χαρακτηρίζεται διαδικασία και όχι κατάσταση δεδομένου ότι δεν υπάρχει κάτι μετρήσιμο. Δεν αναφερόμαστε σε μία προσδιορισμένη διαδικασία, μπορεί όμως σε περίπτωση που δεν δύναται παρεμβατικοί παράγοντες των εν λόγω αρνητικών καταστάσεων να οδηγηθούμε σε κατάσταση αποκλεισμού.

2.7. Οι διαβαθμίσεις του κοινωνικού αποκλεισμού

Υπάρχουν διαβαθμίσεις σχετικά με το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού. Πιο συγκεκριμένα:

- I. Ο βαθμός του κινδύνου: αναφέρεται σε κατηγορίες πληθυσμού που ονομάζονται μειονεξίες,. Οι εν λόγω πληθυσμιακές κατηγορίες γίνονται ευάλωτες μέσω συνθηκών όπως η έλλειψη βασικής εκπαίδευσης, η αδυναμία ύπαρξης στέγης, η άσχημες οικογενειακές συνθήκες.
- II. Ο βαθμός της απειλής: αναφέρεται σε πολυποίκιλες καταστάσεις όπως όταν κάποιος άνθρωπος που μπορεί να έμεινε άνεργος για μεγάλο χρονικό διάστημα, ένας μετανάστης αλλάζει η οικονομική του κατάσταση λόγω κοινωνικών αλλαγών. Οι εν λόγω καταστάσεις μπορούν να οδηγήσουν στον αποκλεισμό των ατόμων εάν αυτή η κατάσταση παγιωθεί.
- III. Ο βαθμός της αποσταθεροποίησης: αναφέρεται στα άτομα εκείνα τα οποία προσπαθούν να διαχειριστούν και να αντιδράσουν από τις καταστάσεις που μπορεί να οδηγήσουν σε κοινωνικό αποκλεισμό. Η περίοδος αποσταθεροποίησης είναι μεγάλη, το άτομο οδηγείται στην έκπτωση σε μια «κατάσταση» αποκλεισμού.
- IV. Ο βαθμός της έκπτωσης: λόγω συσσώρευσης αρνητικών επιδράσεων για μεγάλο χρονικό διάστημα, δημιουργείται ρήξη μεταξύ των δεσμών σε κοινωνικό επίπεδο και της αδυναμίας επαναδημιουργίας αυτών, αναπτύσσοντας συνθήκες που μπορεί να οδηγήσει στον πραγματικό αποκλεισμό.
- V. Ο βαθμός του πραγματικού αποκλεισμού: αναφέρεται σε εκείνα τα άτομα που λόγω πλήρης ρήξης των κοινωνικών δεσμών, δεν αντιδρούν και χαρακτηρίζονται την ολοκληρωτική απουσία ενδιαφέροντος για το κοινωνικό γίνεσθαι. Άτομα τα οποία δεν συμμετέχουν στα κοινωνικά θέματα και παράλληλα αδιαφορούν. Άτομα τα οποίο δεν ελπίζουν για κάτι, αντιθέτως υπάρχει φόβος για όλα . (28).

3.1. Χαρακτηριστικά κοινωνικού αποκλεισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση

3.1.1. Αριθμός ατόμων που κινδυνεύουν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό

Το 2016, στην ΕΕ-28 υπήρχαν 118,0 εκατομμύρια άτομα που ζούσαν σε νοικοκυριά που διατρέχουν κίνδυνο να ζήσουν σε συνθήκες φτώχειας ή σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE), που αντιστοιχούν στο 23,5% του συνόλου του πληθυσμού. Τα άτομα που κινδυνεύουν να ζήσουν σε συνθήκες φτώχειας ή σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού βρίσκονται σε μία τουλάχιστον από τις ακόλουθες καταστάσεις:

- Αναφερόμαστε στην εισοδηματική φτώχεια, δηλαδή τα άτομα που δύναται να ζήσουν σε κίνδυνο φτώχειας σε συνέχεια κοινωνικών μεταβιβάσεων.
- ουσιωδώς στερημένος.
- που ζουν σε νοικοκυριά όπου τα άτομα που το αποτελούν χαρακτηρίζονται από χαμηλό επίπεδο εργασίας.

Κατά το έτος 2016, συναντάμε:

- ✓ περίπου 51,9 εκατομμύρια που ζουν στην Ε.Ε-28 σε νοικοκυριά έχοντας να αντιμετωπίσουν συνθήκες εισοδηματικής φτώχειας (αλλά ούτε σοβαρή υλική στέρηση ούτε πολύ χαμηλή ένταση εργασίας),
- ✓ περίπου 15,5 εκατομμύρια που ζουν στην Ε.Ε-28 αντιμετωπίζοντας σοβαρή στέρηση σε υλικά αγαθά (αλλά κανένα από τους δύο άλλους κινδύνους)
- ✓ περίπου 13,2 εκατομμύρια που ζουν στην Ε.Ε-28 μέσα σε νοικοκυριά που εμφανίζουν χαμηλό επίπεδο - ένταση εργασίας (αλλά δεν αντιμετωπίζουν τους δύο άλλους κινδύνους)
- ✓ περίπου 29,0 εκατομμύρια που ζουν στην Ε.Ε-28 αντιμετωπίζοντας τους δύο από τους τρεις παραπάνω κινδύνους,
- ✓ περίπου 8,4 εκατομμύρια που ζουν στην Ε.Ε-28 μέσα σε νοικοκυριά στα οποία όπου συναντάμε και τους τρεις εν λόγω κινδύνους. (29)

Ως εκ τούτου, είναι αποδεκτό ότι οι άνθρωποι κινδυνεύουν να ζήσουν σε συνθήκες από φτώχειας ή συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού μόλις αντιμετωπίσουν έναν από τους παραπάνω κινδύνους. Επιπρόσθετα περίπου 37,4 εκατομμύρια άτομα - δηλαδή το ένα τρίτο (31,7%) του συνολικού αριθμού των ανθρώπων που κινδυνεύουν να ζήσουν σε

συνθήκες φτώχειας ή συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο της ΕΕ-28 αντιμετώπισαν τουλάχιστον έναν συνδυασμό των δύο ή και των τριών ανωτέρω κινδύνων.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται η κατάσταση που υφίσταντο στην Ευρώπη σχετικά με τις συνθήκες της φτώχειας και τις συνθήκες που χαρακτηρίζουν τον κοινωνικό αποκλεισμό κατά την χρονική περίοδο μεταξύ 2008 και 2016. Κατά την παρουσίαση της εν λόγω κατάστασης η Ευρώπη σε συνέχεια του έτους 2010 και στο εξής, διερευνάται και παρακολουθείται με τη σύνθεση όπως εμφανίζεται σήμερα.

Διάγραμμα 2. Άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή σε κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού εντός Ευρώπης

Πηγή: Eurostat

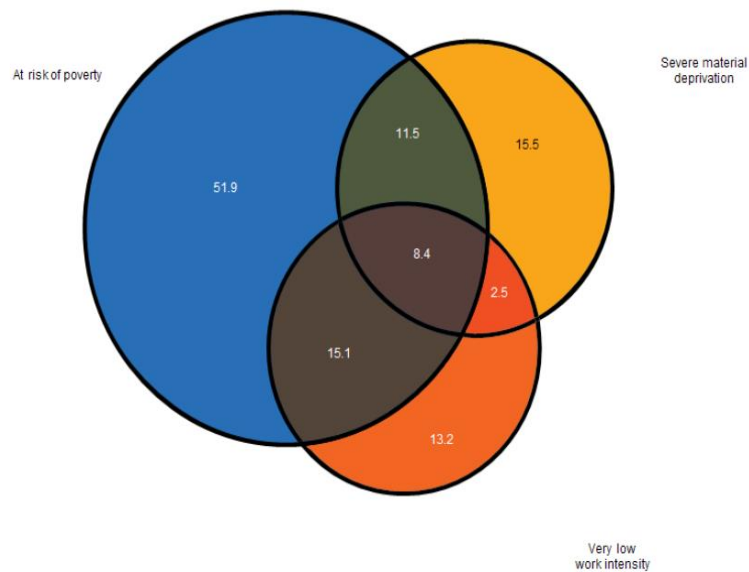
Αναλύοντας το ανωτέρω διάγραμμα παρακολουθούμε ότι κατά την περίοδο 2008-2016, το ποσοστό των κατοίκων της Ευρωπαϊκής Ένωσης το οποίο βρέθηκε σε συνθήκες να κινδυνεύει από φτώχειας ή να κινδυνεύει από κοινωνικό αποκλεισμό εμφανίζεται:

- ✓ με πτώση κατά 0,4%, την περίοδο 2008-2009 διαμορφώνοντας το χαμηλότερο ποσοστό μέσα στην οκταετία.
- ✓ με αύξηση από 23,7 σε 24,8%, σχεδόν μια ποσοστιαία μονάδα, μέσα στην περίοδο 2010-2012 Η αύξηση αυτή είναι κατά τα έτη 2014-2015 μεγαλύτερη

και συγκεκριμένα από 24,4 σε 23,8%. Το ίδιο ποσοστό 23,5%, εμφανίζεται και στο 2010 και στο 2016. Τέλος το 2016 καταγράφεται ποσοστό περίπου το ίδιο με το έτος 2010.

Διάγραμμα 3.: Αριθμός ανθρώπων που δύναται να κινδυνεύουν από φτώχεια ή να κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό που αναλύονται κατά τύπο κινδύνου, ΕΕ-28, 2016

Number of persons at risk of poverty or social exclusion analysed by type of risks, EU-28, 2016 (million)

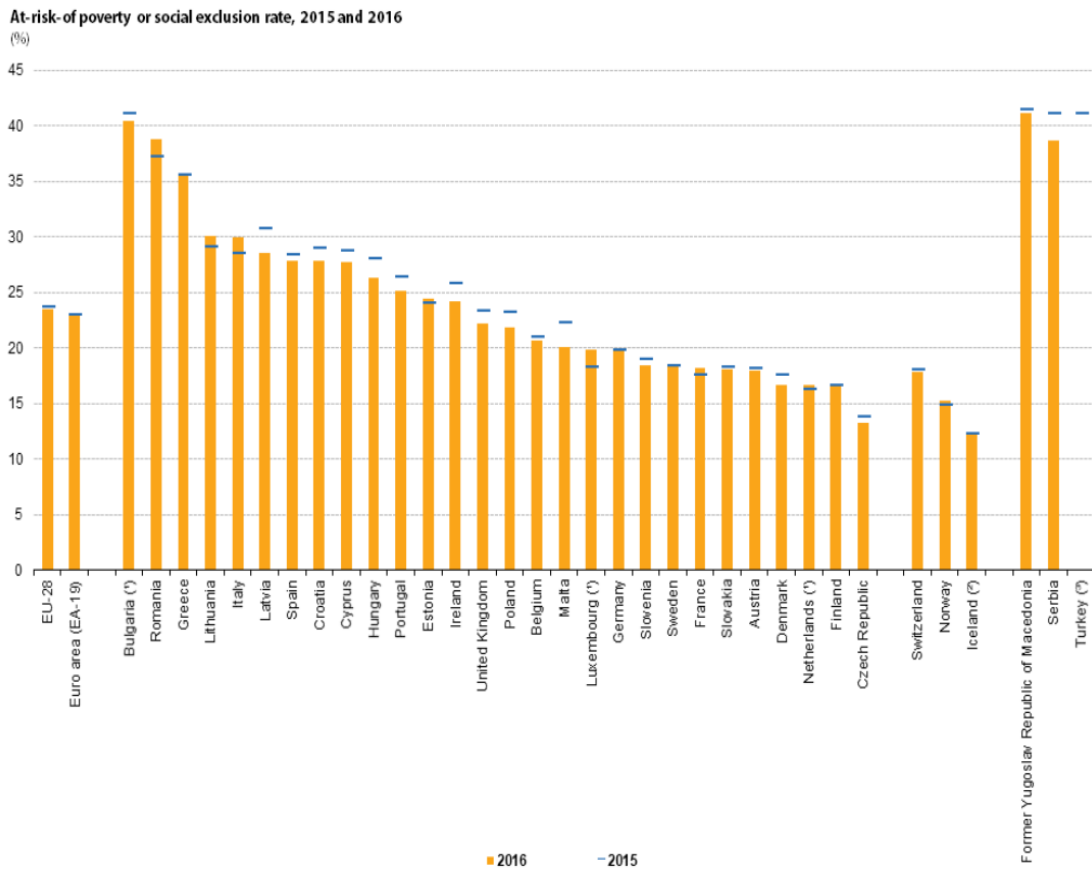
Population:
— neither at risk of poverty,
— nor severely materially deprived,
— nor living in a household with very low work intensity
= 384.5 million

Note: the sum of the data for the seven groups at-risk-of-poverty or social exclusion differs slightly from the total (published elsewhere) due to rounding.
Source: Eurostat (online data code: ilc_pees01)

Πηγή: Eurostat ([ilc_pees01](#))

Σε σύγκριση με το 2015, ο αριθμός των ατόμων που κινδυνεύουν από τη φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό το 2016 μειώθηκε κατά 1,0 εκατ. Ευρώ, αντιστοιχώντας σε μείωση κατά 0,3% του μεριδίου του συνολικού πληθυσμού. Ως εκ τούτου, το μερίδιο του πληθυσμού της Ε.Ε. των 28 που βρισκόταν σε συνθήκες ώστε να αντιμετωπίσουν φτώχεια ή σε συνθήκες να αντιμετωπίσουν κοινωνικό αποκλεισμό μειώθηκε σε επίπεδο που δεν είχε καταγραφεί από το 2010. Ένας από τους σημαντικότερους σκοπούς – στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» είναι να μειωθούν τα άτομα που κινδυνεύουν να αντιμετωπίσουν φτώχεια ή να αντιμετωπίσουν κοινωνικό αποκλεισμό. (29).

Διάγραμμα 4: Ποσοστιαία αποτύπωση των ατόμων που κινδυνεύουν να βρεθούν σε συνθήκες φτώχειας ή σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού, το 2015 και το 2016 (%)

(*) Break in series.
 (*) 2016: provisional.
 (*) 2016: not available.
 Source: Eurostat (online data code: ilc_peps01)

Πηγή: Eurostat ([ilc_peps01](#))

Το μερίδιο του πληθυσμού της ΕΕ-28 που θεωρείται ότι κινδυνεύει να βρεθεί σε συνθήκες φτώχειας ή σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού, υπολογίζεται ως σταθμισμένος μέσος όρος των εθνικών αποτελεσμάτων, καλύπτοντας σπουδαίες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε. Παρακολουθούμε ότι κατά το έτος 2016, μεγαλύτερο από το ένα τρίτο των ατόμων κινδυνεύουν να βρεθούν σε συνθήκες φτώχειας ή σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού στα παρακάτω κράτη μέλη της Ε.Ε:

- ✓ Βουλγαρία με ποσοστό 40,4%
- ✓ Ελλάδα με ποσοστό 35,6%.
- ✓ Ρουμανία με ποσοστό 38,8%.

Στην αντίπερα όχθη της κλίμακας, τα χαμηλότερα ποσοστά ατόμων που κινδυνεύουν να βρεθούν σε κατάσταση φτώχειας ή σε κατάσταση κοινωνικού αποκλεισμού καταγράφηκαν στη Δανία, τις Κάτω Χώρες (16,7%), με ποσοστό (16,6%) στη Φινλανδία ενώ το ποσοστό στην Τσεχία ανήλθε στο (13,3%).

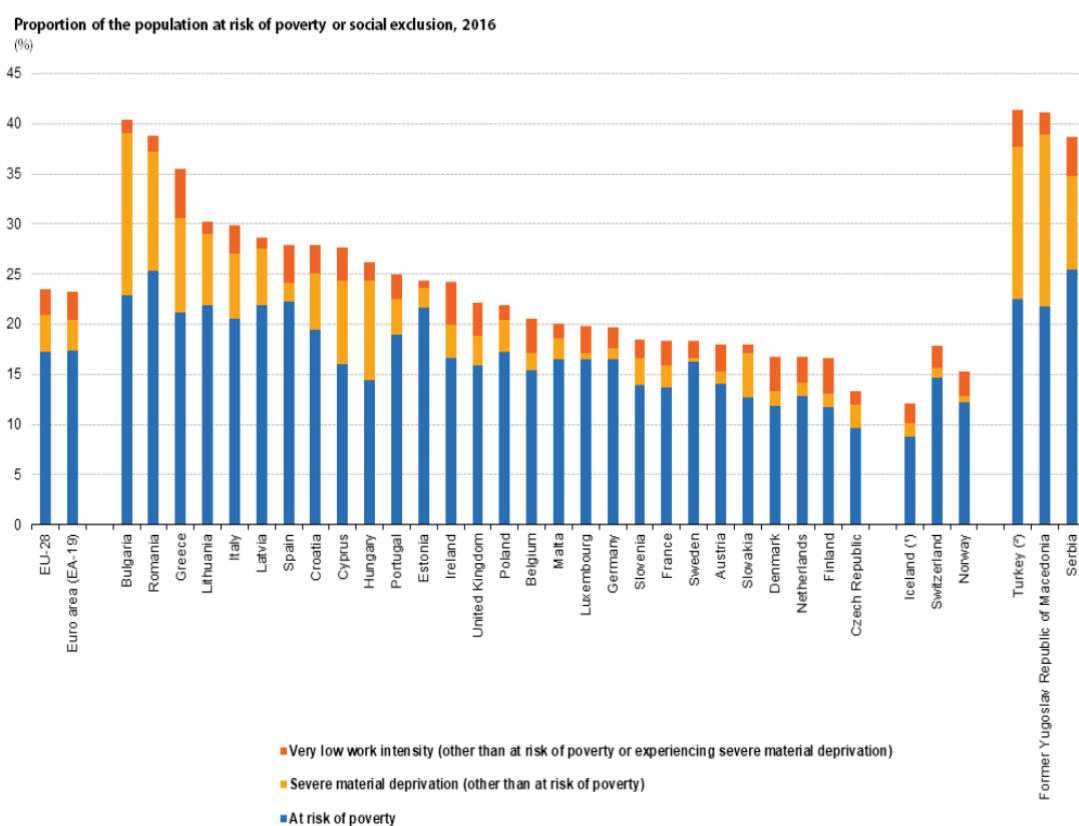
Όπως προαναφέρθηκε, μεταξύ 2015 και 2016, το ποσοστό κινδύνου φτώχειας μειώθηκε κατά 0,3 μονάδες στην ΕΕ των 28. Οι μεγαλύτερες πτωτικές τάσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ σημειώθηκαν για τη Λετονία (2,4 μονάδες), τη Μάλτα (2,3 μονάδες), την Ουγγαρία (1,9 μονάδες) και την Ιρλανδία (1,8 μονάδες). Αντίθετα, ο ρυθμός αυτός αυξήθηκε σε επτά από τα μέλη της ΕΕ: η Εσθονία (0,2 βαθμοί), η Ολλανδία (0,3 μονάδες), η Γαλλία (0,5 βαθμοί), η Λιθουανία (0,8 μονάδες), το Λουξεμβούργο, (1,4 μονάδες).

Το παρακάτω διάγραμμα παρέχει μια απλουστευμένη ανάλυση για κάθε κράτος μέλος της ΕΕ σχετικά με το ποσοστό του πληθυσμού που αντιμετωπίζει τους τρεις κινδύνους φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού που προσδιορίστηκαν παραπάνω, δείχνοντας:

- ✓ το ποσοστό των ατόμων που κινδυνεύουν να βιώσουν συνθήκες φτώχειας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ζουν σε νοικοκυριά που κινδυνεύουν αποκλειστικά από τη φτώχεια, καθώς και εκείνων που κινδυνεύουν να βρεθούν σε συνθήκες φτώχειας σε συνδυασμό με τους δύο ή και τους δύο άλλους κινδύνους
- ✓ στην ΕΕ των 28 το σύνολο των 86,9 εκατομμυρίων ανθρώπων το 2016, η ανάλυση δείχνει τότε το επιπλέον ποσοστό του πληθυσμού που βιώνει σοβαρή υλική στέρηση (είτε ως ενιαίο ρίσκο είτε σε συνδυασμό με τη διαβίωση σε ένα νοικοκυριό με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας).
- ✓ στην ΕΕ των 28 το σύνολο αυτό ανερχόταν σε 17,9 εκατομμύρια άτομα το 2016.
- ✓ η τελική κατηγορία αναφέρεται στην ποσοστιαία ανάλυση του πληθυσμού που κινδυνεύει να ζήσει σε νοικοκυριά τα οποία χαρακτηρίζονται αποκλειστικά ως έχοντα πολύ χαμηλή ένταση και επίπεδο εργασίας (δεν εκτίθενται σε κίνδυνο φτώχειας ούτε αντιμετωπίζουν υλική στέρηση) .
- ✓ στην ΕΕ των 28 το σύνολο αυτό ανήλθε σε 13,2 εκατομμύρια άτομα το 2016.

Ως εκ τούτου, όταν συνοψίζονται οι τρεις κατηγορίες που παρουσιάζονται στο διάγραμμα 5, το αποτέλεσμα αντιστοιχεί στη συνολική ποσοστιαία παρουσίαση του πληθυσμού που κινδυνεύει από φτώχεια ή κινδυνεύει να βιώσει συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού. Μεταξύ του πληθυσμού που κινδυνεύει από τη φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό το 2016, τα άτομα που κινδυνεύουν να βρεθούν σε συνθήκες φτώχειας (είτε συνδύαστηκαν είτε όχι είτε με τους δύο ή και τους άλλους κινδύνους ή όχι) αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον τα τέσσερα πέμπτα του συνόλου στην Εσθονία, τη Σουηδία, Τη Μάλτα και την Ισπανία, ενώ παρακολουθούμε ότι τόσο στην Ελλάδα, την η Βουλγαρία και τη Βουλγαρία, όσο και στην Ουγγαρία ήταν λιγότερα από τα τρία πέμπτα.(29).

Διάγραμμα 5: Ποσοστιαία παρουσίαση του πληθυσμού που κινδυνεύει να βρεθεί σε συνθήκες φτώχειας ή σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού, 2016

Note: the sum of the data for the three groups at risk of poverty or social exclusion may differ slightly from the total (published elsewhere) due to rounding.

(*) Provisional.

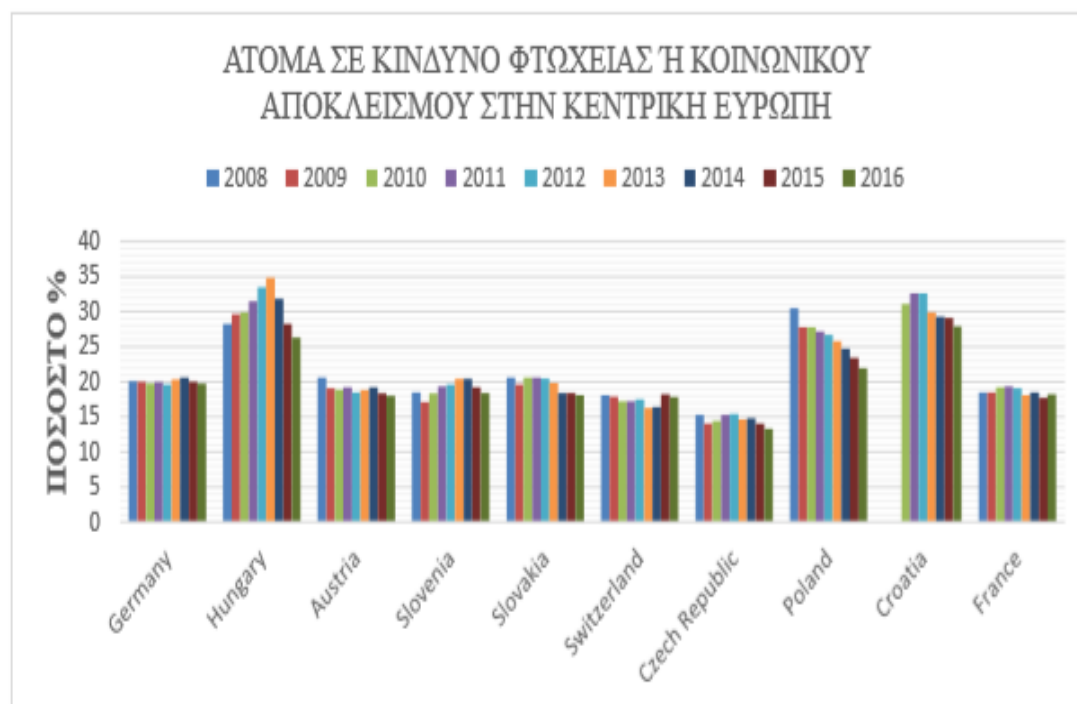
(†) 2015.

Source: Eurostat (online data code: ilc_pees01)

Πηγή: Eurostat (ilc_pees01)

Αντίστοιχα στο διάγραμμα έξι (6) αναφέρονται τα άτομα εκφρασμένα ποσοστιαίες μονάδες που βρέθηκαν να κινδυνεύουν από φτώχεια ή να κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό κατά την οκταετία 2008-2016. Το εν λόγω διάγραμμα εστιάζει στις χώρες της κεντρικής Ευρώπης.

Διάγραμμα 6. Άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή σε κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού - Κεντρική Ευρώπη

Πηγή: Eurostat

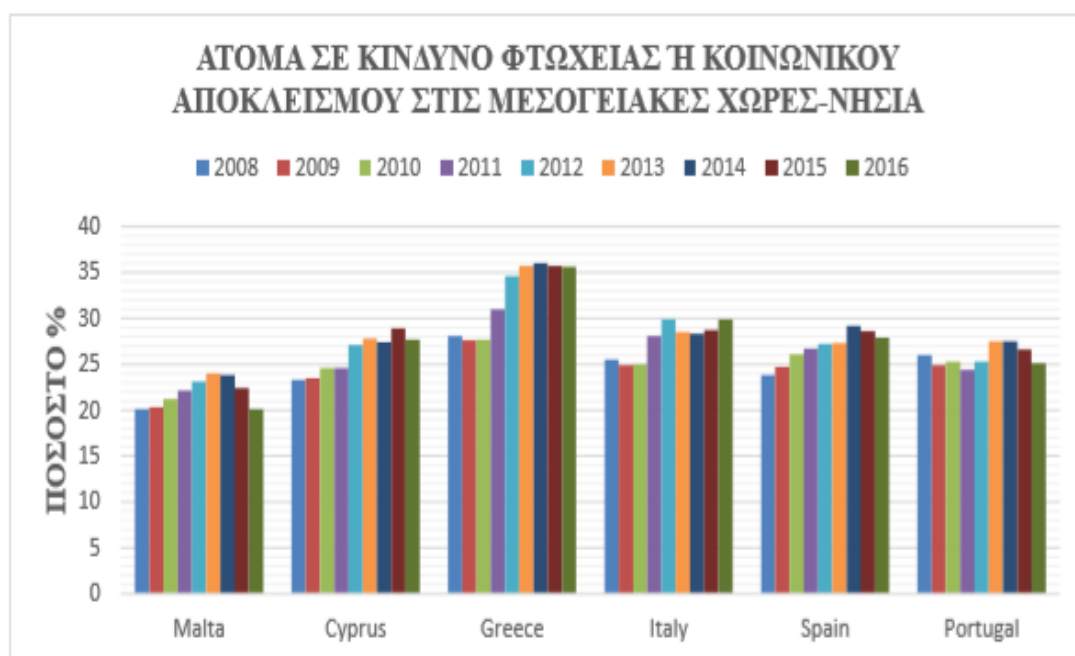
Αναλύοντας το παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι δεν υφίσταντο μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ χωρών όπως η Σλοβακία και η Γερμανία. Το ίδιο συμπεράσματα εξάγονται και για την Αυστρία και την Ελβετία. Το ίδιο και η Γαλλία οι οποίες παρουσιάζουν ποσοστά $\leq 20\%$ του συνολικού πληθυσμού της κεντρικής Ευρώπης. Αντίθετα τόσο στην Κροατία όσο και στην Ουγγαρία βλέπουμε ότι η υπάρχει αυξητική πορεία. Συγκεκριμένα κατά την περίοδο 2010-2011 και 2010-2013 αντίστοιχα. Ιδιαίτερη έμφασή πρέπει να δοθεί στην Πολωνία η οποία μετά το 2011 εμφανίζει σταθερά πτωτική πορεία.

Στο επόμενο διάγραμμα αναλύεται η κατάσταση που αφορά Άτομα τα οποία βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή βρίσκονται σε κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού

στις Χώρες της Μεσογείου. Αναλύοντας τις χώρες παρατηρούμε ότι στη Μάλτα υπάρχει μία ασθενής άνοδος του ποσοστού κατά τα έτη 2008-2013, στα επόμενα δύο έτη, οριακή μείωση, ενώ η μείωση αυτή συνεχίζεται σχεδόν κατά 2% τα έτη 2015-2016.

Στην Κύπρο κατά την πρώτη τετραετία παρατηρείται μια σταθερή κατάσταση με σημαντική άνοδος του ποσοστού περίπου τρεις ποσοστιαίες μονάδες από το 2011 στο 2012 και συγκεκριμένα από 24,6% σε 27,1%. Την τελευταία χρονιά παρατηρούμε μια επίσης μείωση κατά 1,2%.

Διάγραμμα 7. Άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή που βρίσκονται σε κοινωνικό αποκλεισμό στις Χώρες της Μεσογείου

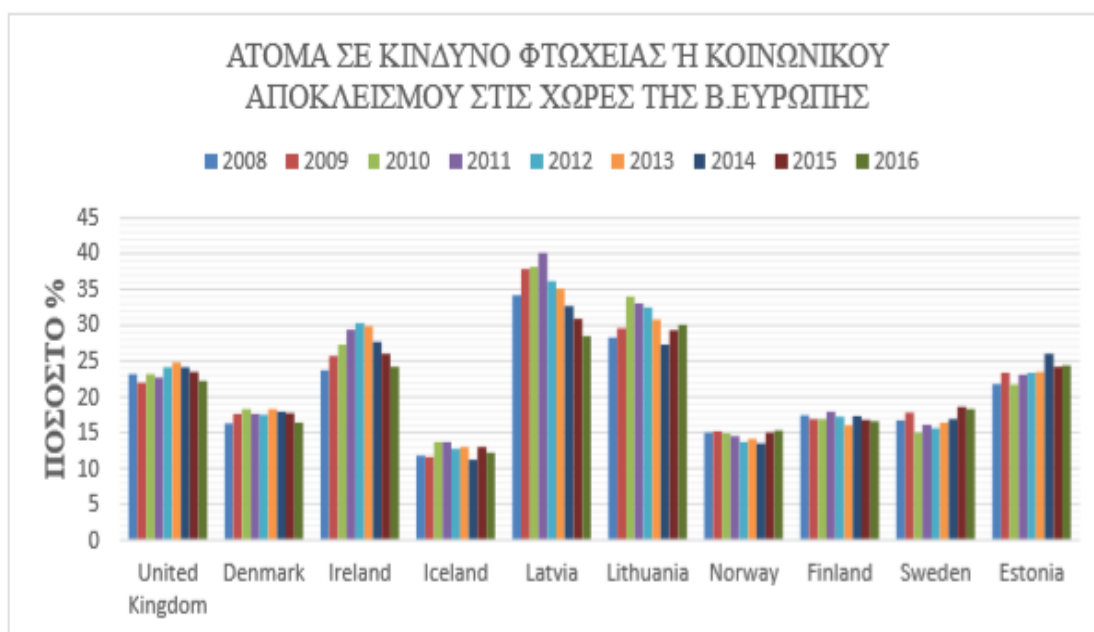
Πηγή: Eurostat

Ιδιαίτερη ανησυχία παρουσιάζει η κατάσταση στη Ελλάδα η οποία αρχικά εμφανίζει μια φθίνουσα ποσοστιαία πορεία από το 2008 στο έτος 2009. Στη συνέχεια όμως καταγράφονται σταθερά αλλά υψηλά ποσοστά της τάξεως του 36%, ποσοστό που παρακολουθούμε ότι είναι το μεγαλύτερο ανάμεσα στις υπολειπόμενες μεσογειακές χώρες κι από τα υψηλότερα επίπεδα σε γενικά πλαίσια στην Ευρώπη. Στην Ιταλία βλέπουμε μία αύξηση του ποσοστού κατά 1,2% από το 2015 στο 2016 που δυσχεραίνει την κατάσταση στις μεσογειακές χώρες.

Στην Ισπανία παρακολουθούμε ότι υπάρχει μία πορεία με αυξητική τάση όπου σταθεροποιείται κατά τα έτη 2012 και 2013 στο 27,3% αντίστοιχα. Επιπρόσθετα παρακολουθούμε ότι στην Πορτογαλία η κατάσταση κυμαίνεται μεταξύ του 24 και του 27,5%. Τέλος το 2011 εμφανίζει ποσοστό 24,4% και το 27,5% να ανταποκρίνεται στην σταθερή κατάσταση ανάμεσα 2013-2014.

Στο διάγραμμα πέντε (5) εμφανίζεται η κατάσταση που αφορά Άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή που βρίσκονται σε κοινωνικό αποκλεισμό στις Χώρες της Β. Ευρώπης. Χαμηλά ποσοστά εμφανίζουν χώρες όπως η Ισλανδία. Επιπλέον στις χώρες του Βορρά οι τιμές δεν είναι υψηλότερες του 20%. Αντίθετα τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στη Λετονία και στη Λιθουανία με τιμές κοντά στο 40% και στο 35% αντίστοιχα.

Διάγραμμα 8. Άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή που βρίσκονται σε κοινωνικό αποκλεισμό στις Χώρες της Β. Ευρώπης

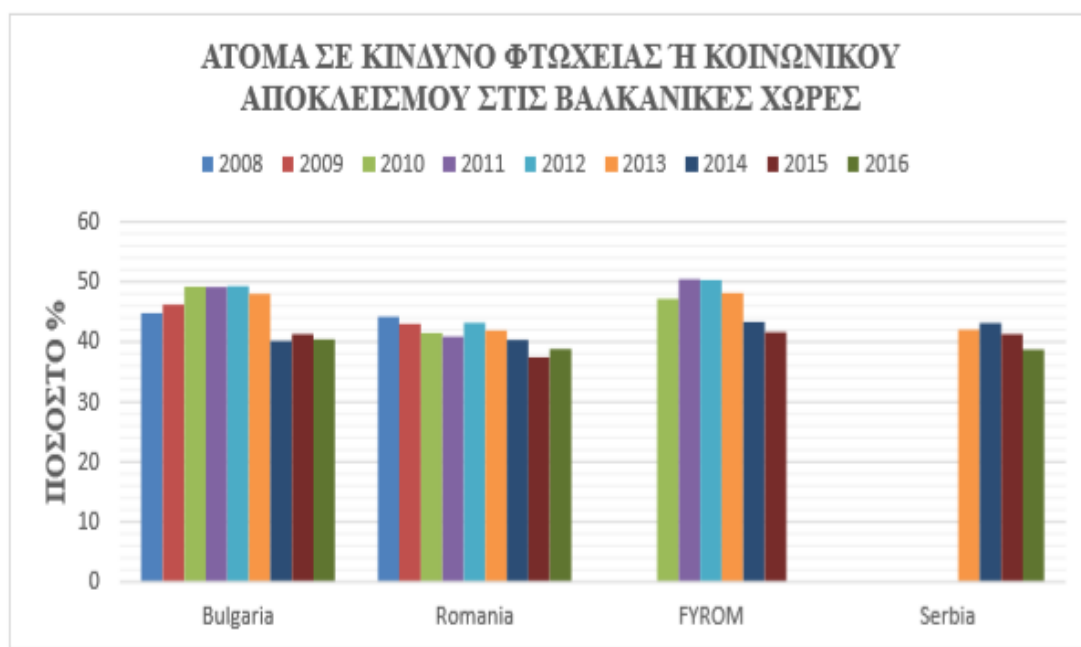
Πηγή: Eurostat

Παρατηρούμε ότι οι χαμηλότερες τιμές εμφανίζει η Ισλανδία και συγκεκριμένα μεταξύ 13 και 13,7%. Το 2011 παρακολουθούμε μία κρίσιμη κατάσταση στη Λετονία όπου το ποσοστό φτάνει στο 40,1%, ενώ σημειώνεται μικρή βελτίωση κατά την διάρκεια των επόμενων ετών, με το ποσοστό να μειώνεται στο 28,5% το 2016. Στη Νορβηγία και

στη Σουηδία τα ποσοστά κινούνται χαμηλά και συγκεκριμένα μεταξύ του 13,5 και του 15,3%. Τέλος και η Λιθουανία εμφανίζει υψηλές τιμές συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες στο γράφημα, όπου το 2010 καταγράφεται η υψηλότερη τιμή με 34% ενώ το έτος 2014 καταγράφεται η μικρότερη και συγκεκριμένα με 27,3%.

Στο παρακάτω διάγραμμα τα υψηλότερα ποσοστά σημειώνονται στη Βουλγαρία όπου τόσο το 2011 όσο και το 2012 λαμβάνουν τιμές στο 50% με εντυπωσιακή φθίνουσα πορεία κατά τα επόμενα χρόνια στο 40,4%. Η Σερβία, παρουσιάζει μια σχεδόν σταθερή θέση με ποσοστό περίπου στο 40% του συνολικού πληθυσμού. Τέλος, η κατάσταση στη Ρουμανία είναι σχεδόν σταθερή, με τιμές που κυμαίνονται περί του 40%.

Διάγραμμα 9. Άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή βρίσκονται σε κοινωνικό αποκλεισμό στις Βαλκανικές Χώρες

Πηγή: Eurostat

Στηριζόμενοι στην ανωτέρω διαγραμματική απεικόνιση της κατάστασης στην Ευρώπη σχετικά με τα άτομα που βρίσκονται στο κίνδυνο φτώχειας ή που βρίσκονται σε κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού παρατηρούμε ότι και οι εν λόγω χώρες, δηλαδή της κεντρικής Ευρώπης συμπεραίνουμε ότι ακολουθούν την γενικότερη τάση που καταγράφεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το ίδιο συμβαίνει και με τις μεσογειακές χώρες με εξαίρεση τόσο την Ελλάδα όσο και την Ιταλία. Η Ελλάδα εμφανίζει σχετική άνοδο ενώ σταθεροποιείται κατά την περίοδο 2013-2016. Η Ιταλία με την σειρά της

χαρακτηρίζεται από άνοδο, πτώση και πάλι άνοδο. Το γενικό πλαίσιο στο οποίο κινούνται οι εν λόγω χώρες είναι πλησίον σε έναν Μ.Ο. της τάξεως του 27%, με εξαίρεση την Ελλάδα η οποία εμφανίζει Μ.Ο της τάξεως 32,4% αποκλίνοντας από τις υπόλοιπες χώρες.

Αντίθετα οι χώρες της Β. Ευρώπης παρουσιάζουν ιδιομορφία με διαφοροποίηση της μεταξύ τους κατάστασης. Ιδιαιτερότητα εμφανίζουν όπως αναφέρθηκε η Ιρλανδία και η Λιθουανία σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες. Ο μέσος όρων των συγκεκριμένων χωρών είναι το 21,22% με την Νορβηγία να αποκλίνει προς τα κάτω με μέσο όρο 9% και η Λετονία να αποκλίνει προς τα πάνω με μέσο όρο το 34,87%

3.1.2. Ανάλυση πληθυσμών σε κίνδυνο

Παιδιά και άτομα σε ενεργό ηλικία κινδυνεύουν περισσότερο από το φαινόμενο της φτώχειας ή το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού από τους ηλικιωμένους σε πολλές χώρες. Με ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού 26,4% στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28, τα παιδιά διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο το 2016 από ό, τι ο συνολικός πληθυσμός (23,5%). Η κατάσταση αυτή επαναλήφθηκε σε 21 από τα κράτη μέλη της Ε. Ε, την Ισλανδία και την Ελβετία και τις τρεις υποψήφιες χώρες που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Τα μεγαλύτερα κενά μεταξύ των ποσοστών για τα παιδιά και του συνολικού πληθυσμού παρατηρήθηκαν στη Ρουμανία, την Ουγγαρία και τη Σλοβακία. σε αυτά τα κράτη μέλη το ποσοστό για τα παιδιά ήταν μεταξύ 6,3 και 10,4 μονάδων υψηλότερο από ό, τι για τον συνολικό πληθυσμό. Στη Γερμανία, την Κροατία, τη Φινλανδία, τη Δανία, την Εσθονία, τη Σλοβενία και τη Λετονία, καθώς και στη Νορβηγία, το ποσοστό για τα παιδιά ήταν χαμηλότερο από το μέσο όρο για τον συνολικό πληθυσμό.

Πίνακας 1: Άτομα που κινδυνεύουν να βιώσουν τη φτώχεια ή κινδυνεύουν να βιώσουν τον κοινωνικό αποκλεισμό, ανά ηλικιακή ομάδα, 2016

People at risk of poverty or social exclusion, by age group, 2016
(% of specified population)

	Total	Children (aged 0-17 years)	Adults (aged 18-64 years)	Older people (65 years and over)
EU-28	23.5	26.4	24.2	18.2
Euro area (EA-19)	23.1	25.3	24.3	17.3
Belgium	20.7	21.6	21.7	16.4
Bulgaria	40.4	45.6	37.2	45.9
Czech Republic	13.3	17.4	13.0	10.1
Denmark	16.7	13.8	20.2	9.2
Germany	19.7	19.3	20.2	18.3
Estonia	24.4	21.2	20.3	41.4
Ireland	24.2	27.3	24.4	17.4
Greece	35.6	37.5	39.7	22.0
Spain	27.9	32.9	30.4	14.4
France	18.2	22.6	19.2	10.0
Croatia	27.9	26.6	26.9	32.8
Italy	30.0	33.2	31.5	23.2
Cyprus	27.7	29.6	28.1	22.9
Latvia	28.5	24.7	25.0	43.1
Lithuania	30.1	32.4	27.3	37.4
Luxembourg	19.8	22.7	21.0	9.1
Hungary	26.3	33.6	27.2	15.1
Malta	20.1	24.0	17.3	26.1
Netherlands	16.7	17.6	18.4	10.0
Austria	18.0	20.0	18.6	13.7
Poland	21.9	24.2	22.7	16.1
Portugal	25.1	27.0	25.6	21.8
Romania	38.8	49.2	37.0	34.0
Slovenia	18.4	14.9	19.1	19.9
Slovakia	18.1	24.4	17.6	12.3
Finland	16.6	14.7	18.2	13.6
Sweden	18.3	19.9	18.1	17.0
United Kingdom	22.2	27.2	21.8	18.0
Iceland	12.2	14.4	12.7	6.3
Norway	15.3	14.9	17.1	9.5
Switzerland	17.8	20.5	15.0	25.5
Former Yugoslav Republic of Macedonia	41.1	46.1	40.8	34.6
Serbia	38.7	40.3	40.5	31.2
Turkey (*)	41.3	48.2	38.5	37.8

(*) 2015.

Source: Eurostat (online data code: ilc_peps01)

Πηγή: Eurostat ([ilc_peps01](#))

Το ποσοστό των παιδιών που ζουν σε μια οικογένεια που μπορεί να βιώσει τη φτώχεια ή κινδυνεύει να βιώσει τον κοινωνικό αποκλεισμό κυμάνθηκε από λιγότερο από 15,0% στη Δανία, τη Φινλανδία και τη Σλοβενία έως το 45,6% στη Βουλγαρία και το ήμισυ (49,2%) στη Ρουμανία. Οι σημαντικότεροι παράγοντες που επιδρούν στην παιδική φτώχεια είναι η κατάσταση της αγοράς εργασίας όπου βρίσκονται οι γονείς των συγκεκριμένων παιδιών (η οποία σχετίζεται με το εκπαιδευτικό τους επίπεδο), η σύνθεση του νοικοκυριού και στήριξη από κυβερνητικούς παράγοντες με την ενίσχυσή τους μέσω διαφόρων παροχών υπηρεσιών.

Υπάρχουν επίσης πιο ευάλωτες ομάδες παιδιών, όπως εκείνες με γονείς μεταναστών που απαιτούν ιδιαίζουσα προσοχή. Οι ηλικιωμένοι - που ορίζονται εδώ ως άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω - αντιμετωπίζουν μικρότερο κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού το 2016 από ό, τι ο συνολικός πληθυσμός, ενώ το 18,2% των ηλικιωμένων στην ΕΕ-28 αντιμετωπίζει αυτόν τον κίνδυνο σε σύγκριση με το 23,5% πληθυσμός.

Η κατάσταση αυτή παρατηρήθηκε επίσης σε 21 από τις χώρες - μέλη της Ε.Ε. Ο κίνδυνος τόσο της φτώχειας όσο και του κοινωνικού αποκλεισμού που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι το 2016 κυμάνθηκε από λιγότερο από 10,0% στο Λουξεμβούργο και τη Δανία έως περισσότερο από 40,0% στην Εσθονία, τη Λετονία και τη Βουλγαρία.

Αυτές οι διαφορές στη σχετική κατάσταση των ηλικιωμένων εξαρτώνται από διάφορους παράγοντες, όπως:

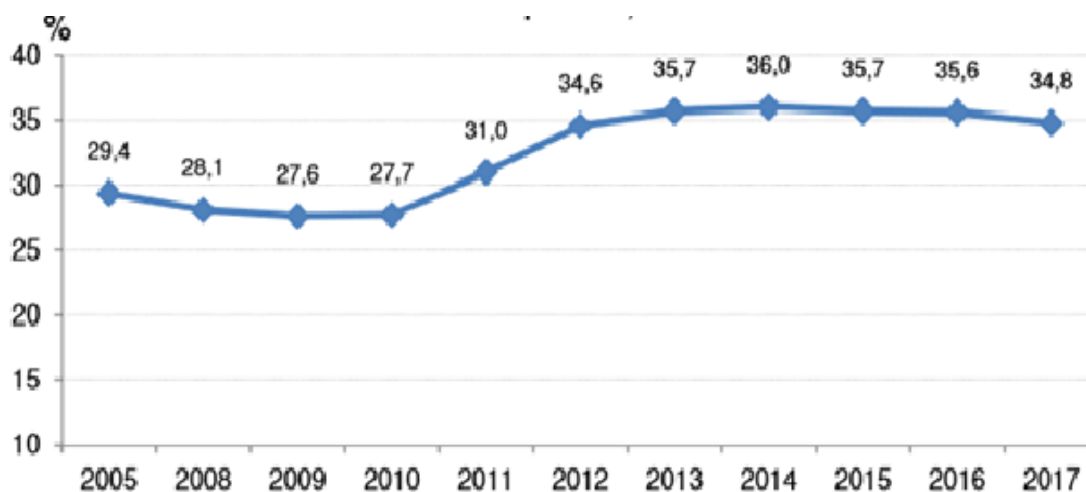
- ✓ τα χαρακτηριστικά των συνταξιοδοτικών συστημάτων για τους σημερινούς συνταξιούχους,
- ✓ η ηλικιακή και η γενική δομή του πληθυσμού των ηλικιωμένων
- ✓ οι γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας και οι πολύ ηλικιωμένοι τείνουν να αντιμετωπίζουν πολύ υψηλότερους κινδύνους σε ορισμένα κράτη μέλη.

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση της εν λόγω κατάστασης που ισχύει στην Ευρώπη και σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή και τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (SILC), του έτους 2017, λάβαμε τα παρακάτω στοιχεία:

Βασικός στόχος που σχετίζεται με την εξάλειψη των συνθηκών που οδηγούν ένα άτομο στη φτώχεια, στο πλαίσιο της Ευρώπης 2020, είναι "να μειωθούν κατά 20 εκατομμύρια τα άτομα που βρίσκονται ή που κινδυνεύουν να βρεθούν σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό" έως το έτος 2020. Το παρακάτω γράφημα παρουσιάζει την πορεία του αναφερόμενου δείκτη κατά τα τελευταία δέκα έτη ο οποίος χαρακτηρίζεται από ανοδική τάση από το έτος 2010 και στη συνέχεια. Ε εν λόγω δείκτης παρουσιάζει μείωση κατά το έτος 2015 για πρώτη φορά.

Γράφημα 1. Ποσοστό Πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή σε κοινωνικό αποκλεισμό:

2005,2008-2017

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ: Δελτίο Τύπου «Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών, 2017 Κίνδυνος Φτώχειας.»

Στηριζόμενοι στην Έρευνα με θέμα «Εισόδημα και Συνθήκες Διαβίωσης των Νοικοκυριών το έτος 2017», τα άτομα εκείνα που υπάρχει ο κίνδυνος να βιώσουν συνθήκες φτώχειας ή να βιώσουν κοινωνικό αποκλεισμό είναι της τάξεως του 34,8% δηλαδή αναφερόμαστε σε 3.701.800 άτομα στην Ελλάδα. Μάλιστα το εν λόγω ποσοστό μειώθηκε συγκριτικά με το προηγούμενο έτος σε ποσοστό 35,6% του πληθυσμού δηλαδή αναφερόμαστε σε 3.789.300 άτομα.

- ✓ Σε άτομα ηλικίας από 18-64 ετών ο κίνδυνος να βρεθούν σε κατάσταση φτώχειας ή σε κατάσταση κοινωνικού αποκλεισμού είναι υψηλότερος με ποσοστό 38,6%.
- ✓ Διαχωρίζοντας τον πληθυσμό από 18-64 ετών σε Έλληνες και σε αλλοδαπούς που κατοικούν στη χώρα, παρακολουθούμε ότι τα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή σε κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού εκτιμάται σε 36,5% και σε 62,9% αντίστοιχα.
- ✓ Διαχωρίζοντας τον πληθυσμό από 18-64 ετών σε άτομα που διαμένουν στη χώρα αλλά έχουν γεννηθεί σε κάποια άλλη, που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή σε κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού εκτιμάται σε ποσοστό 61,6%.

- ✓ Το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά που παρουσιάζουν στέρηση σε υλικά αγαθά και δεν βρίσκονται σε κίνδυνο να βιώσουν κατάσταση φτώχειας ή να βιώσουν το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού ανέρχεται στο 9,1%. Χαρακτηριστικό των εν λόγω νοικοκυριών είναι ότι τα νοικοκυριά αυτά δεν εμφανίζουν χαμηλή ένταση εργασίας.
- ✓ Το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά που δεν παρουσιάζουν στέρηση σε υλικά αγαθά και δεν βρίσκονται σε κίνδυνο να βιώσουν κατάσταση φτώχειας ή να βιώσουν το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού ανέρχεται στο 4,2%. Χαρακτηριστικό των εν λόγω νοικοκυριών είναι ότι τα νοικοκυριά αυτά εμφανίζουν χαμηλή ένταση εργασίας.
- ✓ Το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά που δεν παρουσιάζουν στέρηση σε υλικά αγαθά και δεν βρίσκονται σε κίνδυνο να βιώσουν κατάσταση φτώχειας ή να βιώσουν το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού ανέρχεται στο 7,7%. Χαρακτηριστικό των εν λόγω νοικοκυριών είναι ότι τα νοικοκυριά αυτά δεν εμφανίζουν χαμηλή ένταση εργασίας.
- ✓ Τα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο να βιώσουν κατάσταση φτώχειας εφόσον δοθούν οι λεγόμενες κοινωνικές μεταβιβάσεις ανέρχεται σε ποσοστό 20,2%.
- ✓ Τα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο να βιώσουν κατάσταση φτώχειας και συγκεκριμένα να υπάρχει στέρηση σε υλικά αγαθά, εφόσον δοθούν οι λεγόμενες κοινωνικές μεταβιβάσεις ανέρχεται σε ποσοστό 21,1%
- ✓ Τα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο να βιώσουν κατάσταση φτώχειας και συγκεκριμένα να υπάρχει χαμηλή επίπεδο εργασίας, εφόσον δοθούν οι λεγόμενες κοινωνικές μεταβιβάσεις ανέρχεται σε ποσοστό 15,6% του πληθυσμού ηλικίας 0-59 ετών. (30).

3.2. Χαρακτηριστικά κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα

Στηριζόμενοι σε αποτελέσματα της Eurostat που έχουμε για την Ελλάδα το έτος 2017 τα ποσοστά των ατόμων που βρίσκονταν αντιμέτωποι με τον κίνδυνο να βιώσουν τη φτώχεια ή να βιώσουν κοινωνικό αποκλεισμό ανέρχεται στο 34,8% του πληθυσμού και συγκεκριμένα σε 3,7 εκατ. Άνθρωποι, ποσοστό που αυξήθηκε από το έτος 2008 όπου το αντίστοιχο ήταν 28,1% . (31)

Σύμφωνα με την εν λόγω μελέτη στις συγκεκριμένες συνθήκες ζουν πάνω από ένας στους τρεις κατοίκους στην Ελλάδα, και ένας στους πέντε στην Ε.Ε.

- ✓ Άτομο που εμφανίζει εισόδημα χαμηλότερο του 60% του μέσου εθνικού εισοδήματος χαρακτηριζόμενος φτωχός,
- ✓ Άτομο που δεν δύναται να έχει βασικά καταναλωτικά αγαθά, δηλαδή μιλάμε για κατάσταση ένδειας, συνεπώς το άτομο δεν μπορεί να ανταπεξέλθει σε καθημερινές οικονομικές απαιτήσεις.
- ✓ Άτομο που στην οικογένεια στην οποία μένει κανένα άτομο δεν έχει μια σταθερή οκτάωρη εργασία με αποτέλεσμα ολόκληρη η οικογένεια να βρίσκεται σε κίνδυνο να βιώσει κατάσταση φτώχειας.

Σύμφωνα με πληροφορίες της ΕΟΠ που αναφέρονται στην δαπάνη για κατανάλωση, το έτος 2017, εμφανίζεται με οριακή πτώση των ποσοστών σε σχέση με το έτος 2016, και συγκεκριμένα 18,1% από 18,2% αντίστοιχα, δίνοντας μία ασθενή ελπίδα για μείωση του κινδύνου να βρεθούν τα άτομα σε κατάσταση φτώχειας ή σε κίνδυνο να βιώσουν κοινωνικό αποκλεισμό. Παρατηρείται επιπρόσθετα και μία μικρή ποσοστιαία αύξηση από 11,3% το 2016 σε 12,2% το έτος 2017 στο σύνολο των δαπανών για κατανάλωση μέσα στο οποίο συμπεριλαμβάνεται η αξία για αγορά αγαθών και παροχή υπηρεσιών μετρημένα σε χρήμα.

Στηριζόμενοι στον EU-SILC που είναι ο δείκτης που μετράει τον κίνδυνο της σχετικής φτώχειας, παρακολουθούμε ότι υπήρξε μία μείωση από 21,2% σε 20,2% από το 2015 στο 2016, συνεχίζοντας την τάση αποκλιμάκωσης που παρακολουθούμε τα τελευταία χρόνια. Στηριζόμενοι στην ίδια έρευνα, ο κίνδυνος σχετικής φτώχειας είναι σημαντικά πάνω από το μέσο όρο της (16,9%) στην Ελλάδα και αναφέρεται ότι είναι ο όγδοος υψηλότερος στην ΕΕ-28.

Βάσει της EUSILC 201, ευνοϊκές μεταβολές, αποτυπώνονται σε άλλους δύο δείκτες φτώχειας το 2016 . Επιπρόσθετα, το ποσοστό του πληθυσμού της χώρας που ζει σε αυτές τις συνθήκες, δηλαδή διαβιώνει σε νοικοκυριά με χαμηλό επίπεδο εργασίας ή ζει με στερήσεις που αφορούν υλικά αγαθά μειώθηκε σε 34,8%, δηλαδή αναφερόμαστε σε 3.701,8 χιλιάδες άτομα, από ποσοστό 35,6% το έτος 2015 και ποσοστό 35,7% το έτος 2014.

Συνεχίζοντας με πληροφορίες από την συγκεκριμένη έρευνα, στην Ελλάδα αντιστοιχεί το τρίτο υψηλότερο ποσοστό μετά τη Βουλγαρία (38,9%) και τη Ρουμανία (35,5%), σε σχέση με τον κίνδυνο τα άτομα να κινδυνεύουν από κατάσταση φτώχειας ή να κινδυνεύουν να ζήσουν το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού. Επιπρόσθετα ο μέσος όρος των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28 ανέρχεται σε ποσοστό 22. Σε απόλυτους όρους δόθηκαν στοιχεία ότι ο δείκτης μέτρησης της φτώχειας μειώθηκε από 48,9% το έτος 2015 σε ποσοστό 46,3% το έτος 2016, αντικατοπτρίζοντας τους όρους της αγοραστικής δύναμης σε πραγματικό επίπεδο

Σύμφωνα με τον Gini, δηλαδή με τον δείκτη που μετράει την ανισότητα των εισοδημάτων παρακολουθούμε μία μείωση στο έτος 2016 και συγκεκριμένα ποσοστό 33,4% από το έτος 2015 με ποσοστό 34,35%. Οι αντίστοιχοι δείκτες για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28 ανήλθαν σε 30,7%. Ο δείκτης S80/S20 παρουσιάζει πτωτική τάση από 6,6 για τα εισοδήματα του έτους 2015 σε 6,1 για τα αντίστοιχα εισοδήματα του έτους 2016. Τα αντίστοιχα έτη ο εν λόγω δείκτης για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28 ανήλθε σε 5,1. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι οι δείκτες που μετρούν τη ανισότητα βάσει του εισοδήματος παραμένουν δυσμενέστεροι στην Ελλάδα σε σχέση με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28.

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση σχετικά με τον κίνδυνο τόσο κάποιο άτομο στην Ελλάδα να βιώσει συνθήκες φτώχειας όσο και να βιώσει κοινωνικό αποκλεισμό συλλέχθηκαν πληροφορίες που διαχωρίζουν τον πληθυσμό ανάλογα με την κατανομή της φτώχειας. Συγκεκριμένα οι άνεργοι με ποσοστό (45,5%), τα οικονομικά μη ενεργά άτομα εκτός των συνταξιούχων με ποσοστό (25,7%), τα νοικοκυριά τα οποία έχουν παιδιά που εξαρτώνται από αυτό με ποσοστό (23,9%). Επιπλέον υψηλό ποσοστό εμφανίζει και η πληθυσμιακή ομάδα μονογονεϊκών οικογενειών με ποσοστό (30,5%) αλλά και παιδιά ηλικίας έως 17 ετών με αντίστοιχο ποσοστό (24,5%).

3.2.1. Στατιστικά Στοιχεία – Δείκτες για την Ελλάδα

Σύμφωνα με την έρευνα της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) η οποία διενεργήθηκε με την μέθοδο της δειγματοληψίας σχετικά με το Εισόδημα και τις

Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών, ο κίνδυνος ένα άτομο να βρεθεί σε κατάσταση φτώχειας ή να βιώσει το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού είναι υψηλότερος στην περίπτωση όπου τα άτομα έχουν ηλικία από 18 έως 64 ετών με ποσοστό (38,6%) (32).

Πίνακας 2. Ποσοστό ατόμων να βρεθούν σε κίνδυνο φτώχειας ή σε κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού με βάση την ηλικία και το φύλλο το έτος 2017

Ομάδες ηλικιών	Σύνολο πληθυσμού	Γυναίκες	Ανδρες
Σύνολο	34,8	35,7	33,9
0-17	36,2	-	-
18-64	38,6	39,5	37,7
65+	22,8	25,1	19,9

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ: Δελτίο Τύπου «Ερευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών, 2017 Κίνδυνος Φτώχειας.»

Διαχωρίζοντας τον πληθυσμό από 18-64 ετών σε Έλληνες και σε αλλοδαπούς που κατοικούν στη χώρα, παρακολουθούμε ότι τα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή σε κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού εκτιμάται σε 36,5% και σε 62,9% αντίστοιχα.

Πίνακας 3. Άτομα σε κίνδυνο να βιώσουν φτώχεια ή να βιώσουν κοινωνικό αποκλεισμό με βάση την ηλικία και την υπηκοότητα:2017

Ομάδες ηλικιών	Υπηκοότητα	%
18-64	Ημεδαποί	36,5
	Αλλοδαποί που διαμένουν στην Ελλάδα	62,9
	Αλλοδαποί χωρών ΕΕ των 28, που διαμένουν στην Ελλάδα	53,3
	Αλλοδαποί εκτός χωρών ΕΕ των 28, που διαμένουν στην Ελλάδα	64,3
18+	Ημεδαποί	32,7
	Αλλοδαποί που διαμένουν στην Ελλάδα	62,4
	Αλλοδαποί χωρών ΕΕ των 28, που διαμένουν στην Ελλάδα	48,2
	Αλλοδαποί εκτός χωρών ΕΕ των 28, που διαμένουν στην Ελλάδα	64,6

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ: Δελτίο Τύπου «Ερευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών, 2017 Κίνδυνος Φτώχειας.»

Διαχωρίζοντας τον πληθυσμό από 18-64 ετών σε άτομα που διαμένουν στη χώρα αλλά έχουν γεννηθεί σε κάποια άλλη, που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή σε κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού εκτιμάται σε ποσοστό 61,6%.

Πίνακας 4. Άτομα σε κίνδυνο να βιώσουν φτώχεια ή να βιώσουν κοινωνικό αποκλεισμό με βάση την ηλικία και τη χώρα γέννησης:2017

Ομάδες ηλικιών	Χώρα γέννησης	%
18-64	Ελλάδα	36,0
	Άλλη χώρα	61,6
	Χώρα ΕΕ των 28	44,9
	Χώρα εκτός χωρών ΕΕ των 28	64,3
18+	Ελλάδα	32,2
	Άλλη χώρα	60,6
	Χώρα ΕΕ των 28	41,3
	Χώρα εκτός χωρών ΕΕ των 28	63,9

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ: Δελτίο Τύπου «Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών, 2017 Κίνδυνος Φτώχειας.»

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι παράγοντες του δείκτη για το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο να βιώσει συνθήκες φτώχειας ή να βρεθεί σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού.

- ✓ Τα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο να βιώσουν κατάσταση φτώχειας εφόσον δοθούν οι λεγόμενες κοινωνικές μεταβιβάσεις ανέρχεται σε ποσοστό 20,2%.
- ✓ Τα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο να βιώσουν κατάσταση φτώχειας και συγκεκριμένα να υπάρχει στέρηση σε υλικά αγαθά, εφόσον δοθούν οι λεγόμενες κοινωνικές μεταβιβάσεις ανέρχεται σε ποσοστό 21,1%
- ✓ Τα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο να βιώσουν κατάσταση φτώχειας και συγκεκριμένα να υπάρχει χαμηλή επίπεδο εργασίας, εφόσον δοθούν οι λεγόμενες κοινωνικές μεταβιβάσεις ανέρχεται σε ποσοστό 15,6% του πληθυσμού ηλικίας 0-59 ετών.
- ✓ Τα ποσοστά για τις αντίστοιχες κατηγορίες πληθυσμού στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28 ανέρχονται σε 16,9%, ποσοστό 6,9% και ποσοστό 9,3% αντίστοιχα.

Πίνακας 5. Άτομα σε κίνδυνο να βιώσουν φτώχεια ή να βιώσουν κοινωνικό αποκλεισμό κατά συνιστώσα:2017

Δείκτης/Συνιστώσα	Σύνολο πληθυσμού	Γυναίκες	Άνδρες
Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού	34,8	35,7	33,9
Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις)	20,2	20,2	20,2
Πληθυσμός σε υλική στέρηση	21,1	21,2	21,0
Πληθυσμός 0-59 ετών που διαβεί σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας	15,6	17,0	14,2

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ: Δελτίο Τύπου «Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών, 2017 Κίνδυνος Φτώχειας.»

3.3. Χαρακτηριστικά κοινωνικού αποκλεισμού στην Περιφέρεια Πελοποννήσου

Το νοτιότερο χερσαίο άκρο της Ευρώπης αναφέρεται ως η Περιφέρεια Πελοποννήσου η οποία έχει έκταση το 11,7% της συνολικής έκτασης της Ελλάδας. Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου ανήκουν οι Περιφερειακές Ενότητες της Αρκαδίας, της Κορινθίας, της Αργολίδας, της Μεσσηνίας και της Λακωνίας. Πληθυσμιακά καλύπτει με ποσοστό κατά το 2011 το 5,4% του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδα.

Την τελευταία δεκαετία καταγράφεται πτωτική τάση στο μόνιμο πληθυσμό της με ποσοστιαία μείωση κατά 2,62%. Μόνο η Περιφερειακή Ενότητα της Κορίνθου παρουσίασε αύξηση κατά ποσοστό (0,58%). Αντίθετα στην Αρκαδία παρακολουθούμε να υφίσταται την μεγαλύτερη πληθυσμιακή μείωση κατά (-4,93%).

Το αρνητικό φυσικό ισοζύγιο (γεννήσεις μείον θανάτους) παρουσιάζει ενδιαφέρον και έχει ως αποτέλεσμα την αρνητική επίδραση στον λεγόμενο Δείκτη γήρανσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου. Τέλος θετική εμφανίζεται η φαινόμενη μετανάστευση.

Πίνακας 6. Κατάσταση Απογραφής πληθυσμού το έτος 2001 και το έτος 2011

Περιφερειακές Ενότητες / Περιφέρεια / Χώρα	Μόνιμος Πληθυσμός		Απόλυτη διαφορά 2001-2011	% Μεταβολ ή 2001- 2011	Φυσικό Ισοζύγιο 2001-2010	Φαινομενική Μετανάστευση (Φ.Μ.)	100 * Φ.Μ. / Απόλυτη διαφορά 2001-2011	Φ.Μ. % / πληθυσμού το 2011
	2001	2011						
Αργολίδα	102.392	97.090	-5.302	-5,18%	-979	-4.323	81,54	-4,45%
Αρκαδία	91.362	86.820	-4.506	-4,93%	-5.362	856	-19,00	0,99%
Κορινθία	144.527	145.360	833	0,58%	-1.109	1.942	233,13	1,34%
Λακωνία	92/811	89.600	-3.211	-3,46%	-3.725	514	-16,01	0,57%
Μεσσηνία	166.566	163.110	-3.456	-2,07%	-6.182	2.726	-78,88	1,67%
Περιφέρεια Πελοποννήσου	597.622	581.980	-15.642	-2,26%	-17.357	1.715	-10,96	0,29%
Σύνολο Χώρας	10.932.136	10.787.690	-144.446	-1,32%	37.651	-182.097	126,07	-1,69%

Πηγή: Απογραφές πληθυσμού 2001, 2011 και επεξεργασία
λοιπών στοιχείων πληθυσμού ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Όπως είναι ευρέως γνωστό το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε μία χώρα που βιώνει οικονομική κρίση μειώνεται. Το ίδιο συνέβη και στην περίπτωση της Ελλάδας όπου το έτος 2010 το εν λόγω προϊόν ανήλθε σε 9.436, έχοντας μείωση της τάξης του 3,9% σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό του έτους 2009. Αντίστοιχη συμπεριφορά εμφανίζει και το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν. Συγκεκριμένα το εν λόγω προϊόν ήταν 15.979 κατά το 2010, το οποίο εμφανίζεται μειωμένο κατά 3,7% σε σχέση με το έτος 2009, αποδεικνύοντας το χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης και ευημερίας.

Πίνακας 7. Κατά κεφαλήν ΑΕΠ

Κατά κεφαλή ΑΕΠ Σε εκ. ευρώ σε τρέχουσες τιμές	2007	2008	2009*	2010*	2011	2012
Περιφέρεια Πελοποννήσου	16.651	17.056	17.018	15.970	14.928	13.870
Π.Ε. Αργολίδας	18.782	19.437	19.255	17.997	16.256	14.858
Π.Ε. Αρκαδίας	19.534	19.022	20.068	18.719	16.801	15.456
Π.Ε. Κορινθίας	16.539	17.657	16.840	15.686	14.993	14.131
Π.Ε. Λακωνίας	14.803	14.900	15.101	14.095	13.233	12.672
Π.Ε. Μεσσηνίας	14.886	15.184	15.212	14.542	13.996	12.851

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2015

Σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα παρακολουθούμε ότι η Π.Ε. της Αρκαδίας και η Π.Ε. της Κορινθίας εμφανίζουν υψηλότερο ποσοστό Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ από πού εμφανίζει η χώρα αλλά και η Περιφέρεια Πελοποννήσου. Το ίδιο βλέπουμε να ισχύει και για την Π.Ε. της Αργολίδας.

Πίνακας 8. Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Αργολίδα	1.167	1.175	1.313	1.412	1.503	1.433	1.515	1.591	1.714	1.706
	15,67%	15,76%	17,00%	16,92%	16,83%	16,80%	16,31%	16,23%	17,35%	17,39%
Αρκαδία	1.263	1.296	1.356	1.428	1.522	1.419	1.578	1.696	1.655	1.681
	16,96%	17,38%	17,55%	17,11%	17,05%	16,64%	16,99%	17,30%	16,75%	17,14%
Κορινθία	2.669	2.533	2.402	2.485	2.595	2.609	2.898	3.066	2.969	2.873
	35,84%	33,98%	31,09%	29,77%	29,06%	30,59%	31,20%	31,27%	30,05%	29,29%
Λακωνία	824	945	997	1.040	1.172	1.078	1.142	1.226	1.211	1.190
	11,06%	12,68%	12,91%	12,46%	13,13%	12,64%	12,29%	12,50%	12,26%	12,13%
Μεσσηνία	1.523	1.507	1.657	1.980	2.137	1.988	2.156	2.225	2.331	2.359
	20,45%	20,21%	21,45%	23,72%	23,93%	23,31%	23,21%	22,69%	23,59%	24,05%
Περιφέρεια Πελοποννήσου	7.447	7.455	7.725	8.346	8.929	8.528	9.289	9.805	9.881	9.809
	5,40%	5,09%	4,93%	4,84%	4,82%	4,42%	4,45%	4,40%	4,24%	4,23%
Σύνολο Χώρας	137.929	146.428	156.615	172.431	185.266	193.050	208.893	222.771	232.920	231.642

Πηγή: Eurostat - Gross domestic product (GDP) at Current market prices at NUTS level 3

Σε συνέχεια των παραπάνω και σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ κατά το 2014 στο πλαίσιο της απασχόλησης εμφανίζεται ο πρωτογενής τομέας να συμβάλει κατά 7% στο περιφερειακό ΑΕΠ. Επιπρόσθετα ο βαθμός που συνδέεται με την απασχολησιμότητα εμφανίζεται υψηλότερος και συγκεκριμένα στο 34% των απασχολουμένων της Περιφέρειας.

Για ολόκληρη την χώρα στον δευτερογενή τομέα παρουσιάζεται μία σταθερότητα από το έτος 2008 μέχρι και το έτος 2014. Στα ίδια επίπεδα κινούνται τόσο ο βιοτεχνικός όσο και ο μεταποιητικός κλάδος. Ιδιαίτερο ρόλο διαδραματίζουν τα διυλιστήρια Κορίνθου, η μονάδες παραγωγής ρεύματος στη Μεγαλόπολη αλλά και η Β.Ι.ΠΕ Τρίπολης

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου τα ηνία στην απασχόληση ανήκουν στον τριτογενή τομέα με ποσοστό 54% χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με αυτό που ισχύει στην χώρα και ανέρχεται στο 71,5% αναφερόμενοι σε μία αρνητική διαφορά της τάξεως των 17,5 ποσοστιαίων μονάδων.

Παρατηρείται επιπλέον μία ισορροπία μεταξύ του συνόλου των γυναικών με εκείνο των ανδρών.

- ✓ Τα άτομα που ανήκουν μεταξύ 15 έως και 44 ετών και συνδέονται με την παραγωγή το ποσοστό τους ανέρχεται σε 39%, με τις γυναίκες να κατέχουν το υψηλότερο μέρος του συνόλου.
- ✓ Σχετικά με το εκπαιδευτικό επίπεδο τους το 48.5% έχει πτυχίο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ενώ το 19% έχει πτυχίο σε τριτοβάθμια βαθμίδα.

Συνδυάζοντας τα παραπάνω και λαμβάνοντας έναν σημαντικό παράγοντα που σχετίζεται με την απασχολησιμότητα, την ανεργία, θα πρέπει να αναλυθεί τόσο ο κλάδος της εργασίας αλλά και το εκπαιδευτικό επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού.

Σήμερα είναι αποδεκτό ότι λόγω της υπάρχουσας κατάστασης είναι δύσκολο να αντιμετωπιστεί στην Περιφέρεια Πελοποννήσου το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού. Βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτής της δύσκολης κατάστασης η υπάρχουσα απόκλιση μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών δεικτών της Ελλάδας από αυτούς που ισχύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και συνδέονται τόσο με την ευημερία όσο και με την ισότητα. Στηριζόμενοι σε στοιχεία της Eurostat για το έτος 2015 τόσο η Κεντρική Ελλάδα όσο και η Πελοπόννησος εμφανίζουν δυσμενή στατιστικά στοιχεία σχετικά με το Δείκτη που μετράει την Φτώχεια σε μία γεωγραφική ενότητα.

4.1 Πολιτικές Αντιμετώπισης του Κοινωνικού Αποκλεισμού από Διεθνείς Οργανισμούς

Λαμβάνοντας διαστάσεις πέρα των εθνικών στρατηγικών, τόσο το φαινόμενο της φτώχειας όσο και το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού, αποτελούν μείζονα θέματα τα οποία απασχολούν καθημερινά δημόσιο διάλογο σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στηριζόμενος ο δημόσιος διάλογος στην παράμετρο του παγκόσμιου χαρακτήρα των εν λόγω κοινωνικών φαινομένων δημιούργησαν και ανέπτυξαν ένα πλέγμα δράσεων από Διεθνείς Πρωτοβουλίες στοχεύοντας στην καταπολέμησή τους. Διεθνείς Οργανισμοί που έχουν αναλάβει ανάλογες δράσεις είναι ο ΟΗΕ (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών), η ΔΟΕ (Διεθνής Οργάνωση Εργασίας) και η Παγκόσμια Τράπεζα.

Σκοπός των συγκεκριμένων δράσεων η ανακούφιση των αποτελεσμάτων της φτώχειας και του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω της αναδιανομής του πλούτου και της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης που θα μπορούσε να έχει οφέλη για το σύνολο της κοινωνίας.

- ✓ Σύμφωνα με τη Σύνοδο που πραγματοποιήθηκε στην Κοπεγχάγη το έτος 1995, σχετικά με την Κοινωνική Ανάπτυξη, ο ΟΗΕ παρουσίασε τις θέσεις του στο κοινό, εστιάζοντας στη συνέχεια στη Διακήρυξη της Χιλιετίας και στην υιοθέτηση το 2000 των Αναπτυξιακών Στόχων της. Ο Οργανισμός εστιάζοντας στη δημιουργία ομάδων στις οποίες υπήρχε συμμετοχή της κοινής γνώμης λειτουργεί και δραστηριοποιείται για την μείωση των αποτελεσμάτων των συγκεκριμένων κοινωνικών φαινομένων.

Δυστυχώς ο ΟΗΕ θέτοντας στόχους που χαρακτηρίστηκαν «φιλόδοξοι» για την καταπολέμηση του φαινομένου ενίσχυσε τους φόβους για αδυναμία συνεργασίας σε υπερεθνικό πλαίσιο.

- ✓ Η Παγκόσμια Τράπεζα με την σειρά της εστιάζει στα αίτια που αμβλύνουν την κατάσταση της φτώχειας και του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού προτείνοντας δράσεις για την καταπολέμηση των εν λόγω φαινομένων.

Η Παγκόσμια Τράπεζα υποστηρίζει ότι η ανάληψη επενδύσεων σε υποδομές και η ενεργός συμμετοχή των ομάδων που είναι ευπαθείς, στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή θα διαδραματίσει καθοριστικό παράγοντα στην μείωση και στην εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού. Μέσω της ανάσχεσης των δυσκολιών πρόσβασης σε δομές ιατροφαρμακευτικές περίθαλψης, την διεύρυνση της εκπαίδευσης και της μείωσης των ελλείψεων τόσο σε ποιοτική όσο και σε ασφαλή στέγη, έγινε προσπάθεια καταπολέμησης της φτώχειας.

- ✓ Στο ίδιο μοτίβο κινείται και η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας η οποία προτείνει πολιτικές καταπολέμησης των εν λόγω φαινομένων ως «δομικό αποτέλεσμα της αποτυχίας των οικονομικών συστημάτων».

Υποστηρίζει ότι μέσω της κοινωνικής προστασίας και των νέων επενδύσεων θα μπορεί να υπάρξει κράτος δικαίου όπου θα εγγυάται συνθήκες αξιοπρεπούς διαβίωσης και ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ όλων των κοινωνικών στρωμάτων. Οι κύριες δράσεις της περιλαμβάνουν επενδύσεις οι οποίες μελλοντικά θα αναπτύξουν θέσεις εργασίας, βελτίωση δεξιοτήτων, προώθηση επιχειρηματικότητας, μείωση των διακρίσεων αντιμετωπίζοντας τέτοια κοινωνικά ζητήματά.

- ✓ Η Ελλάδα υπέγραψε το 1984 (Ν. 1426, 1984) τον «Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη» όπου το 1984 και στην αναθεώρησή του το 1965 προστέθηκε το άρθρο 30 που αφορά στο δικαίωμα προστασίας κατά των συνθηκών που οδηγούν το άτομο σε φτώχεια και του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού (33).

Η Συνθήκη ερμηνεύεται και τηρείται στον βαθμό που επιθυμούν οι εθνικές κυβερνήσεις, καθώς η εφαρμογή του δεν προστατεύεται από κάποιο Ευρωπαϊκό Σώμα.

4.2 Πολιτικές Αντιμετώπισης του Κοινωνικού Αποκλεισμού στην Ελλάδα

Το κοινωνικό δίκτυο ασφαλείας αποτελεί το βασικό χαρακτηριστικό στη Μεσογειακή Ευρώπη ως μέτρο αντιμετώπισης του κοινωνικού αποκλεισμού. Δυστυχώς βάσει στοιχείων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το σύνολο των κοινωνικών παροχών κατορθώνουν να μειώσουν την φτώχεια κατά ένα μόνο τοις εκατό (1%) εξαιτίας κυρίως της επιφανειακής και βραχυπρόθεσμης αντιμετώπισης του κοινωνικού φαινομένου. Δεδομένου ότι οι εθνικές κοινωνικές δαπάνες δεν είναι πολύ μικρότερες του

Ευρωπαϊκού μέσου, δεν κατάφεραν να μειώσουν της συνέπειες του φαινομένου στην Ελλάδα, εξαιτίας της ταύτισης της κοινωνικής ασφάλισης³ και της κοινωνικής προστασίας⁴.

- ✓ Οι συντάξεις ως μέτρο δεν επέφεραν το επιθυμητό αποτέλεσμα παρά το γεγονός ότι το 13% του ΑΕΠ κατευθυνόταν προς το σκοπό αυτό, το 1/3 των δικαιούχων εμφάνιζε χαρακτηριστικά εκτεταμένης φτώχειας, εξαιτίας των διαφορετικών τρόπων υπολογισμού συντάξεων (χαμηλές μη ανταποδοτικές συντάξεις ΟΓΑ, στρεβλώσεις του ΕΚΑΣ).
- ✓ Το επίδομα ανεργίας αν και ανταποδοτικό στη φύση του είναι περιορισμένης διάρκειας, με περιορισμένα κριτήρια και το δικαιούνται λιγότεροι από τους μισούς εγγεγραμμένους ανέργους.
- ✓ Οι οικογενειακές μεταβιβάσεις αφορούν τρίτεκνους ή πολύτεκνους χωρίς πρόνοια για μικρότερες οικογένειες.
- ✓ Τα επιδόματα παροχής σε ΑΜΕΑ, εξαρτάται από το είδος αλλά και ποσοστό αναπηρίας, καταδεικνύοντας μία επιλεκτική στόχευση του ελληνικού συστήματος κοινωνικής προστασίας.
- ✓ Το σύνολο των Προγραμμάτων Επιδοματικής Ενίσχυσης που στην ολότητά τους παρουσιάζουν μειονεκτήματα καθώς για κάθε κατηγορία δικαιούχων προβλέπονται διαφορετικές προϋποθέσεις ένταξης και χορήγησης παροχών.

Στηριζόμενο το ελληνικό προνομιακό σύστημα σε μία φιλελεύθερη οπτική οικονομικής ανάπτυξης και μεγέθυνσης υποστηρίζει ότι η οικονομική ανάπτυξη θα δημιουργήσει καλύτερους όρους διαβίωσης για όλους, ενώ οι φτωχοί φέρουν ατομική ευθύνη για τη θέση τους.

Συμπεραίνουμε ότι στην Ελλάδα εγείρονται ζητήματα αποτελεσματικότητας και ουσιαστικής διάχυσης των κοινωνικών παροχών ως διαδικασίες πολιτικής άμβλυνσης των συνθηκών της Φτώχειας και του φαινομένου του Κοινωνικού Αποκλεισμού. Όπως

³ Κοινωνική ασφάλιση καλύπτει τους εργαζόμενους

⁴ Κοινωνικής προστασίας είναι η κάλυψη όλων των υπολοίπων πληθυσμιακών ομάδων οι οποίες δεν καλύπτονται από την κοινωνική ασφάλιση (μετανάστες, μακροχρόνια ανέργους, κλπ),

αναφέρθηκε, οι πρόσφατα εθνικές κοινωνικές δαπάνες ήταν συγκρίσιμες της μέσης δαπάνης στην Ε.Ε., τα αποτελέσματα ήταν πολύ περιορισμένα. Συγκεκριμένα:

- ✓ Ο κατακερματισμός των προνοιακών και ανταποδοτικών επιδομάτων,
- ✓ η τάνυση της κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασίας,
- ✓ η επιλεκτική στόχευση προγραμμάτων αντιμετώπισης της φτώχειας

έχουν οδηγήσει στην αναποτελεσματικότητα και την αποτυχία των εθνικών δράσεων. Σύμφωνα με εκθέσεις διεθνών οργανισμών, τόσο η εστίαση και η προσήλωση σε πολιτικές που στηρίζονται σε νεοφιλελεύθερη δράση, οδηγεί στην αναπαραγωγή τέτοιων προβλημάτων καθώς και στην όξυνση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού. (OECD, 2016).

5.1 Χαρακτηριστικά Δήμου Τρίπολης

✓ Γεωγραφικά Χαρακτηριστικά

Στη νότιο – δυτική πλευρά της Ελλάδας, χωροθετείται ο Δήμος Τρίπολης. Συγκεκριμένα βρίσκεται στην Πελοπόννησο και ανήκει στο νομό της Αρκαδίας. Οι υπόλοιποι δήμοι του Νομού είναι ο Δήμος Βόρειας Κυνουρίας και Νότιας Κυνουρίας. Επιπλέον οι Δήμοι Μεγαλόπολης και της Γορτυνίας.

Χάρτης 1: Θέση του Δήμου

Ο Δήμος Τρίπολης όπως αναφέρθηκε ανήκει στο Νομό Αρκαδίας ο οποίος είναι σε έκταση ο μεγαλύτερος της Πελοποννήσου. Επιπρόσθετα πρόκειται για ένα

αριοκατοικημένο νομό όπου ο δήμος της Τρίπολης σε αντίθεση με το γενικό πλαίσιο του Νομού, εμφανίζεται ως ο πολυπληθέστερος ανάμεσα στους πέντε.

Στηριζόμενοι στην τελευταία απογραφή ο Δήμος έχει πληθυσμό που ανέρχεται σε 47.254 δημότες ενώ η γεωγραφική του έκταση ανέρχεται σε 1.478 τ.χλμ. Η Τρίπολη είναι η έδρα του δήμου. Πρόκειται για οροπέδιο το οποίο ονομάζεται Μαντινειακού και το οποίο περιβάλλεται από το βουνό Αρτεμίσιο στο ανατολικό του μέρος, το βουνό Μαίναλο στο δυτικό του μέρος και το βουνό Πάρνωνα στο νότιο μέρος. Το υψόμετρο της περιβαλλόμενης από τα ανωτέρω βουνά πεδιάδας είναι στα 660 μέτρα περίπου. Το Αρκαδικό οροπέδιο παρουσιάζει συνολικό μήκος περίπου 36 χλμ.

✓ Πληθυσμιακά χαρακτηριστικά

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω η έκταση του δήμου ανέρχεται σε 1.475.805 τετρ. χιλ. με 47.254 κατοίκους. Αποτελείται από επτά (7) δημοτικές ενότητες και εβδομήντα εννέα (79) τοπικές κοινότητες. Επιπλέον αριθμούνται και εκατό δέκα (110) οικισμοί.

Πίνακας 9: Αναφερόμενος Πληθυσμός των Δημοτικών Ενοτήτων του Δήμου της Τρίπολης το έτος 2001 και 2011 αντίστοιχα

Δημοτικές Ενότητες (Δ.Ε.)	Πληθυσμός 2001	Πληθυσμός 2011
Τρίπολης	32.167	33.785
Βαλτετσίου	1.357	917
Κορυθίου	2.379	2.133
Λεβιδίου	3.433	3.094
Μαντινείας	3.142	2.114
Σκιρίτιδας	1.597	1.265
Τεγέας	3.858	3.544
Φαλάνθου	635	402
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΠΟΛΗΣ	48.568	47.254

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Στηριζόμενοι στα παραπάνω στοιχεία υπάρχει πληθυσμιακή μείωση από το έτος 2001 έως και το έτος 2011, δηλαδή μέσα σε δέκα χρόνια ο πληθυσμός μειώθηκε κατά 1.314 άτομα. Η μείωση αυτή Όπως φαίνεται από τον παραπάνω Πίνακα παρατηρείται μείωση

του πληθυσμού κατά τη δεκαετία 2001-2011, σχεδόν σε όλους τους οικισμούς και κατ' επέκταση σε όλες τις Δημοτικές Ενότητες του Δήμου Τρίπολης, με μόνη εξαίρεση τη Δ.Ε. Τρίπολης, η οποία σημείωσε μικρή αύξηση, γεγονός που δείχνει την τάση μετακίνησης του πληθυσμού προς το αστικό κέντρο της έδρας του Δήμου.

✓ Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

Ένας σημαντικός παράγοντας που προσδιορίζει την ανάπτυξη ενός δήμου είναι και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του. Στηριζόμενοι στην τελευταία απογραφή και σύμφωνα με πληροφορίες της ΕΣΥΕ, ο πληθυσμός που είναι οικονομικά ενεργός στον εν λόγω δήμο ανέρχεται σε ποσοστό 45.71% του γενικού πληθυσμού. Επιπρόσθετα στο Νομό Αρκαδίας το ποσοστό του αντίστοιχου πληθυσμού είναι 37.04% και εμφανίζεται μικρότερο σε σχέση με αυτό του Δήμου. Τέλος το εν λόγω ποσοστό εμφανίζεται αρκετά υψηλότερο στην Περιφέρεια Πελοποννήσου και συγκεκριμένα 73.54%, δηλαδή περίπου 36 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το Δήμο Τρίπολης και 23 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το Νομό Αρκαδίας.

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία που αναφέρονται στον ΟΑΕΔ, οι άνεργοι στο Νομό Αρκαδίας είναι περίπου 6.662 από τους οποίους το 62% είναι άνεργοι νέοι και άνεργες γυναίκες και ανέρχονται σε 4.321 άτομα.

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου και συγκεκριμένα στο Νομό Αρκαδίας η ετεροχρονισμένη είσοδος και έξοδος τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών με βάση της ηλικία είναι αρκετά έντονο. Οι γυναίκες αρχίζουν να εργάζονται πριν καν πατήσουν τα είκοσι χρόνια τους ενώ με περίπου την ίδια ένταση εργάζονται έως και τα τριάντα έτη. Αντίθετα η ένταση αυτή μειώνεται μετά την ηλικία των σαράντα ετών. Πάνω από το 1/5 των γυναικών που εργάζονται βρίσκεται μεταξύ ηλικίας από 15 μέχρι και 24 ετών. Επιπρόσθετα για γυναίκες που εργάζονται μεταξύ 50 έως 60 ετών το ποσοστό συμμετοχής παραμένει σε υψηλό επίπεδο.

Στην αντίπερα όχθη η είσοδος των ανδρών που εργάζονται εντείνεται από ηλικία 25 ετών μέχρι και 49 ετών. Στις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες το εν λόγω ποσοστό μειώνεται παρόλα ταύτα παραμένει υψηλότερο σε αντιστοιχία με τις ηλικιακές ομάδες των γυναικών. Ολοκληρώνοντας το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό των ατόμων που

εργάζονται στην Αρκαδία, το 10% των ανδρών κυμαίνεται μεταξύ των 55 ετών και των 64 ενώ το ποσοστό γυναικών φθάνει μόλις τις 6% ποσοστιαίες μονάδες

✓ Οικονομικά Χαρακτηριστικά

Όπως αναφέρεται σε στοιχεία του Ινστιτούτο Εργασίας το οποίο συνεργάστηκε με ομάδα εργασίας του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, πάνω σε έρευνα με θέμα «Αναπτυξιακές δυνατότητες της Περιφέρειας Πελοποννήσου: Περίπτωση Μελέτης ο Νομός Αρκαδίας»: κατέταξαν τις Περιφέρειες με βάση το Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν . Με βάση αυτό τα κριτήριο η Περιφέρεια Πελοποννήσου ιεραρχείται στον τύπο πέντε (5) πληροφoρίας που μας λέει ότι αναπτύσσεται με μικρότερο ρυθμό από αυτόν της χώρας. Η μελέτη αναφέρει ότι ο εν λόγω χαμηλός ρυθμός είναι αποτέλεσμα της κλαδικής διάρθρωσης της εν λόγω Περιφέρειας.

Πίνακας 10: Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε Περιφέρεια και Νομό.

Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά περιφέρεια και νομό Σε ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές

Περιφέρειες και νομοί \ Έτη	2005	2006	2007	2008*	2009*	2010*	2011*
Πελοπόννησος	14.437	15.755	16.597	16.741	16.664	15.968	15.166
Αργολίδα	14.501	15.547	16.129	17.188	17.315	16.813	15.109
Αρκαδία	15.434	17.186	18.347	18.414	19.087	17.402	16.989
Κορινθία	17.977	19.658	20.917	20.161	19.005	18.686	17.752
Λακωνία	11.902	12.697	13.637	13.467	13.479	12.940	11.958
Μεσσηνία	12.109	13.303	13.685	14.287	14.593	13.891	13.654

* Προσωρινά στοιχεία.

Σημείωση: Χρησιμοποιήθηκε ο υπολογιζόμενος πληθυσμός στις 30/6 κάθε έτους, εκτιμημένος βάση της απογραφής πληθυσμού του 2011.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Σύμφωνα με την παραπάνω κατάταξη, η Αρκαδία ιεραρχείται στον τύπο έξι (6), δηλαδή ο ρυθμός ανάπτυξης της είναι ακόμα χαμηλότερος από αυτόν της Περιφέρειας Πελοποννήσου και του μέσου της χώρας. Η κλαδική διάρθρωση της Αρκαδίας αν και θετική δεν αποτελεί πανάκεια, αφού θα πρέπει να λάβουμε υπόψιν και τους μη

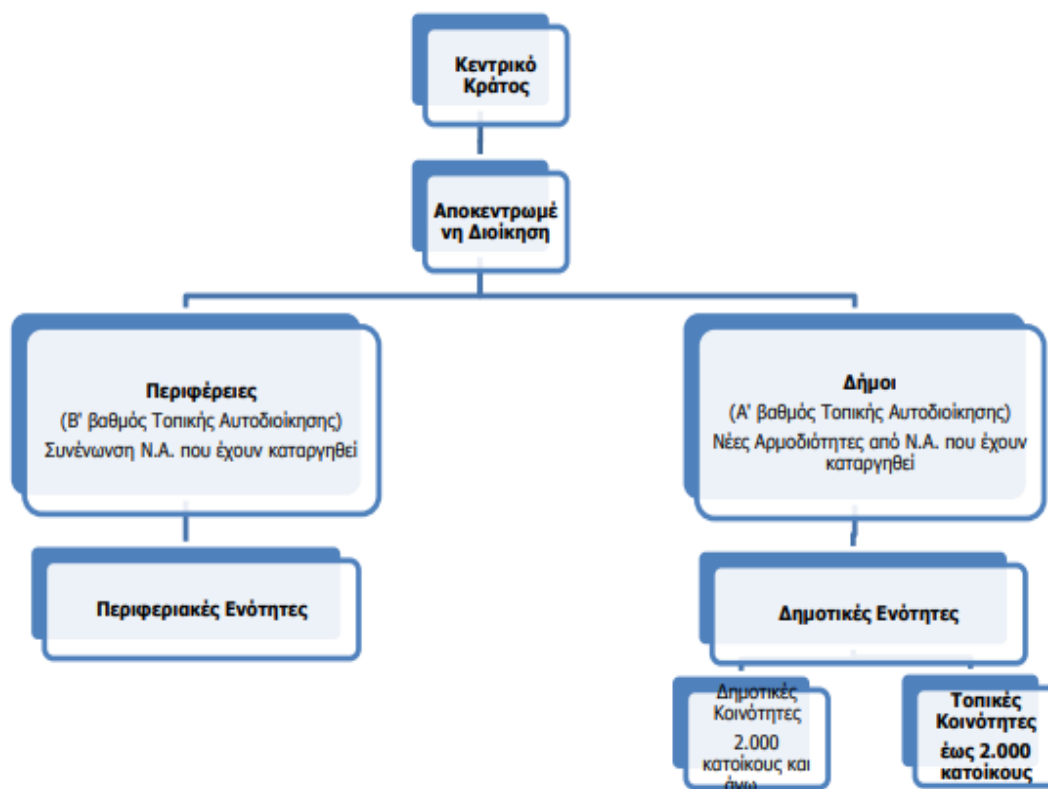
ευνοϊκούς τοπικούς παράγοντες. Στη συγκεκριμένη περίπτωση χρειάζεται να βελτιωθεί η διάρθρωση του κλάδου. Βέβαια στον πρωτογενή τομέα αλλά και στις κατασκευές δεν απαιτείται μόνο η βελτίωση της διάρθρωσης του κλάδου αλλά και των υποδομών.

Ολοκληρώνοντας τα οικονομικά χαρακτηριστικά συμπεραίνουμε ότι ο νομός Αρκαδίας βρίσκεται σε δυσμενέστερη θέση σε σχέση με την οικονομική θέση της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Ενώ η και η Περιφέρεια Πελοποννήσου βρίσκεται σε δυσμενέστερη θέση σε σχέση με την οικονομία της χώρας.

5.2 Διοικητική Οργάνωση του Δήμου Τρίπολης

Ο Δήμος Τρίπολης διέπεται από το Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α' /2010) με τον οποίον δημιουργήθηκε ένα νέο σχέδιο ανάπτυξης του τρόπου της Τοπικής Διακυβέρνησης. Στον εν λόγω τρόπο συμπεριλαμβάνονται οι αιρετοί των Περιφερειών και των Ο.Τ.Α Α' βαθμού που πλέον έχουν αποκτήσει περισσότερο ισχύ.

Πίνακας 11: Διοικητική Οργάνωση Δήμου

Με το Ν. 3852/2010 οι Δήμοι στοχεύουν να διασφαλίσουν την εγγύτητα κατά τη λήψη των αποφάσεων, την εποπτεία, την κοινωνική συνοχή και τον σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Επιπρόσθετα στόχος του ανωτέρω νόμου είναι ο εκσυγχρονισμός του χαρακτήρα της αυτοδιοίκησης μέσω της οικονομικής συνοχής, της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και της ισχυροποίησης του ρόλου που διαδραματίζει ο πολίτης μέσα στο κοινωνικό σύνολο.

Τόσο για τους πολίτες των τοπικών κοινωνιών όσο και για τις Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες (ΕΚΟ), το να δημιουργηθούν και να λειτουργούν αποτελεσματικά ισχυρές και αποκεντρωμένες οντότητες θα οδηγήσει στην μείωση της απομάκρυνσης με τη διοίκηση. Επιπλέον θα σταματήσει η υποχρέωση των ανωτέρω να πηγαίνουν προσωπικά στις κεντρικές υπηρεσίες.

Τέλος οι εν λόγω οντότητες θα είναι υπεύθυνες για την ανασύνταξη και την ενεργοποίηση εκείνων των δυνάμεων που θα οδηγήσει σε αποτελεσματικό σχεδιασμό, οργάνωση, και τελική πραγμάτωση τόσο των προγραμμάτων όσο και των πολιτικών που συνδέονται με την κοινωνική ευημερία.

Με τη βοήθεια της τεχνολογίας και την ανάπτυξη των κατάλληλων υποδομών ο Δήμος της Τρίπολης εστιάζει στην δημιουργία ισχυρών συμμαχιών. Επιπλέον βελτιώνοντας το επίπεδο τόσο σε ασφάλεια όσο και σε υγεία ενισχύει πολιτικές κοινωνικής πρόνοιας.

Τέλος διατηρώντας και βελτιώνοντας το περιβάλλον και εστιάζοντας σε ενεργειακή πολιτική προωθεί τον πολιτισμό και μία κουλτούρα για κοινωνική ευημερία. Ολοκληρώνοντας τη διοικητική οργάνωση του δήμου, αναλαμβάνοντας αναπτυξιακό ρόλο ενισχύει την ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.

Πίνακας 12: Γενικοί στρατηγικοί στόχοι Τοπικής Ανάπτυξης

Θεματικός Τομέας	Γενικοί στρατηγικοί στόχοι τοπικής ανάπτυξης
Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής	Εκπόνηση και εφαρμογή ολοκληρωμένης ενεργειακής πολιτικής Ευαισθητοποίηση των πολιτών στην εκδήλωση περιβαλλοντικής και οικολογικής συμπεριφοράς Αξιοποίηση και Προστασία των Φυσικών Πόρων Ανάδειξη κοινόχρηστων & κοινωφελών χώρων Βελτίωση υποδομών : οδικού δικτύου, δικτύων ύδρευσης-άρδευσης και συστημάτων αποχέτευσης υγρών και στερεών αποβλήτων
Κοινωνική Πολιτική, Παιδεία, Πολιτισμός και Αθλητισμός	Σχεδιασμός και εφαρμογή ολοκληρωμένης κοινωνικής πολιτικής Ενσωμάτωση κοινωνικών ομάδων που αντιμετωπίζουν προβλήματα οικονομικού και κοινωνικού αποκλεισμού Δημιουργία νέων υποδομών πολιτισμού και αξιοποίηση υφιστάμενων χώρων πολιτιστικής σημασίας και ανάδειξη νέων Υποψηφιότητα στο θεσμό της Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα Πόλη για το έτος 2021 Αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών εκπαίδευσης Αξιοποίηση και συντήρηση υφιστάμενων αθλητικών εγκαταστάσεων και διοργάνωση αθλητικών γεγονότων
Τοπική οικονομία και απασχόληση	Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής Αναζωογόνηση αγροτικής οικονομίας και σύνδεση του αγροτικού χώρου με το αστικό περιβάλλον Ενίσχυση της απασχόλησης των ευαίσθητων κοινωνικά ομάδων πληθυσμού και των απόρων Βελτίωση της διοικητικής εξυπηρέτησης των πολιτών Προώθηση Τουριστικού Προϊόντος του Δήμου Ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας

Πηγή: Δήμος Τρίπολης

Παρόλη την μακροχρόνια προσπάθεια του Δήμου να αντιμετωπιστούν φαινόμενα όπως αυτό της φτώχειας και το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού και σήμερα αντιμετωπίζει εξίσου πολλές και μεγάλες προκλήσεις στην προσπάθεια κοινωνικής ενσωμάτωσης και ένταξης του πληθυσμού της, καθώς και στις προσπάθειες ανάσχεσης των εν λόγω φαινομένων. Στηριζόμενοι στη βιβλιογραφική ανασκόπηση και στη παρουσίαση των φαινομένων στην Ευρώπη, τα προβλήματα που αναπαράγουν φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού, αν και κοινά σε αστικά κέντρα της, μεγεθύνονται στις ελληνικές πόλεις εξαιτίας της μακράς οικονομικής ύφεσης.

Η μεγάλη διαφοροποίηση που έχει συντελεστεί στη διαχείριση των ζητημάτων αυτών από το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου στις Δυτικές Χώρες, είναι η ανάληψη της κύριας ευθύνης από Κρατικές Δομές που συνεπικουρείται στο έργο της από Περιφέρειες, Δήμους και Εκκλησιαστικά Ιδρύματα, ενώ τα τελευταία χρόνια αναπτύσσονται γρήγορα οι Μ.Κ.Ο. με στοχευμένη δράση που εμφανίζονται

περισσότερο ευέλικτες λόγω της ανεξαρτησίας τους από Κρατικούς Οργανισμούς και της προστατευμένης δράσης τους από Διεθνείς Οργανισμούς.

5.3 Κοινωνική Πολιτική του Δήμου Τρίπολης

5.3.1 Σύγχρονες Δομές και Δράσεις Καταπολέμησης του Κοινωνικού Αποκλεισμού

Η Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας είναι υπεύθυνη για την εισήγηση και τη μέριμνα της εφαρμογής πολιτικών που σχετίζονται με κοινωνικά φαινόμενα. Επιπρόσθετα δραστηριοποιείται σε πολιτικές που στοχεύουν τόσο στην κοινωνική υποστήριξη όσο και στην κοινωνική προστασία με τις κυριότερες από αυτές να παρουσιάζονται παρακάτω:

- ✓ Έκδοση βιβλιαρίων υγείας σε ανασφάλιστους ή πολίτες με χαμηλό εισόδημα
- ✓ Μέριμνα καταβολής επιδομάτων σε ΑΜΕΑ, ανασφάλιστους ακρωτηριασμένους, ανίκανους για εργασία, ανήλικους χωρίς προστασία, πάσχοντες αιμολυτικής αναιμίας, ανάπηρους που δικαιούνται κοινωνική προστασία.
- ✓ Υλοποίηση δράσεων και προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής σε συνεργασία με τα Νομικά πρόσωπα του Δήμου (προγράμματα στήριξης αστέγων και οικονομικά αδυνάτων, οικονομικής ενίσχυση αυτοστεγαζομένων)
- ✓ Δωρεάν παραχώρηση χώρων λόγω απορίας ή για λόγους σοβαρούς και αναλαμβάνει στη διοικητική πράξη αναγνώρισης δικαιούχων της στεγαστικής συνδρομής
- ✓ Σχεδιάζει την υλοποίηση προγραμμάτων και δράσεων ώστε να ενταχθούν οι μετανάστες και οι πρόσφυγες τόσο στην κοινωνικοοικονομική όσο και στην πολιτιστική ζωή των τοπικών κοινωνιών.
- ✓ Στους σκοπούς της είναι ακόμα η διεξαγωγή κοινωνικών ερευνών αναφορικά με τις κοινωνικές πολιτικές για την προστασία της οικογένειας, παιδιών, εφήβων, ηλικιωμένους, αναπήρους και ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Οι κυριότερες παροχές κοινωνικής προστασίας της Διεύθυνσης Κοινωνικής Πρόνοιας αναλυτικά είναι οι παρακάτω:

- ✓ Βιβλιάριο ανασφάλιστου, το οποίο έχει αντικατασταθεί από μία βεβαίωση δωρεάν ιατρικής περίθαλψης για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, από τον Ιανουάριο του 2017.
- ✓ Επίδομα στεγαστικής συνδρομής, το οποίο αφορά μεμονωμένα άτομα και ζευγάρια Τρίτης Ηλικίας, των οποίων το μηνιαίο εισόδημα προέρχεται είτε από επίδομα αναπηρίας, είτε από την σύνταξη ανασφάλιστου υπερέλικα του Ο.Γ.Α. και δεν διαθέτουν ακίνητη περιουσία, κατάλληλη να κατοικηθεί.
- ✓ Επίδομα οικονομικής ενίσχυσης απροστάτευτων τέκνων, το οποίο αφορά μονογονεϊκές οικογένειες, με πολύ χαμηλό καθαρό και τεκμαρτό εισόδημα, και τέκνα κάτω των 16 ετών.
- ✓ Επίδομα τυφλότητας, νοητικής υστέρησης, βαριάς αναπηρίας, τετραπληγίας και παραπληγίας, εγκεφαλικής παράλυσης, κωφών, και Χανσενικών που παρέχεται εφόσον τα ενδιαφερόμενα άτομα διαθέτουν ενεργή γνωστοποίηση αποτελέσματος αναπηρίας από το ΚΕΠΑ.

5.3.2 Δράσεις αντιμετώπισης κοινωνικού αποκλεισμού

Μέσα από πληθώρα δράσεων παρακολουθούμε την προσπάθεια του Δήμου Τρίπολης για την μείωση και περαιτέρω εξάλειψη του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ

Με το άρθρο 2, του Ν. 4071/2012, δημιουργήθηκε το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την δραστηριότητα και την λειτουργία του Κοινωνικού Παντοπωλείου. Με την λειτουργία του ο δήμος προσπάθησε να ενισχύσει την κοινωνική συνοχή ανακουφίζοντας τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Μέσω της αλληλεγγύης και της συλλογικής προσπάθειας από τους εθελοντές ο δήμος κάνει από την δική του πλευρά μία δράση αντιμετώπισης του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού.

Ο χώρος στον οποίο στεγάζεται και λειτουργεί από το 2012, πρόκειται για ένα κτήριο που ανήκει στον δήμο, στην πλατεία Βαλτετσίου. Κύριο λόγος λειτουργίας του η

προσφορά ειδών πρώτης ανάγκης τόσο για σίτιση όσο και για ένδυση στα άτομα που βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό. Το Παντοπωλείο στηρίζεται από τον Δήμο, τη Μητρόπολη καθώς και από οποιονδήποτε πολίτη επιθυμεί να συνδράμει σε αυτή την προσπάθεια. Αρωγή σε αυτή του την προσπάθεια κάθε εθελοντική συμμετοχή καθώς και η ενίσχυση από την πλευρά της Μητρόπολης.

Επιπρόσθετα μέσω της λειτουργίας του, στοχεύει στην βοήθεια των οικονομικά αδυνάμων πολιτών του δήμου και στην ενίσχυση των κοινωνικά αδυνάτων μέσα από ουσιαστική δράση. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση πραγματοποιείται για τα άτομα εκείνα που πραγματικά μοχθούν για την κατάκτηση ενός καλύτερου βιοτικού επιπέδου το οποίο να χαρακτηρίζεται από αξιοπρέπεια.

Οι κύριες παροχές του σε αγαθά είναι ρουχισμός, οικιακός εξοπλισμός και είδη διατροφής. Επιπλέον πολλές φορές πραγματοποιούνται και δωρεές σε παιχνίδια και σχολικά είδη στα άτομα εκείνα που με τα απαραίτητα δικαιολογητικά αιτιολογούν την οικονομική τους θέση.

Ο επιχειρηματικός κόσμος ενισχύει και στηρίζει την εν λόγω δραστηριότητα του δήμου με δωρεές αγαθών ανάλογα της δραστηριότητα της επιχείρησης δείχνοντας έτσι την Εταιρική Κοινωνική τους δραστηριότητα και αποδεικνύοντας την Εταιρική Κοινωνική τους Ευθύνη. Σημαντική απήχηση βρίσκει ο θεσμός και από τους εθελοντές της πόλης και του δήμου οι οποίοι ενεργούν στοχεύοντας στην επίτευξη της κοινωνικής ευημερίας.

Τέλος ο ίδιος ο Δήμος μέσω χορηγιών και επιδοτήσεων βοηθά στην πραγμάτωση των σκοπών του Κοινωνικού Παντοπωλείου ενός θεσμού που η λειτουργία του στηρίζεται τόσο στον εσωτερικό κανονισμό του όσο και στο νομοθετικό πλαίσιο που αναφέρθηκε παραπάνω.

Ολοκληρώνοντας τον εν λόγω θεσμό, θα πρέπει να γίνει κατανοητό και αποδεκτό απ' όλους ότι χωρίς την κοινωνική συμμετοχή δεν θα μπορούσε να έχει τέτοια θετικά αποτελέσματα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ

Σε συνεργασία του Ιατρικού Συλλόγου Αρκαδίας, του Συλλόγου Νοσηλευτών και εθελοντών οδοντιάτρων, φυσικοθεραπευτών γίνεται προσπάθεια για στήριξη ώστε να μην υπάρξουν ευάλωτες κοινωνικά ομάδες.

Στηριζόμενοι στους ανωτέρου στόχους δημιουργήθηκε το **Κοινωνικό Ιατρείο** με κύριο σκοπό να προσληφθούν ασθένειες, νοσήματα της καρδιάς αλλά και να διασφαλιστεί η υγεία όλων εκείνων των ατόμων που δεν δύναται να έχουν ασφάλιση ή των ατόμων που βρίσκονται σε ανεργία.

Επιπρόσθετα το Κοινωνικό Ιατρείο στοχεύει να δώσει την ευκαιρία εισαγωγής, σε όλα τα άτομα που λόγω πολύ χαμηλού εισοδήματος δεν μπορούν να έχουν προσβασιμότητα στο Εθνικό Σύστημα Υγείας. Με την βοήθεια προσωπικού κατάλληλα κατηρτισμένου γίνεται προσπάθεια να μπορούν τα άτομα που ανήκουν στις παραπάνω κατηγορίες να ανταπεξέλθουν σε δαπάνες που σχετίζονται με θέματα της υγείας τους.

ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

Μία επιπλέον δράση του δήμου που στοχεύει στην ικανοποίηση αναγκών και στην παροχή υπηρεσιών τόσο σε ηλικιωμένα άτομα όσο και σε άτομα με αναπηρία είναι το αποκαλούμενο πρόγραμμα με την ονομασία «**Βοήθεια στο Σπίτι**». Τα ανωτέρω άτομα λόγω συγκεκριμένων συνθηκών δεν δύναται να πραγματοποιήσουν κάποιες εργασίες δεδομένου ότι είναι δύσκολο να απομακρυνθούν από το περιβάλλον στο οποίο ζουν καθημερινά. Με το συγκεκριμένο πρόγραμμα του οποίου η χρηματοδότηση πραγματοποιείται επί των πλείστων από τον Δήμο, παρέχεται βοήθεια στις παραπάνω κατηγορίες ατόμων για την πραγμάτωση καθημερινών δραστηριοτήτων.

Επιπρόσθετα όσον αφορά τα άτομα με αναπηρία το συγκεκριμένο πρόγραμμα καλύπτει την μετακίνησή τους από το σπίτι τους στο χώρο εργασίας τους. Δεδομένου ότι σήμερα γίνεται προσπάθεια από όλους να υπάρχει ισότιμη αντιμετώπιση των ατόμων με αναπηρία σε σχέση με την κοινωνική τους ζωή, ο δήμος ενισχύει θεσμούς όπως το Ειδικό Σχολείο για μια ουσιαστικότερη αλλαγή οπτικής πάνω στο εν λόγω θέμα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ

Σημαντική δράση του δήμου έχει χαρακτηριστεί και η ίδρυση και λειτουργία του **Κοινωνικού Φαρμακείου με την στήριξη** του Φαρμακευτικού Συλλόγου. Βασικός στόχος ιδρύσεως του αποτέλεσε η κάλυψη σε φάρμακα τόσο σε ανασφάλιστους όσο και σε άπορους πολίτες.

ΞΕΝΩΝΑΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

Σημαντική δράση αντιμετώπισης τόσο της οικογενειακής βίας όσο και της βίας γενικότερα αποτελεί ο «**Ξενώνα Φιλοξενίας**, ο οποίος λειτούργησε για πρώτη φορά το 2012. Κακοποιημένες γυναίκες που χρειάζονται νομική και ψυχολογική στήριξη και υποστήριξη αποτελεί τον βασικό κορμό λειτουργίας του. Δεν απευθύνεται μόνο στις κακοποιημένες γυναίκες αλλά και στα τέκνα τους τα οποία και αυτά έχουν δεχθεί κάποιο μορφή κακοποίησης.

Μία κακοποιημένη γυναίκα μαζί με τα παιδιά της μπορεί να φιλοξενηθεί για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα στην εγκατάσταση του ξενώνα. Στην περίπτωση που τα τέκνα είναι αγόρια η φιλοξενία ισχύει μέχρι και δώδεκα ετών ενώ για τα κορίτσια η ηλικία ανέρχεται στα δεκαοκτώ χρόνια. Οι βασικές παροχές του ξενώνα εκτός της διαμονής είναι η απομάκρυνση και η προστασία της κακοποιημένης γυναίκας από το θύτη. Επιπλέον με την βοήθεια ψυχολόγων παρέχεται ψυχοκοινωνική στήριξη ώστε να νοιώσουν ασφάλεια και εμπιστοσύνη.

Ο ξενώνας δέχεται περιστατικά ολόκληρο το εικοσιτετράωρο και για ολόκληρο το έτος καλύπτοντας όπως αναφέρθηκε πλήρη διαμονή και προστασία. Στελεχωμένος από τα κατάλληλα άτομα τόσο σε επίπεδο γνώσεων όσο και κοινωνικής μόρφωσης ο εν λόγω Ξενώνας φιλοξενίας χαρακτηρίζεται πανάκεια ενίσχυσης των κακοποιημένων γυναικών στο δήμο Τρίπολης και στις γύρω περιοχές.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ

Στο δήμο Τρίπολης λειτουργεί το **Κοινωνικό Φροντιστήριο** που ο ρόλος τους είναι διττός. Με την συνδρομή εκπαιδευτικών δύναται η δυνατότητα συμμετοχής μαθητών

να διδαχθούν ξένες γλώσσες και να μελετήσουν τα μαθήματα της τάξεως τους. Με την βοήθεια οικονομικών παραμέτρων και κοινωνικών κριτηρίων παρέχεται η δυνατότητα σε παιδιά οικογενειών που αντιμετωπίζουν προβλήματα οικονομικού περιεχόμενα και τα οποία θέλουν να προοδεύσουν και να μορφωθούν.

Ο συγκεκριμένος θεσμός οφείλει την αποτελεσματική του λειτουργία στους εθελοντές του δήμου όπως είναι οι ιδιοκτήτες εκπαιδευτηρίων ή φροντιστηρίων ξένων γλωσσών οι οποίοι συμμετέχουν ενεργά και δυναμικά χωρίς οικονομικές απολαβές.

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση για την εν λόγω δράση, ο Κοινωνικός Οργανισμός αποτελεί τον «πνεύμονα» λειτουργίας του αφού παρέχει δωρεάν βιβλία ξένων γλωσσών, σε όσα παιδιά εξυπηρετούνται από το πρόγραμμα.

KENTPO ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Με στόχο τη δημιουργική απασχόληση των παιδιών από πέντε ετών μέχρι και δώδεκα, Ο Δήμος σε συνεργασία με την Ιερά Μητρόπολη Μαντινείας & Κυνουρίας λειτούργησαν το **Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης (ΚΔΑΠ) με την ονομασία «Σβούρα»**. Βασικός σκοπός του κέντρου είναι τα παιδιά των ανωτέρω ηλικιών να αξιοποιούν αποτελεσματικά τον ελεύθερο τους χρόνο όπου μέσα από δραστηριότητες όπως καλλιτεχνικά παιχνίδια και αθλοπαιδιές το παιδί αναπτύσσει τις κοινωνικές και πνευματικές του ικανότητες.

Το πρόγραμμα του κέντρου λαμβάνει υπόψη του την ιδιοσυγκρασία του κάθε παιδιού και στηριζόμενο στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητά τους προσπαθεί να ενισχύσει την εκφραστικότητα και την δημιουργικότητά του. Μέσα από την παροχή ποιοτικών παιδαγωγικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων το κέντρο συμμετέχει δυναμικά στην βελτίωση του χαρακτήρα των παιδιών αλλά και στην ψυχαγωγία τους.

Φυσικά εκτός της θετικής επίδρασης στον χαρακτήρα των παιδιών αλλά και στην κάλυψη του ελεύθερου χρόνου τους με δημιουργικό τρόπο, το κέντρο βοηθάει και τους γονείς που εργάζονται.

ΙΑΜΑΤΟΘΗΚΗ ΑΓΑΠΗΣ

Με τη συμμετοχή της εθελοντικής Ομάδας των Νέων Γυναικών με την ονομασία «Σύναξις» λειτουργεί από το έτος 2013, ενισχύοντας οικογένειες που αντιμετωπίζουν προβλήματα σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο η «**Ιματιοθήκη αγάπης**». Η εν λόγω ιματιοθήκη στεγάζεται με τη μορφή φιλοξενίας στο Πνευματικό Κέντρο της Τρίπολης, και σκοπός της είναι να προμηθεύσει με καινούργιο ιματισμό τα άτομα που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να βιώσουν την καθημερινότητά τους στο πλαίσιο ενός αξιοπρεπούς επιπέδου.

Λειτουργεί Δευτέρα πρωί από τις 9.00 έως τις 11.00 και κάθε Πέμπτη απόγευμα από τις 4.00 έως τις 6.00 και δέχεται προσφορές σε ιματισμό και παράλληλα διανέμει.

Σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των στόχων του διαδραματίζει η εθελοντική προσφορά τόσο από την τοπική αγορά όσο και από τους πολίτες της Τρίπολης. Σήμερα η ιματιοθήκη παρέχει την βοήθειά της σε τουλάχιστον επτακόσιες οικογένειες. Επιπλέον έχει ένα αξιόλογο φιλανθρωπικό έργο αφού βοηθάει συλλόγους όπως των πολυτέκνων, τον Οίκο τυφλών και το Γηροκομείο. Τέλος η Δημοτική Ιματιοθήκη έχει και ανταλλακτικό χαρακτήρα, δίνοντας τη ευκαιρία σε κάθε πολίτη που δεν χρειάζεται κάποιο από τα ρούχα του να το ανταλλάξει με νέα. Επιπρόσθετα έχει δημιουργηθεί ειδικός χώρος συγκέντρωσης παιδικών παιχνιδιών για τα παιδιά ωφελούμενων οικογενειών.-

KENTPO ANOIKTHS ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Μία άλλη δράση του Δήμου είναι η λειτουργία του **Κέντρου Ανοικτής Προστασίας (Κ.Α.Π.Η.)** που σκοπό έχει την διαμονή των ηλικιωμένων στο οικείο περιβάλλον τους, την ενεργοποίησή τους, την πρόληψη και αποκατάσταση βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών προβλημάτων τους. Μέσω της παροχής

✓ **Κοινωνικής υπηρεσίας**

- Ομάδες με σκοπό την κοινωνική ενσωμάτωση και δραστηριοποίηση των μελών.
- Οργάνωση προγραμμάτων όπως εκδρομές, συνεστιάσεις, θεατρικές

παραστάσεις.

- Επετειακές εκδηλώσεις - εορτές

✓ **Ιατρικής υπηρεσίας**

- Νοσηλευτικές πράξεις όπως μέτρηση αρτηριακής πίεσης, λήψη σακχάρου αίματος, διενέργεια αντιγριπικού εμβολιασμού, λήψη ηλεκτροκαρδιογραφήματος, πρώτες βοήθειες κ.α.
- Αγωγή Υγείας
- Σε μέλη με ατομική συμβουλευτική πρόληψη και αποκατάσταση νοσημάτων.
- Σε ομάδες με διοργάνωση ομιλιών με ιατρικά θέματα σε συνεργασία με νοσηλευτικά ιδρύματα.

✓ **Φυσικοθεραπείας**

- Φυσικοθεραπευτική αγωγή σε μέλη των ΚΑΠΗ και του Βοήθεια στο Σπίτι για μυοσκελετικές και νευρολογικές παθήσεις καθώς και για την αποκατάστασή τους.

✓ **Εργοθεραπείας**

- Κινητοποίηση μελών, αποκατάσταση λειτουργικών τους δυσχερειών και ανεξαρτητοποίησή τους σε καθημερινές δραστηριότητες.
- Δραστηριοποίηση των μελών σε ομάδα με σκοπό την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους με δημιουργικό τρόπο, την διατήρηση και βελτίωση των κινητικών και νοητικών ικανοτήτων τους.
- Ενασχόληση των μελών με την δημιουργία κατασκευών.

5.3.3 Τοπικές Δράσεις κοινωνικής ένταξης για ευάλωτες ομάδες (ΤΟΠ.ΕΚΟ.)

Ο Δήμος θέλοντας να ενισχύσει τις ευάλωτες κοινωνικά και οικονομικά ομάδες υλοποίησε το πρόγραμμα Τοπικών Δράσεων για την Κοινωνική Ένταξη (ΤΟΠ-ΕΚΟ) με κύριο σκοπό την αντιμετώπιση της ανεργίας. Μέσα από συγκεκριμένες δραστηριότητες και δράσεις ο δήμος στοχεύει να ενταχθούν ή να επανενταχθούν οι άνεργοι στην αγορά εργασίας και οι οποίοι ανήκουν σε ευάλωτη κοινωνικά ομάδα.

Το Υπουργείο Εργασίας με την συμμετοχή των δήμων στην αναφερόμενη δράση έχει ως στόχο την ενεργοποίηση των τοπικών φορέων ώστε να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας. Επιπρόσθετα μέσα από τις εν λόγω δράσεις ο άνεργος ωφελούμενος θα προετοιμαστεί κατάλληλα μέσω της κατάρτισής του ώστε να μπορεί να ανταπεξέλθει στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Τα προγράμματα αυτά υλοποιούνται με τη βοήθεια των Αναπτυξιακών Συμπράξεων ως μη κερδοσκοπικής ευθύνης εταιρείες, ιδιωτικών και δημοσίων φορέων. Τα Σχέδια Δράσης που τις αποτελούν στοχεύουν :

- ✓ Στην απόκτηση των ωφελουμένων εκείνων των προϋποθέσεων, για να μπορούν να λάβουν επιδότηση η επιχορήγηση.
- ✓ Να μπορέσουν να ιδρύσουν δική τους επιχείρηση μέσα από την αξιοποίηση των χαρακτηριστικών εκείνων που αξιοποιούν τον δήμο της Τρίπολης.
- ✓ Να εργαστούν σε συγκεκριμένες θέσεις εργασίας.
- ✓ Να καταρτιστούν κατάλληλα ώστε να δύναται να καλύψουν τις διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες σε επίπεδο τοπικών επιχειρήσεων.

Τα Σχέδια Δράσης όπως αναφέρθηκε προσδιορίζονται από τις Συμπράξεις για ορισμένες περιοχές και για συγκεκριμένους τομείς επαγγελματικής δραστηριότητας.

- ✓ Η λεγόμενη «ΘΕΡΜΟΚΟΙΤΙΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ» όπου σε συνεργασία με την αναπτυξιακή Πελοποννήσου «ΑΓΑΠΗΝΩΡ», ο δήμος στοχεύει στην συμμετοχή εβδομήντα ανέργων οι οποίοι θα καταρτιστούν σε θεωρητικό και σε πρακτικό επίπεδο ώστε να απορροφηθούν από την αγορά εργασίας πιο εύκολα είτε σε εργασιακά προγράμματα είτε σε προγράμματα επιχειρηματικότητας.
- ✓ Ο Δήμος σε συνεργασία με το ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ & ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ (Ε.Π.Ε.Κ.Α.), στοχεύει στην στήριξη των ανέργων ωφελουμένων σε κοινωνικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο απασχόλησης στη γεωγραφική έκταση της Νότιας Πελοποννήσου. Με την εν λόγω σύμπραξη πέρα την τόνωση της τοπικής οικονομίας ο δήμος στοχεύει στην επαγγελματική ένταξη νέων επιστημόνων που είναι ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ και συγκεκριμένα των όμορων Δήμων Βόρειας Κυνουρίας, Μεγαλόπολης, Καλαμάτας και Τρίπολης. Ολοκληρώνοντας την εν λόγω δράση βασικό σκοπό αποτελεί και η ίδρυση κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων σύμφωνα με τον Νόμο 4019/2011.

5.3.4 Τοπικά Σχέδια Δράσης για την απασχόληση (ΤΟΠ.ΣΑ)

Στο πλαίσιο της πράξης «Πρωτοβουλία Επιχειρηματικότητας και Απασχόλησης» ο δήμος υλοποιεί Σχέδιο Δράσης για την αντιμετώπιση της ανεργίας τα ονομαζόμενο ΤΟΠ.ΣΑ. Με κύριο διαχειριστή της Περιφέρεια Πελοποννήσου ο Δήμος της Τρίπολης συμμετέχει στην εν λόγω δράση με σκοπό την ενσωμάτωση εκατό ανέργων ατόμων οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ. Επιπρόσθετα από την συγκεκριμένη δράση συμμετέχουν στην διαδικασία αξιοποίησης των γνώσεων τους νέοι επιστήμονες οι οποίοι θα ενισχύσουν την τοπική αγορά εργασίας και συγκεκριμένα στους Δήμους Γορτυνίας, της Μεγαλόπολης και της Τρίπολης.

5.3.5 Δημιουργία Περιφερειακών Υποστηρικτικών Μηχανισμών

Μέσω της σύμπραξης με ονομασία «Κοινωνικό Επιχειρείν Πελοποννήσου» ο δήμος της Τρίπολης στοχεύει στην δημιουργία μηχανισμών υποστήριξης των επιχειρήσεων κοινωνικού χαρακτήρα ώστε να αναπτυχθούν και να λειτουργήσουν σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο διαχέοντας την ιδέα της Κοινωνικής Οικονομίας. Επιπρόσθετα μέσω της συγκεκριμένης δράσης η σύμπραξη έχει ως στόχο να παραχθούν υπηρεσίες μίας στάσης και να λειτουργήσουν κόμβοι πληροφόρησης τόσο για την κοινωνική επιχειρηματικότητα όσο και για την κοινωνική οικονομία.

Μία τέτοια μορφή δράσης αποτελεί το πρόγραμμα Κοινωφελούς Εργασίας μέσω του ΟΑΕΔ, όπου οι άνεργοι ωφελούμενοι θα απασχοληθούν σε συγκριμένες υπηρεσίες για χρονικό διάστημα πέντε μηνών.

5.3.6. Ευαίσθητες Πληθυσμιακές ομάδες

Ευάλωτες κοινωνικές ομάδες στον Δήμο Τρίπολης αποτελούν οι Αλλοδαποί, τα άτομα ΑΜΕΑ και οι Μονογονεϊκές Οικογένειες. Στο πλαίσιο εφαρμογής προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας ο δήμος μεριμνά ώστε να βελτιωθεί ποιοτικά η ζωή των εν λόγω πληθυσμιακών ομάδων. Ο Δήμος Τρίπολης δραστηριοποιείται σε διάφορους τομείς

στοχεύοντας στην ανακούφιση αυτών των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, που δυστυχώς δεν είναι αρκετές για την επίλυση των κρίσιμων θεμάτων που έχουν να αντιμετωπίσουν καθημερινά.

5.3.6.1 Κοινωνικές δράσεις που υλοποιεί ο Δήμος για τους Ρομά

Στο δήμο της Τρίπολης κατοικούν 40 οικογένειες Ρομά από τις οποίες δέκα οικογένειες έχουν στην κυριότητα τους κατοικίες ενώ οι υπόλοιπες διαβιώνουν σε καταυλισμούς. Η στέγαση είναι το μείζον θέμα για τα άτομα εκείνα που κατοικούν σε καταυλισμούς. Τέλος η καλύτερευση τόσο των συνθηκών διαβίωσης όσο και της βελτίωσης των κτηριακών υποδομών είναι θέματα που χρήζουν επίλυση.

- ✓ Μέσω του Κοινωνικού Παντοπωλείου προσφέρονται δωρεάν σε τριάντα οικογένειες με πέντε μέλη είδη ρουχισμού, είδη διατροφής, οικιακός εξοπλισμός και γραφική ύλη.
- ✓ Μέσω του προγράμματος παιδικής προστασίας παρέχεται οικονομική ενίσχυση σε τριάντα τέσσερα παιδιά των οποίων οι γονείς δεν είναι παντρεμένοι οι βρίσκονται στη φυλακή.
- ✓ Μέσω εκδόσεως βιβλιαρίων απορίας και καταβολής προνοιακών επιδομάτων.
- ✓ Μέσω εφαρμογή προγραμμάτων κοινωφελούς εργασίας σε ανήλικα άτομα.
- ✓ Μέσω προσλήψεων στο δήμο Τρίπολης για τα άτομα που ανήκει στην εν λόγω πληθυσμιακή ομάδα.
- ✓ Μέσω της συμμετοχής των ατόμων πρόγραμμα για το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα.

Επιπρόσθετα μέσω του Ολοκληρωμένου σχεδίου της Ανάπτυξης της Περιφέρειας σε Στρατηγικό επίπεδο που υλοποιείται για την πληθυσμιακή ομάδα των Ρομά με τη συνέργεια της Περιφέρειας Πελοποννήσου, πραγματοποιούνται οι παρακάτω δράσεις.

- ✓ Παροχή οικονομικής ενίσχυσης μέσω δανείων ώστε να αγοραστούν οικόπεδα για την κατασκευή πρώτης κατοικίας ή αγορά αυτής και την αντιμετώπιση του προβλήματος στέγασης.

- ✓ Παροχή των κατάλληλων μέσων ώστε να καταπολεμηθεί το φαινόμενο του αναλφαριθμοσμού.
- ✓ Εφαρμογή μέτρων ώστε να βελτιωθούν τόσο οι συνθήκες που σχετίζονται με την υγεία όσο και οι συνθήκες που σχετίζονται με την υγειονομική περίθαλψη.
- ✓ Εφαρμογή ενημερωτικών προγραμμάτων μέσω των οποίων οι εν λόγω πληθυσμιακές ομάδες θα ενημερώνονται για θέματα που αφορούν την καθαριότητα και την πρόληψη στον τομέα της υγείας. Επιπλέον δράσεις που θα ενισχύσουν τα άτομα να μην εγκαταλείψουν το σχολείο και κατάλληλη εκπαίδευση των γονέων σε αντίστοιχα θέματα.
- ✓ Εφαρμογή μέτρων και προγραμμάτων ώστε να αντιμετωπιστεί και να καταπολεμηθεί η ανεργία.

5.3.7 Κοινωνικές δράσεις που υλοποιεί ο Δήμος για τους αλλοδαπούς - άπορους

Στηριζόμενοι σε ενημέρωση από τον Δήμο Τρίπολης σήμερα στα μητρώου του Δήμου είναι εγγεγραμμένοι 2.500 νόμιμοι υπήκοοι που προέρχονται από τρίτες χώρες. Επιπλέον στον Δήμο ζουν 1.300 οικογένειες απόρων. Και στις δύο ευάλωτες αυτές ομάδες οι ενήλικες προσπαθούν να ενταχθούν στο κοινωνικό και στο οικονομικό στερέωμα όχι με μεγάλη επιτυχία. Αντίθετα τα άτομα μικρότερης ηλικίας έχουν ενσωματωθεί και συμμετέχουν με επιτυχία στο εκπαιδευτικό σύστημα. Σημαντικό τροχοπέδη στην ολοκληρωμένη ένταξή τους σε κοινωνικό επίπεδο χαρακτηρίζεται η περιορισμένη συμμετοχή τους στην πολιτιστική δράση της περιοχής.

- ✓ Οικονομική ενίσχυση παρέχεται σε επτακόσια άτομα μέσω της υπηρεσίας πρόνοιας του Δήμου.

Ο δήμος εστιάζει στα άτομα που χαρακτηρίζονται οικονομικά άπορα και τα οποία δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να καλύψουν ανάγκες σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Μέσω λοιπόν δράσεων στήριξης όπως το κοινωνικό παντοπωλείο, το κοινωνικό ιατρείο γίνεται προσπάθεια για υποστήριξη σε θέματα υγείας σε καθημερινό

επίπεδο. Επίσης με την εφαρμογή συμβουλευτικών προγραμμάτων, προγραμμάτων για ένταξη σε κοινωνικό επίπεδο και προγράμματα στήριξης των παιδιών ο δήμος δραστηριοποιείται με στόχο την καταπολέμηση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού.

Μία άλλη ομάδα ατόμων που ανήκει στις ευάλωτες είναι οι Μονογονεϊκές Οικογένειες δηλαδή η οικογένεια με ένα γονέα. Σήμερα στον δήμο συναντάμε περίπου 1.801 μονογονεϊκές οικογένειες όπου στηριζόμενοι σε στατικά είναι αρκετά μεγάλος αριθμός σε σύγκριση με άλλους δήμους.

Τέλος σημαντική προσπάθεια ένταξης στην καθημερινότητα πραγματοποιείται για τα άτομα με ειδικές ανάγκες με την δημιουργία κατάλληλων κατασκευών ώστε να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε όλα τα δημόσια κτίρια. Επιπλέον μέσω προγραμμάτων εκπαίδευσης και ενημέρωσης των πολιτών ο δήμος εφαρμόζει ημερίδες για την σωστή αντιμετώπιση των ατόμων που ανήκουν σε αυτή την κατηγορία για να μπορούν να λειτουργούν αποτελεσματικά στην καθημερινότητά τους.

Ολοκληρώνοντας τις δράσεις του δήμου, σημαντική είναι και η εθελοντική δράση που ενισχύει την προαγωγή του ανθρωπισμού και προσφορά στον συνάνθρωπο. (29).

5.3.8 Λειτουργία Κέντρου Κοινότητας και κινητής Μονάδας

Μέσω της λειτουργίας του Κέντρου Κοινότητας κάθε περιοχή ευθύνης στοχεύει στη διαμόρφωση ενός ενιαίου δικτύου παροχής υπηρεσιών τόσο για την καταπολέμηση της φτώχειας όσο και της ένταξης σε κοινωνικό επίπεδο των περιθωριοποιημένων ομάδων. Η εν λόγω δράση δια λειτουργεί με την Πράξη «Επιτελική / Συντονιστική Δομή Κοινωνικής Ένταξης» η οποία συγκροτείται στη Δ/ση Κοινωνικής Μέριμνας της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Καλύπτουν το σύνολο της οικείας Περιφερειακής Ενότητας (Π.Ε.), διαρθρώνονται με τον παρακάτω τρόπο:

- Κέντρο Κοινότητας με Κεντρική Μονάδα, στο Δήμο που είναι η έδρα κάθε Περιφερειακής Ενότητας.
- Κέντρο Κοινότητας με Κινητή Μονάδα, με στόχο την κάλυψη των αναγκών του συνόλου των Δήμων της Περιφερειακής Ενότητας.

Με την λειτουργία των ανωτέρω κέντρων ενισχύεται ο ρόλος των ΟΤΑ Α' σχετικά με την εφαρμογή μέτρων κοινωνικής προστασίας αλλά και διασύνδεση των πολιτών με αντίστοιχα προγράμματα κοινωνικής ένταξης. Επιπλέον γίνεται προσπάθεια ώστε να αναπτυχθεί ένα τοπικό σημείο αναφοράς για την εξυπηρέτηση των πολιτών ώστε να προωθηθεί η απασχόληση των διαφόρων ευπαθών ομάδων.

Βασική επιδίωξη μέσα από την λειτουργία των συγκεκριμένων κέντρων αποτελεί η ανάπτυξη ενός μηχανισμού στην περιφερειακή ενότητα της Αρκαδίας, με στόχο την παροχή ενός φάσματος ολοκληρωμένων υπηρεσιών υποστήριξης τόσο σε περιφερειακό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Οι εν λόγω υπηρεσίες σχετίζονται με την ενίσχυση των ωφελουμένων ώστε να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο αλλά και την προώθηση της απασχόλησής στα συγκεκριμένα άτομα. Σημαντικό ρόλο στην παροχή αυτών των υπηρεσιών διαδραματίζουν τόσο το κατάλληλα καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό σε συνδυασμό σύγχρονων μέσων και τεχνικών δικτύωσης. Οι συγκεκριμένες υπηρεσίες μπορούν να παρέχονται:

- ✓ Μέλη οικογενειών, παιδιά και ολόκληρη η οικογένεια που βιώνει συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού.
- ✓ Τα άτομα που δικαιούνται το Εγγυημένο Κοινωνικό Εισόδημα.
- ✓ Τα άτομα που ανήκουν σε ευπαθή ομάδα.

5.4 Στρατηγικός Προγραμματισμός Δήμου Τρίπολης

5.4.1.Πρόταση Σχεδίου Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων Community Lead Local Development - CLLD)

Σημαντική δράση του δήμου που σχετίζεται με την αναπτυξιακή υποστήριξη σε τοπικό επίπεδο είναι η ονομαζόμενη Community Lead Local Development στοχεύοντας στην αναζωογόνηση της οικονομίας σε τοπικό επίπεδο αλλά και την ενεργοποίηση όλων των φορέων για την δημιουργία κοινωνικής συνοχής και αειφόρου ανάπτυξης. Η συγκεκριμένη πράξη πέρα των γενικών σκοπών στοχεύει ειδικά:

- ✓ Ανάπτυξη του Τομέα Κοινωνικής Συνοχής

Η δράση στοχεύει στην ανάπτυξη του τομέα κοινωνικής συνοχής μέσω της εξομάλυνσης τόσο των κοινωνικών ανισοτήτων όσο των διαφόρων όρων κοινωνικού

αποκλεισμού. Η κοινωνική ένταξη θα επέλθει με την καταπολέμηση της φτώχεια και την υλοποίηση δράσεων ώστε να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο οι μετανάστες. Επιπλέον με την ανάπτυξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας για την απορρόφηση τους στην αγορά εργασίας. Τέλος η δημιουργία των κατάλληλων κοινωνικών δομών θα ενισχύσει την ένταξη των ευπαθών ομάδων τόσο σε κοινωνικό επίπεδο.

Ο άξονας για την κοινωνική συνοχή αριθμείται ως τρία (3). Με την βοήθεια συγκεκριμένων καινοτόμων δράσεων θα διαχυθεί η κοινωνική συνοχή στην περιφέρεια του δήμου. Η ανάπτυξη και λειτουργία των αποκαλούμενων «Φάρων» κοινωνικής μέριμνας και κοινωνικής ένταξης θα οδηγήσει στην επίτευξη της κοινωνικής συνοχής.

- ✓ Υλοποίηση δράσεων για την μείωση των αρνητικών φαινομένων σε κοινωνικό επίπεδο.
- ✓ Υλοποίηση ενεργειών για την ανάπτυξη θυλάκων με στόχο την κοινωνική στήριξη των ευπαθών ομάδων και την αντιμετώπιση συνθηκών κοινωνικού αποκλεισμού.
- ✓ Υλοποίηση δικτύων για την επίτευξη κοινωνικής συνοχής .
- ✓ Ανάπλαση κτηρίων και χώρων ώστε να βελτιωθεί ο τρόπος κοινωνικής ένταξης με την βοήθεια «Φάρων»

5.4.2. URBACT III : Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Εδαφικής Συνεργασίας

Ο Δήμος Τρίπολης έχει εκδηλώσει ενδιαφέρον συμμετοχής στο URBACT III Εδαφικής Συνεργασίας με κύριο σκοπό την προώθηση της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης ώστε έσω της συνεργασίες με άλλα αστικά κέντρα να βρεθούν λύσεις αντιμετώπισης διαφόρων προκλήσεων. Ενισχύοντας τους στόχους της Στρατηγικής “Ευρώπη 2020” εστιάζει στην εύρεση λύσεων σε θέματα που σχετίζονται με την προώθηση της απασχόλησης και της ένταξης σε κοινωνικό επίπεδο. Επιπλέον σε θέματα που σχετίζονται με την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού καθώς και με την καταπολέμηση της φτώχειας.

5.4.3. Το Πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020»

Η συμμετοχή του Δήμου Τρίπολης στο συγκεκριμένο πρόγραμμα αποτελεί βασικό εργαλείο τόσο για την βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης όσο και την ενδυνάμωση των οικονομικών συνθηκών για την καταπολέμηση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού. Το εν λόγω πρόγραμμα αποτελεί αρωγός της στρατηγικής "Ευρώπη 2020" ως κεντρικός μοχλός για την αποτελεσματική αντιμετώπιση προκλήσεων σε κοινωνικό επίπεδο.

5.5 Κριτική αξιολόγηση και προτάσεις

Σύμφωνα με την ανωτέρω ανάλυση, μπορούμε να εξάγουμε συμπεράσματα που σχετίζονται με την άσκηση της Κοινωνικής Πολιτικής σε επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης και συγκεκριμένα στο Δήμο Τρίπολης, με σκοπό την προστασία των ευάλωτων οικονομικά κοινωνικά ομάδων του τοπικού πληθυσμού και την μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Σε θεωρητικό επίπεδο, με τις μεταρρυθμίσεις του Καλλικράτη επιχειρείται να εδραιωθεί ένα σύστημα πολυεπίπεδης διακυβέρνησης που στοχεύει στην εξωστρέφεια, στη συνεργασία και στην προσέγγιση της τοπικής αρχής και του πολίτη. Ωστόσο, η επιτυχία αυτού του στόχου προϋποθέτει την αποκέντρωση και τον περιορισμό του κεντρικού κράτους σε ρόλο εποπτείας και συντονισμού, δίνοντας στην Τ.Α. σχετική αυτονομία και ανάπτυξη πρωτοβουλιών.

Μέσω του Καλλικράτη δόθηκε η δυνατότητα στο Δήμο να προσπαθήσει να αναδειχθεί ως αποτελεσματικός διαχειριστής πολιτικών και δράσεων που βελτιώνουν την καθημερινότητα των πολιτών. Συγκεκριμένα, στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, το θεσμικό πλαίσιο επιτρέπει την ανάληψη καθοριστικού ρόλου στους τομείς της πρόνοιας των ευπαθών ομάδων, αναγνωρίζοντας έτσι ότι η άσκηση κοινωνικής φροντίδας γίνεται αποτελεσματικότερη, όταν παρέχεται από φορείς που βρίσκονται πιο κοντά στις ευπαθείς ομάδες και βιώνουν τα προβλήματά τους άμεσα και καθημερινά.

Ωστόσο, όλα εξαρτώνται από την έκταση των πρωτοβουλιών των δημοτικών αρχών, οι οποίες εξαρτώνται τόσο από την συνεργασία με το πολιτικό στερέωμα όσο και από την

οικονομική δυνατότητα. Το κεντρικό κράτος, βέβαια, συνεχίζει να χαράζει τις γενικές κατευθύνσεις, ασκώντας εποπτικό ρόλο.

Συγκεκριμένα, ο Δήμος Τρίπολης, χαρακτηρίζεται ως Δήμος με αυξημένες ανάγκες για στήριξη ευπαθών ομάδων, συνεπώς και με μεγάλη ανάγκη για μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι κοινωνικές δομές που έχουν δημιουργηθεί και ο τρόπος που λειτουργούν οι υπηρεσίες κοινωνικής πολιτικής θα μπορούσαμε να πούμε ότι διέπονται από οργάνωση.

Η προσπάθεια διοικητικού εξ'ορθολογισμού που επιτεύχθηκε αρχικά με την αναδιάρθρωση της εσωτερικής δομής του Δήμου το 2017, ο οποίος μείωσε τις οργανικές μονάδες, εξοικονόμησε πόρους και προσωπικό, ενώ οι διαβουλεύσεις για επιπρόσθετες αναδιαρθρώσεις συνεχίζονται ως μία προσπάθεια αποτελεσματικότερου συντονισμού και εποπτείας των υπηρεσιών.

Παρακάτω παρουσιάζεται μία SWOT ανάλυση ως προς την άσκηση κοινωνικής πολιτικής από τον Δήμο Τρίπολης και αξιολόγηση της παρούσας κατάστασης.

Ισχυρά Σημεία	Ευκαιρίες
Έντονη δραστηριοποίηση στην άσκηση τοπικών πολιτικών κοινωνικής φροντίδας	Εκσυγχρονισμός του υπάρχοντος Μοντέλου που σχετίζεται με την Κοινωνική Προστασία σύμφωνα με τη Στρατηγική της Ε.Ε. 2020
Απόκτηση εμπειρίας στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών (κοινωνικά παντοπωλεία, κοινωνικά μαγειρεία, δημοτικά ιατρεία, κέντρα κοινωνικής στήριξης κ.λπ.)	Ανάπτυξη του θεσμού Κοινωνικής Οικονομίας και της επιχειρηματικότητας και ενεργοποίηση του Στρατηγικού Σχεδίου Κοινωνικής Οικονομίας.
Ισχυρή ενεργοποίηση άτυπων τοπικών κοινωνικών δικτύων στήριξης και φροντίδας των ευπαθών ομάδων	Ανάπτυξη Στρατηγικής σε Εθνικό επίπεδο για την Υγεία και την προώθηση του Health safety net σε πολίτες χωρίς ασφαλιστική κάλυψη.
Βελτίωση της οργάνωσης των παρεμβάσεων της Πολιτείας στην	Αξιοποίηση της χρηματοδότησης (ΕΣΠΑ 2014-2020, ΕΠΠΑΜ 2014-2020,

οργάνωση και καθοδήγηση της εφαρμογής των πολιτικών ένταξης	ΕΠΙΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ (ΕΠΙΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ 2014-2020, ΠΑΑ 2014-2020, ΤΕΒΑ και Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας)
Ανάπτυξη συστημάτων άμεσης ενημέρωσης, υποβολής αιτήσεων και έγκρισης των ωφελουμένων σε κεντρικές κοινωνικές πολιτικές	Συνεργασία και συμβολή φορέων του Δημόσιου, Ιδιωτικού και Εθελοντικού Τομέα στον εκσυγχρονισμό του συστήματος κοινωνικής προστασίας
Εφαρμογή «κατηγοριακών» Προγραμμάτων κυρίως επιδοματικών ενισχύσεων και φορολογικών ή άλλων παροχών	Δυνατότητες αξιοποίησης των δωρεών επιχειρήσεων και απλών πολιτών και συντονισμού των δωρεών σε περιφερειακό επίπεδο
Ανάπτυξη ενεργητικών πολιτικών για τα άτομα που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες μέσω δέσμευσης των λεγόμενων	Ενεργοποίηση του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και εν συνεχεία καθολική εφαρμογή του
Σημεία για Βελτίωση	Απειλές
Υψηλά ποσοστά πολύτεκνων οικογενειών με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα, που πλήττονται από συνθήκες υλικής στέρησης	Εμφάνιση νέων μορφών κοινωνικού αποκλεισμού: συνεχής αύξηση των ποσοστών ανεργίας (μακροχρόνιας), αύξηση των ποσοστών ακραίας φτώχειας
Σημαντικά ποσοστά ληπτών προνοιακών επιδομάτων με «συγκέντρωση» σε ορισμένες περιοχές	Η ποιοτική και ποσοτική αύξηση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω ανισοτήτων που αναπτύσσονται στις περιφερειακές ενότητες.
Χαμηλό επίπεδο πληροφόρησης αναφορικά με τις υπάρχουσες πολιτικές και τα διαφορετικά κοινωνικά προγράμματα αντιμετώπισης της φτώχειας και καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού.	Περιορισμένη κινητικότητα ανθρώπινων πόρων του συστήματος περί προστασίας σε κοινωνικό επίπεδο στην Ελλάδα. Επιπρόσθετα αδυναμία εξειδικευμένων στελεχών.
Σημαντικά ποσοστά ανέργων, ανέργων χωρίς κάρτα ανεργίας και ανέργων άνω των 54 ετών	Διαρκή αύξηση της ανεργίας και εν συνεχεία της περιθωριοποίησης των ατόμων που ανήκουν σε ευπαθή ομάδα.

Υψηλά ποσοστά εργαζόμενων που θα μπορούσαν να ζουν σε κίνδυνο φτώχειας έχοντας πολύ χαμηλό οικογενειακό εισόδημα	Αυξανόμενος αριθμός ατόμων χωρίς ασφάλιση επιδρώντας αρνητικά στα αποθεματικά των Ταμείων και στις δημόσιες δαπάνες. Λόγω περιορισμένων εισροών δεν υπάρχει δυνατότητα κάλυψης των αναγκών των ανωτέρω ατόμων από τις κοινωνικές υπηρεσίες και τις υπηρεσίες υγείας
Τα εφαρμοζόμενα προγράμματα έχουν προνοιακό (αμυντικό) κυρίως χαρακτήρα και δεν οδηγούν τους ωφελούμενους σε κοινωνική ενσωμάτωση	Αδυναμία διασφάλισης της συνέχειας και της συνέπειας των τοπικών κοινωνικών πολιτικών λόγω απουσίας συστημάτων καταγραφής και παρακολούθησης των ωφελουμένων

Στα θετικά σημεία προσμετράται η γενικότερη εξωστρέφεια που έχει επιδείξει ο Δήμος μέσω ανάπτυξης συνεργασιών με την Περιφέρεια Πελοποννήσου, με την Εκκλησία (συσσίτια, ρούχα, φάρμακα), με εθελοντές (ιατρούς, νοσηλευτές, εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς λειτουργούς) και με ιδιώτες (Σκλαβενίτης και άλλες μικρότερες επιχειρήσεις).

Αξίζει να αναφερθεί ότι ο Δήμος δεν αρκέστηκε στις μειωμένες κρατικές επιχορηγήσεις, ούτε στα μειωμένα δημοτικά του έσοδα. Ο Δήμος ανέπτυξε έντονη χρηματοδοτική ευελιξία με την αναζήτηση χορηγιών και δωρεών, οι οποίοι κάλυψαν και συνεχίζουν να καλύπτουν βασικές ανάγκες των κοινωνικών δομών όπως ρούχα, τρόφιμά, φάρμακα, επίπλωση κ.τ.λ. Επιπρόσθετα, βασική πηγή εξεύρεσης πόρων αποτελεί το ΕΣΠΑ, οι παρεμβάσεις κοινωνικού χαρακτήρα που έχουν υποστηριχθεί από το εν λόγω πρόγραμμα δείχνουν την αρκετά καλή διαχείριση και απορρόφηση των προσφερόμενων πόρων.

Παρόλα αυτά ο Δήμος Τρίπολης οφείλει να ξεπεράσει το ρόλο του απλού δικαιούχου στοχεύοντας μόνο στην απορρόφηση όσο περισσότερων ευρωπαϊκών κονδυλίων μπορεί. Αντίθετα θα πρέπει να εντάξει στοιχεία στρατηγικού σχεδιασμού στην εν λόγω διαδικασία ώστε οι πραγματικές τοπικές ανάγκες να βρίσκουν εφαρμογή στις

προτεινόμενες δράσεις και οι υπάρχουσες δομές να υφίσταντο και μετά το πέρας των ευρωπαϊκών κονδυλίων.

Επιπρόσθετα, γεννάται ο προβληματισμός ως προς τον βαθμό κάλυψης των πραγματικών αναγκών και η επάρκεια των υφιστάμενων κοινωνικών δομών. Σημαντικό θέμα αντιμετώπισης αποτελεί η αδυναμία καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού και κυρίως εξειδικευμένου δυσχεραίνοντας την άσκηση της υπάρχουσας πολιτικής. Επίσης, ενώ υπάρχει η πολιτική βούληση και η τεχνογνωσία δημιουργίας δομών ένα σημαντικό εμπόδιο για την πραγμάτωσή τους είναι η έλλειψη ακινήτων για στέγασή τους ή και η έλλειψη πόρων για την ενοικίαση αυτών των χώρων. Τέλος, η καταφυγή σε εθελοντές, δεν θα πρέπει να αποτελεί πανάκεια. Θεωρητικά, οι εθελοντές επιθυμούν να προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο χωρίς να επιβαρύνουν τον δημοτικό προϋπολογισμό. Ωστόσο, γεννώνται το ερώτημα ως προς την καταλληλότητα τέτοιων λύσεων για την επίλυση σοβαρών κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων.

Ολοκληρώνοντας την κριτική αξιολόγηση του Δήμου Τρίπολης ως προς την άσκηση Κοινωνικής πολιτικής για την καταπολέμηση του φαινομένου του Κοινωνικού Αποκλεισμού θα πρέπει να υπογραμμίσουμε την βασική αντίληψη της σημερινής διοίκησης του Δήμου που είναι η αποφυγή της «φιλανθρωπίας» η δωρεά δηλαδή χρηματικών ποσών ή διευκολύνσεων προς τους δημότες. Επιδίωξη της διοίκησης είναι η μακροπρόθεσμη βοήθεια που θα παρασχεθεί στον δημότη διασφαλίζοντάς του ένα καλύτερο μέλλον με σταθερή λόγου χάρη πρόσβαση στην εργασία και στις ίσες ευκαιρίες.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Με βάση τη συζήτηση και τα ευρήματα από τη μελέτη περίπτωσης θα πραγματοποιηθεί καταγραφή προτάσεων άσκησης πολιτικής στον Τομέ Κοινωνικής Πολιτικής για τον Δήμο Τρίπολης.

Γενικότερα, προτείνεται ο εκσυγχρονισμός του υφιστάμενου νομικού πλαισίου, ώστε να απλοποιηθούν οι διαδικασίες και η άσκηση κοινωνικής πολιτικής να καταστεί πιο λειτουργική και άμεση. Συνοψίζοντας, από την παρούσα εργασία προκύπτει ως τελικό συμπέρασμα ότι οι παρεμβάσεις κοινωνικής πολιτικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης σε τοπικό επίπεδο δεν μπόρεσαν παρ' όλες τις νομοθετικές μεταρρυθμίσεις του Καλλικράτη να αποβάλλουν αρκετά από τα αναχρονιστικά χαρακτηριστικά του ελληνικού κράτους πρόνοιας.

Οι πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ, στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής στοχεύοντας στη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού, κρίνοντας και από το παράδειγμα του Δήμου Τρίπολης, βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο και δεν έχουν ακόμα επιτύχει τον σκοπό τους λόγω της διοικητικής δομής του ελληνικού πολιτικού συστήματος.

Το κεντρικό κράτος προσκρούει σε σοβαρά οικονομικά αδιέξοδα, η άσκηση των τοπικών πολιτικών πρόνοιας δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς τους αναγκαίους πόρους, οπότε οι τοπικές παρεμβάσεις απαλύνουν τα σοβαρά κοινωνικοοικονομικά προβλήματα, με υπολειμματικού τύπου παροχές, που δεν προσφέρουν ουσιαστική και αποτελεσματική αντιμετώπιση παρά μόνο πρόσκαιρη ανακούφιση και βελτίωση.

Ωστόσο, οι Δήμοι στο μεταβατικό αυτό στάδιο συνεχώς δοκιμάζουν τις διαχειριστικές τους ικανότητες, έχοντας συνειδητοποιήσει ότι για να ανταπεξέλθουν χρειάζεται όχι μόνο βέλτιστη αξιοποίηση των πεπερασμένων πόρων, αλλά αναζήτηση εναλλακτικών τρόπων για αύξηση της λειτουργικότητάς τους σε ένα διαρκώς διευρυνόμενο κοινωνικό ρόλο που απαιτεί εντατικοποίηση των προσπαθειών και ανάληψη σημαντικών κοινωνικών πρωτοβουλιών.

Στηριζόμενοι στην συγκεκριμένη μελέτη, υπάρχουν διάφορες πολιτικές που μπορούν να ακολουθηθούν δίνοντας λύση σε αυτά τα κοινωνικά προβλήματα.

- ✓ υποστηρικτικές υπηρεσίες σε ανθρώπους που βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό ώστε να γνωρίζουν τις παροχές που υπάρχουν.

- ✓ εφαρμογή προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης που θα δίνουν τη δυνατότητα σε όλο τον πληθυσμό να συμμετέχει μέσω ενός εκσυγχρονισμένου πλαισίου σπουδών.
- ✓ προσαρμοστικότητα και ευελιξία στο εκπαιδευτικό σύστημα ώστε να μπορεί να ανταπεξέλθει σε νέα δεδομένα και συνθήκες.
- ✓ επανεξέταση του συστήματος της κοινωνικής πρόνοιας,
- ✓ δραστηριοποίηση των κοινωνικών φορέων και των οργανισμών που δραστηριοποιούνται εθελοντικά, δρώντας επικουρικά με το κράτος.
- ✓ κάλυψη νέων αναγκών το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης θα πρέπει να εκσυγχρονιστεί και να αναδιαρθρωθεί, αντιμετωπίζοντας θέματα κοινωνικού αποκλεισμού όπως τα άτομα που είναι μακροχρόνια άνεργοι, άτομα που βρίσκονται πολύ κοντά στο να συνταξιοδοτηθούν.
- ✓ εξασφάλιση της ασφαλιστικής συνείδησης.
- ✓ μείωση της ανεργίας μέσω της ανάπτυξης συνθηκών ώστε να προσελκυσθούν επενδύσεις στη χώρα.
- ✓ εναρμόνιση των θεσμών με τις διαρκώς μεταβαλλόμενες απαιτήσεις των δεδομένων της οικονομικής δραστηριότητας.
- ✓ διεύρυνση των προνοιακών δομών μέσω του άμεσου εκσυγχρονισμού των υπηρεσιών του δημοσίου τομέα που σχετίζονται με την απασχόληση προκειμένου ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες της ανεργίας και της αγοράς εργασίας που ισχύουν σήμερα.
- ✓ αναθεώρηση της διαδικασίας και των προϋποθέσεων σύμφωνα με τα οποία δίνονται τα επιδόματα έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης θα ενέτασσε περισσότερους δικαιούχους, οι οποίοι σε συντομότερο χρονικό διάστημα θα επωφελούνταν σημαντικά.
- ✓ ενημερώσεις ευαισθητοποίησης σε χώρους εργασίας ή κοινωνικών δομών.
- ✓ εφαρμογή κοινωνικοασφαλιστικής και φορολογικής πολιτικής ώστε να μειωθεί ο άδηλος τομέας της οικονομίας.
- ✓ σχεδιασμός κατάλληλων πολιτικών για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού προβλήματος δεδομένου ότι η υποδοχή μεταναστών στην Ελλάδα φαίνεται ότι συμβάλλει στην δημιουργία νέων μορφών κοινωνικού αποκλεισμού.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, όπου οι οικονομικές, τεχνολογικές και κοινωνικές μεταβολές χαρακτηρίζονται ραγδαίες, ο κοινωνικός αποκλεισμός αποτελεί φαινόμενο το οποίο αποτελεί ένα σημαντικό θέμα το οποίο η κοινωνία και η πολιτεία οφείλει να καταπολεμήσει.

Βασικές συνιστώσες που οδηγούν στην ανάπτυξη του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού αποτελεί τόσο η ανεπάρκεια του εισοδήματος όσο και η στέρηση από υλικούς και κοινωνικούς πόρους. Επιπλέον ρίζες του φαινομένου μπορούν να χαρακτηριστούν ο περιορισμός των κοινωνικών δικαιωμάτων αλλά και των ελλείψεων των ατόμων να μπορούν να ζήσουν σε κανονικές συνθήκες και οι οποίες θα τους επιτρέπουν την ενεργό συμμετοχή τους στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

Ως πολυδιάστατο φαινόμενο, βαθιά κατακριτέο δεδομένου ότι παραβιάζει δημοκρατικά και ανθρώπινα δικαιώματα, είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την περιορισμένη πρόσβαση τόσο σε κοινωνικά όσο και σε δημόσια αγαθά όπου η αδυναμία απόκτησής τους οδηγεί τις περισσότερες φορές σε οικονομική ανέχεια και σε περιθωριοποίηση.

Στην πραγματικότητα, το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού εκφράζει την ανικανότητα της σύγχρονης κοινωνίας να προσφέρει ίσες ευκαιρίες στα μέλη της, για να επωφεληθούν από την οικονομική ανάπτυξη και ευμάρεια, να μοιραστούν τις αυξημένες και ποικίλες ευκαιρίες της κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής, να ανακαλύψουν και να αξιοποιήσουν το δυναμικό κάθε μέλους προς όφελος όλων των μελών της κοινωνίας γενικότερα. Η ύπαρξή του, εμποδίζει τόσο την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη και προωθεί την απογοήτευση και την πολιτική αποστασιοποίηση.

Στην Ελλάδα λόγω της οικονομικής κρίσης η εξαθλίωση «κατακτά» όλο και μεγαλύτερα κομμάτια του πληθυσμού της με αποτέλεσμα να κρίνεται αναγκαία η ευαισθητοποίηση σχετικά με τον κοινωνικό αποκλεισμό. Τόσο οι κοινωνικές υπηρεσίες όσο και η Πρόνοια θα πρέπει να αναπτύξουν δράσεις προς αυτή την κατεύθυνση και να ιεραρχηθούν ψηλά η ενημέρωση και η αντιμετώπιση των ζητημάτων.

Επιπρόσθετα, η κρατική παρέμβαση θα πρέπει να ενισχύσει την παροχή ιδίων ευκαιριών πρόσβασης στα άτομα που είναι κοινωνικά αποκλεισμένα, σε διάφορους τομείς που συνδέονται με την εκπαίδευση και την υγεία. Επιπλέον η εν λόγω παρέμβαση θα πρέπει να αναπτυχθεί και σε τομείς που σχετίζονται με τα κοινωνικά δικαιώματα των μελών του κοινωνικού συνόλου.

Μέσω της ανθρωποκεντρικής προσέγγισης, θα πρέπει να επέλθει αλλαγή της κατεύθυνσης της κοινωνικής πολιτικής, εστιάζοντας στην ανάπτυξη νέων θέσεων εργασίας και στη συνεχόμενη βελτίωση της εκπαίδευσης. Επιπλέον στην ενημέρωση των ατόμων αυτών για τα δικαιώματα που μπορούν να έχουν. Ολοκληρώνοντας την παρούσα εργασία, η δημιουργία εκείνων των δομών που στόχο θα έχουν τη πρόληψη και την απαλοιφή του φαινομένου θα αποτελέσουν διαβεβαίωση προς τα μέλη μίας κοινωνίας τα οποία θα έχουν μία ζωή που θα χαρακτηρίζεται από χωρίς απαραίτητη προϋπόθεση πράξεις ανταπόδοσης.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. <http://anatolikisympraxi.gr/wp-content/uploads/2012/11/DIAFORETIKOTHTA.pdf> [Πρόσβαση 20/10/2019]
2. Τσαούσης Δ. Γ., (1998) «Πολιτισμός, ελεύθερος χρόνος και κοινωνικός αποκλεισμός» Κασσιμάτη Κ. επιμ., Κοινωνικός Αποκλεισμός: Η Ελληνική Εμπειρία, Gutenberg, Αθήνα.
3. Συμβούλιο της ευρωπαϊκής κοινότητας (1989), Ψήφισμα 89/C277/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 29 Σεπτεμβρίου 1989 σχετικά με την καταπολέμηση του Κοινωνικού Αποκλεισμού, ΕΕ C 277 της 31/10/1989
4. Συμβούλιο της ευρωπαϊκής κοινότητας (1989), Απόφαση 89/457/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 18ης Ιουλίου 1989 για την καθιέρωση μεσοπρόθεσμου προγράμματος κοινοτικής δράσης για την οικονομική και κοινωνική ένταξη των λιγότερο ευνοημένων ομάδων, ΕΕ L 224 της 2/8/1989
5. Room G. (1997), "*Poverty and social exclusion: the new European agenda for policy and research*" in Room G. (ed.), *Beyond the Threshold. The Measurement and Analysis of Social Exclusion*, The Polity Press, Bristol, p.1-9.σελ.3.
6. Fischer, A. M. (2008). *Resolving the Theoretical Ambiguities of Social Exclusion with Reference to Polarisation and Conflict* (Working Paper No. 08-90). DESTIN, London School of Economics.
Διαθέσιμο στο: <http://www.lse.ac.uk/internationalDevelopment/pdf/WP/WP90.pdf>
7. Fischer, A. (2011). *Reconceiving Social Exclusion* (Working Paper No. 146). Brooks World Poverty Institute. Διαθέσιμο στο:http://www.bwpi.manchester.ac.uk/medialibrary/publications/working_papers/bwpi-wp-14611.pdf (σ. 3).
8. Mishra, Ramesh. (1973), "*Welfare and industrial man: A study of welfare in western industrial societies in relation to a hypothesis of convergence.*" 1973: Volume: 21 issue: 4, page(s): 535-560.
9. https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%81%CE%AC%CF%84%CE%B%CF%82_%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%B1%CF%82 [Το κράτος Πρόνοιας – Πρόσβαση 20/11/2019]
10. <https://www.syntagmawatch.gr/ask-a-question/se-ti-diaferei-to-kratos-pronoias-apo-to-koinoniko-kratos/> [Το κοινωνικό Κράτος –Πρόσβαση 16/11/2019].

11. Titmuss, R.M. Problems of Social Policy. London: HMSO, 1950.
12. Delors, Jacques. Le Nouveau Concert européen. Éditions Odile Jacob , 1999.
13. <https://www.voria.gr/article/me-ta-ischionta-adika-elpizi-i-mesea-taxi-se-epanakampsi> [Πρόσβαση 4/11/2019]
14. Γιαννίτσης Τ., Ζωγραφάκης Σ, «*Ανισότητες, Φτώχεια, Οικονομικές ανατροπές*»
15. Μουσούρου Λ. (1998), «*Κοινωνικός αποκλεισμός και κοινωνική προστασία*» στο Κασιμάτη Κ. (επ.), Κοινωνικός αποκλεισμός: Η ελληνική εμπειρία, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Gutenberg, Αθήνα.
16. Βιτσιλάκη-Σορωνιάτη Χ. (1999), «*Η εκπαίδευση ως μηχανισμός αναπαραγωγής του κοινωνικού αποκλεισμού. Θεωρητικός προβληματισμός και εμπειρικά δεδομένα*», στο Παιδαγωγική Εταιρία Ελλάδος-Σχολή Επιστημών Αγωγής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων: Σχολική αποτυχία και κοινωνικός αποκλεισμός, Πρακτικά του Η' Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, Αθήνα.
17. Παπαδοπούλου Δ. (2002), «*Κοινωνικός αποκλεισμός: Εισαγωγή στην έννοια και τη διαδικασία*» Εισηγήσεις τριήμερου Συνεδρίου, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 16-18 Μαΐου 1999, «Αθηνά»-Δίκτυο Εθελοντικής Δημιουργίας, Αρμός, Αθήνα.
18. Τσιάκαλος Γ., (1998) «*Κοινωνικός αποκλεισμός: Ορισμοί, Πλαίσιο, Σημασία*» σε κέντρο κοινωνικής μορφολογίας και κοινωνικής πολιτικής, Κασιμάτη Κ. επιμ., Κοινωνικός Αποκλεισμός: Η Ελληνική Εμπειρία, GUTENBERG, Αθήνα
19. Jackson, C, (1999), '*Social Exclusion and Gender: Does One Size Fit All?*' The European Journal of Development Research, Vol. 11, No. 1.
20. Στάμελος Γ. (1999) «*Εγκατάλειψη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και κοινωνικός αποκλεισμός: μύθοι και πραγματικότητα*», στο Παιδαγωγική Εταιρία Ελλάδος-Σχολή Επιστημών Αγωγής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων: Σχολική αποτυχία και κοινωνικός αποκλεισμός, Πρακτικά του Η' Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, Αθήνα.(σελ. 304).
21. Λύτρας Α., Παντέλογλου Π., (1999), Έκθεση για τους φορείς και τα δίκτυα καταπολέμησης του Κοινωνικού Αποκλεισμού, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.(σελ. 17, 32-33).
22. Μουσούρου Λ. (1998), «*Κοινωνικός αποκλεισμός και κοινωνική προστασία*» στο Κασιμάτη Κ. (επ.), Κοινωνικός αποκλεισμός: Η ελληνική εμπειρία, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών ΚΕΚΜΟΚΟΠ, Gutenberg, Αθήνα. (σελ.69).

23. Βιτσιλάκη-Σορωνιάτη Χ. (1999), «*Η εκπαίδευση ως μηχανισμός αναπαραγωγής του κοινωνικού αποκλεισμού. Θεωρητικός προβληματισμός και εμπειρικά δεδομένα*», στο Παιδαγωγική Εταιρία Ελλάδος-Σχολή Επιστημών Αγωγής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων: Σχολική αποτυχία και κοινωνικός αποκλεισμός, Πρακτικά του Η' Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, Αθήνα. (σελ. 570).
24. Τσαούσης Δ.Γ.(2007) «*Η εκπαιδευτική πολιτική των διεθνών οργανισμών*». Αθήνα : Gutenberg.
25. Κατσικίδης Σ.(2006) «*Κοινωνικά φαινόμενα – Αναλυτικές προσεγγίσεις*». Αθήνα : Gutenberg. (σελ.126-127)
26. Ματσαγγάνης Μ. (2004) «*Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός*» στο Πετμετζίδου Μ. και Παπαθεοδώρου Χ. Αθήνα : Εξάντας.
27. Kabeer, N. (2000). Social Exclusion, Poverty and Discrimination: Towards an Analytical Framework. IDS Bulletin, 31(4). Διαθέσιμο στο: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1759-5436.2000.mp31004009.x/abstract>
28. Παπαδοπούλου Δ. (2002), «*Κοινωνικός αποκλεισμός: Εισαγωγή στην έννοια και τη διαδικασία*» στο Κοινωνικός αποκλεισμός «Για τους ανθρώπους που παραμερίζουμε.», Εισηγήσεις τριήμερου Συνεδρίου, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 16-18 Μαΐου 1999, «Αθηνά»-Δίκτυο Εθελοντικής Δημιουργίας, Αρμός, Αθήνα.(σελ.47-48)
29. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/People_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion [Αρχείο: Άτομα που κινδυνεύουν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό – Πρόσβαση 18/10/2019]
30. <https://www.capital.gr/oikonomia/3300634/elstat-sto-34-8-to-posostoplithusmou-tis-xoras-pou-brisketai-se-kinduno-ftoxeias> [Δείκτες της Στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης "Ευρώπη 2020" - Πρόσβαση 20/12/2019]
31. https://www.alfavita.gr/kosmos/270788_ftohoi-i-koinonika-apokleismenoi-37-ek-ellines-113-ek-stin-ee. [Eurostat: Φτώχεια ή κοινωνικός αποκλεισμός για 1 στους 3 στην Ελλάδα – Πρόσβαση 20/09/2020]
32. ΕΛΣΤΑΤ: Δελτίο Τύπου «Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών, 2017 Κίνδυνος Φτώχειας.
33. Δ. Βενιέρης, Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης: Η Κοινωνική Πολιτική του Συμβουλίου της Ευρώπης, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2002.
34. http://www.tripolis.gr/pdf/stratigigos_sxediastos2014_2020.pdf [Στόχοι Δήμου – Πρόσβαση 10/01/220]

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- ✓ Ανδριοπούλου Ε., Παπαδόπουλος Φ., Τσακλόγλου Π., «Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός στην Ελλάδα: Επικάλυψη και διαφοροποιήσεις», ΙΝΕ ΓΕΣΕΕ, Σεπτέμβριος 2013.
- ✓ Στρατηγική για την Κοινωνική ένταξη στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, 2014-2020, (2015), μελέτη ΕΤΠΑ στο πλαίσιο του Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου – Ιονίων Νήσων 2007-2013.
- ✓ Βασιλειάδου Α., (2015), Πτυχιακή Εργασία «Οι διαστάσεις της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού στην Ελλάδα του σήμερα», Τ.Ε.Ι ΚΑΒΑΛΑΣ.
- ✓ Γκουγιανού – Ζιακα Π., Δεκαβάλλα Α., Τσίγκου Μ.,(2015), Πτυχιακή Εργασία «Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός στην Ελλάδα», Τ.Ε.Ι Αθηνών.
- ✓ Πετράκη Γ. (1998) «Κοινωνικός Αποκλεισμός: παλαιές και νέες ‘αναγνώσεις’ του κοινωνικού προβλήματος» σε ΙΔΡΥΜΑ ΣΑΚΗ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑ, Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός, Εξάντας, Αθήνα
- ✓ Karla Hoff James Walsh (2018), «*The Whys of Social Exclusion: Insights from Behavioral Economics*» The World Bank Research Observer, Volume 33, Issue 1, 1 February 2018, Pages 1–33,<https://doi.org/10.1093/wbro/lkx010>

